

10

# מדינת ישראל

משרד ראש הממשלה

[ארביב]



שם: לשכת ראש הממשלה מנחם בגין - הר

## גל - 12851/1

מזהה פיזי:

43.4/2 - 296

מזהה לוגי:

02-106-08-07-05

כתובת:

29/04/2008

הח - הקדיון

---



---



---



---

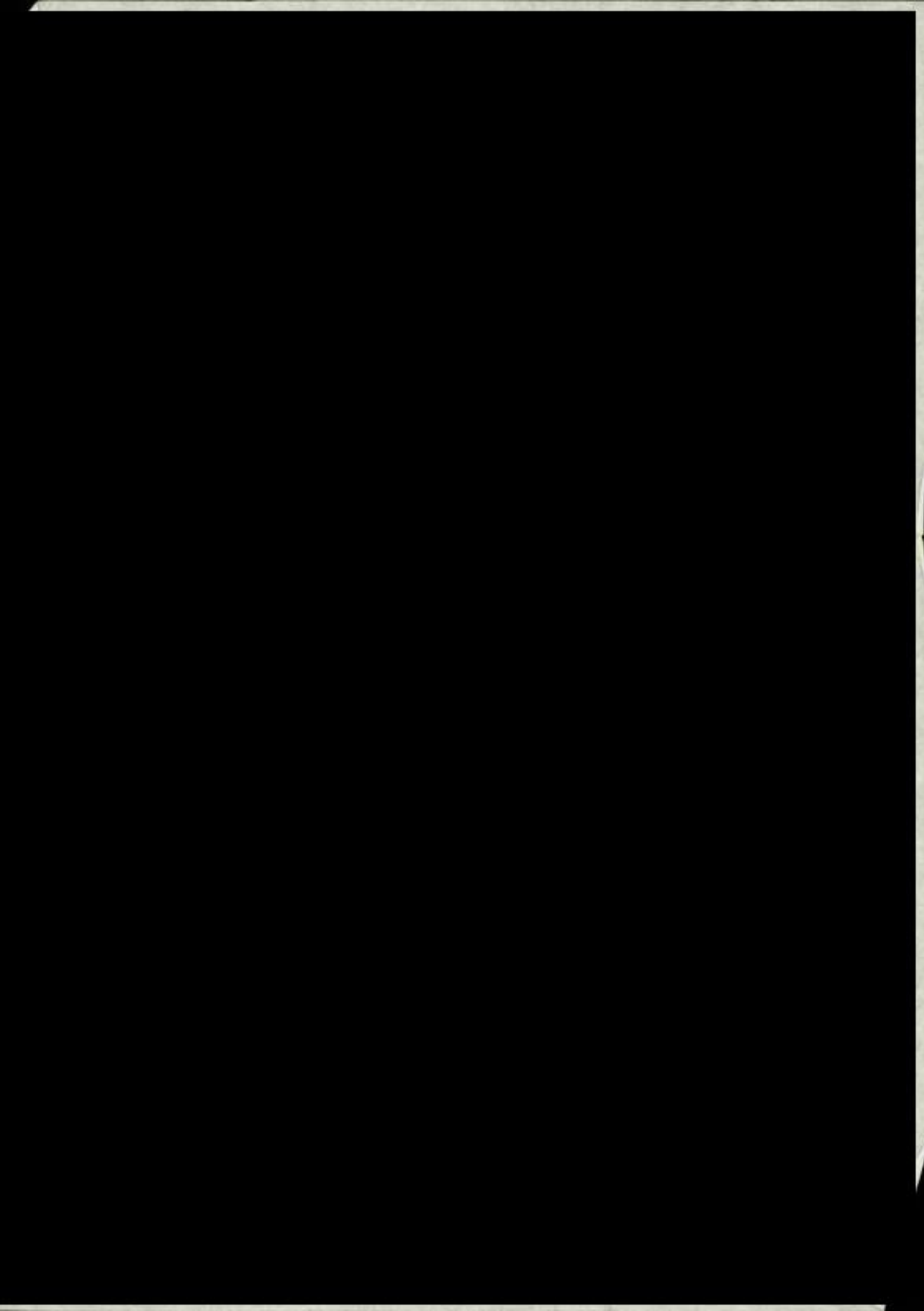


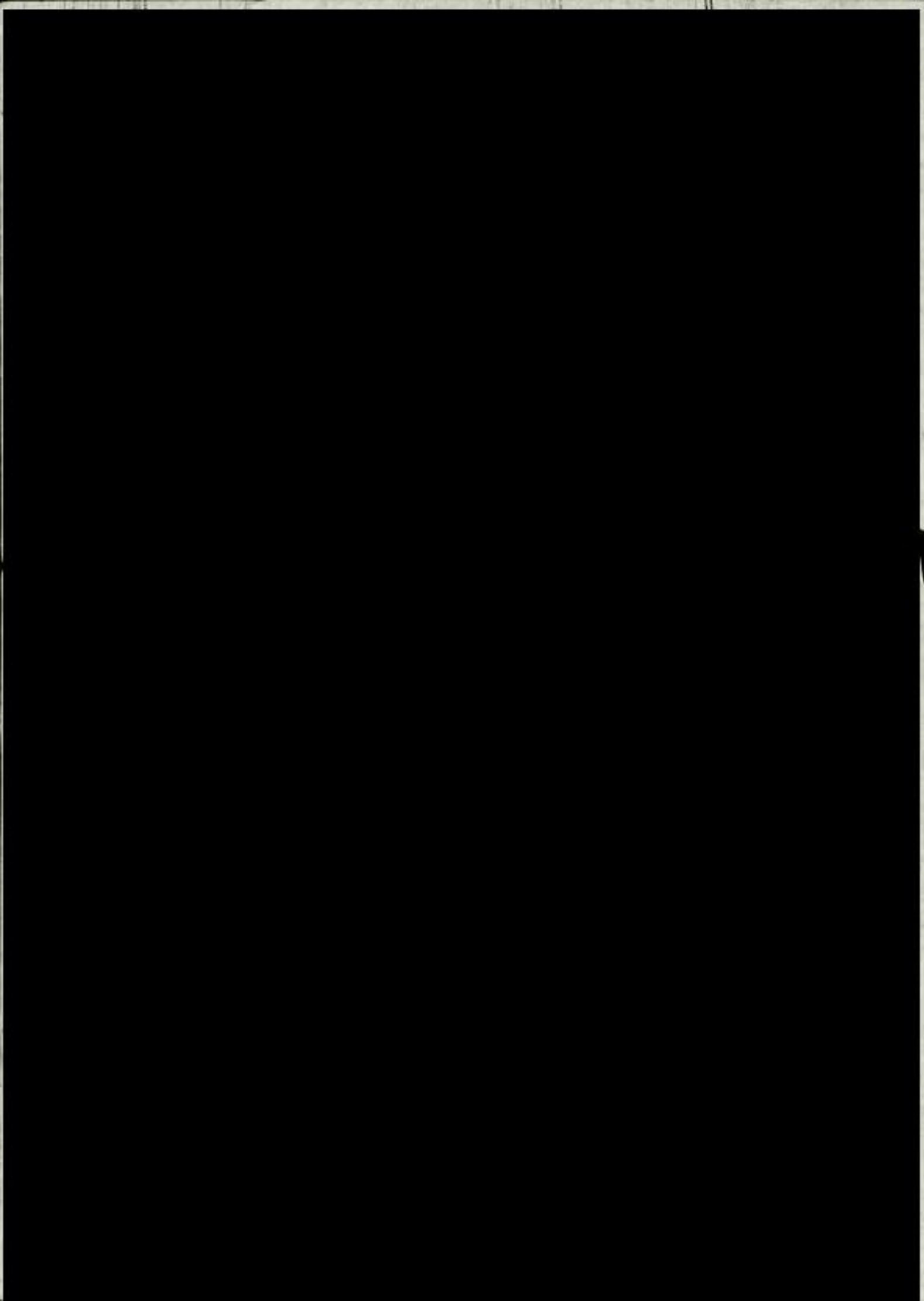
חיק מס

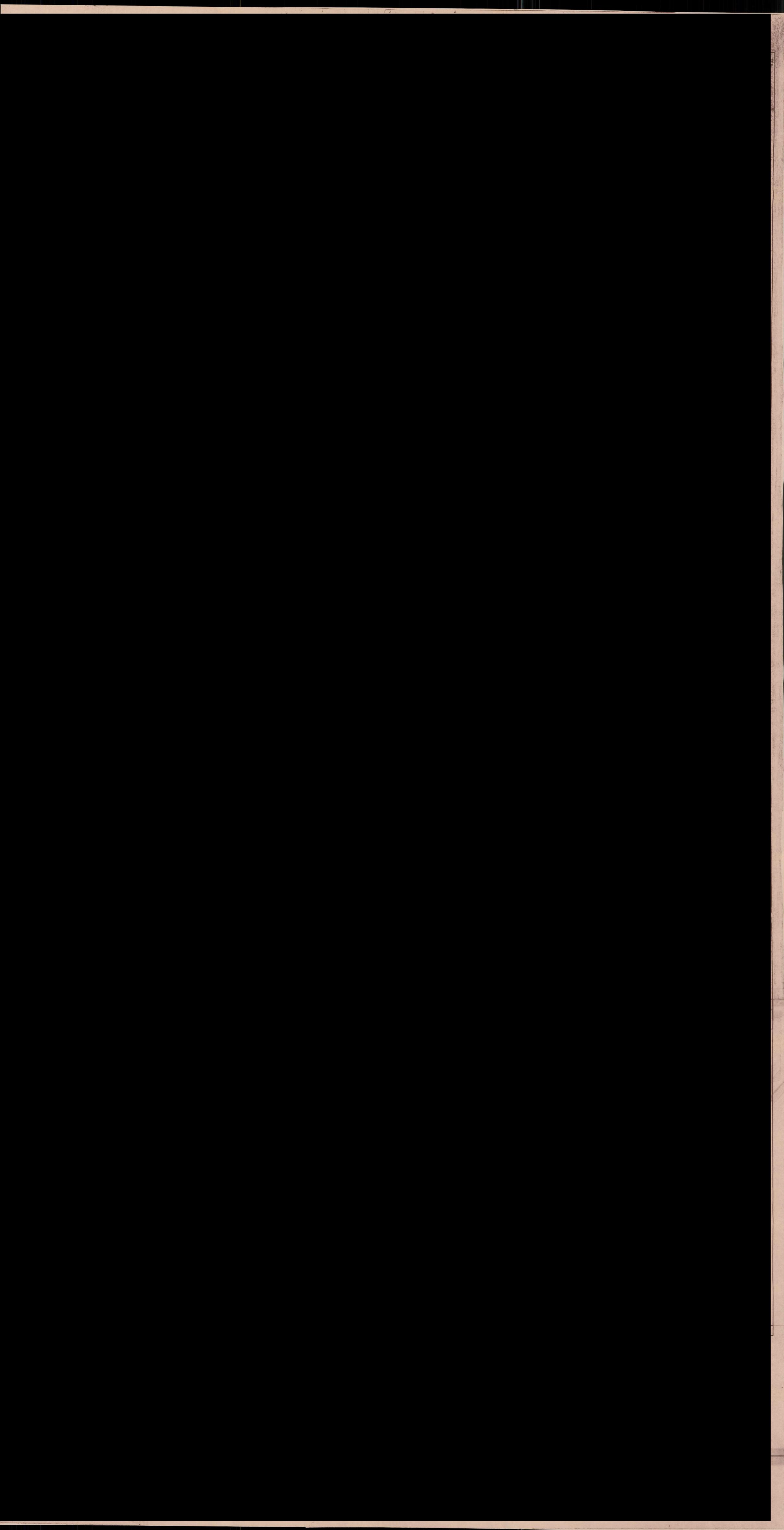
164-1-14

כרד
תאריך
21.6.77

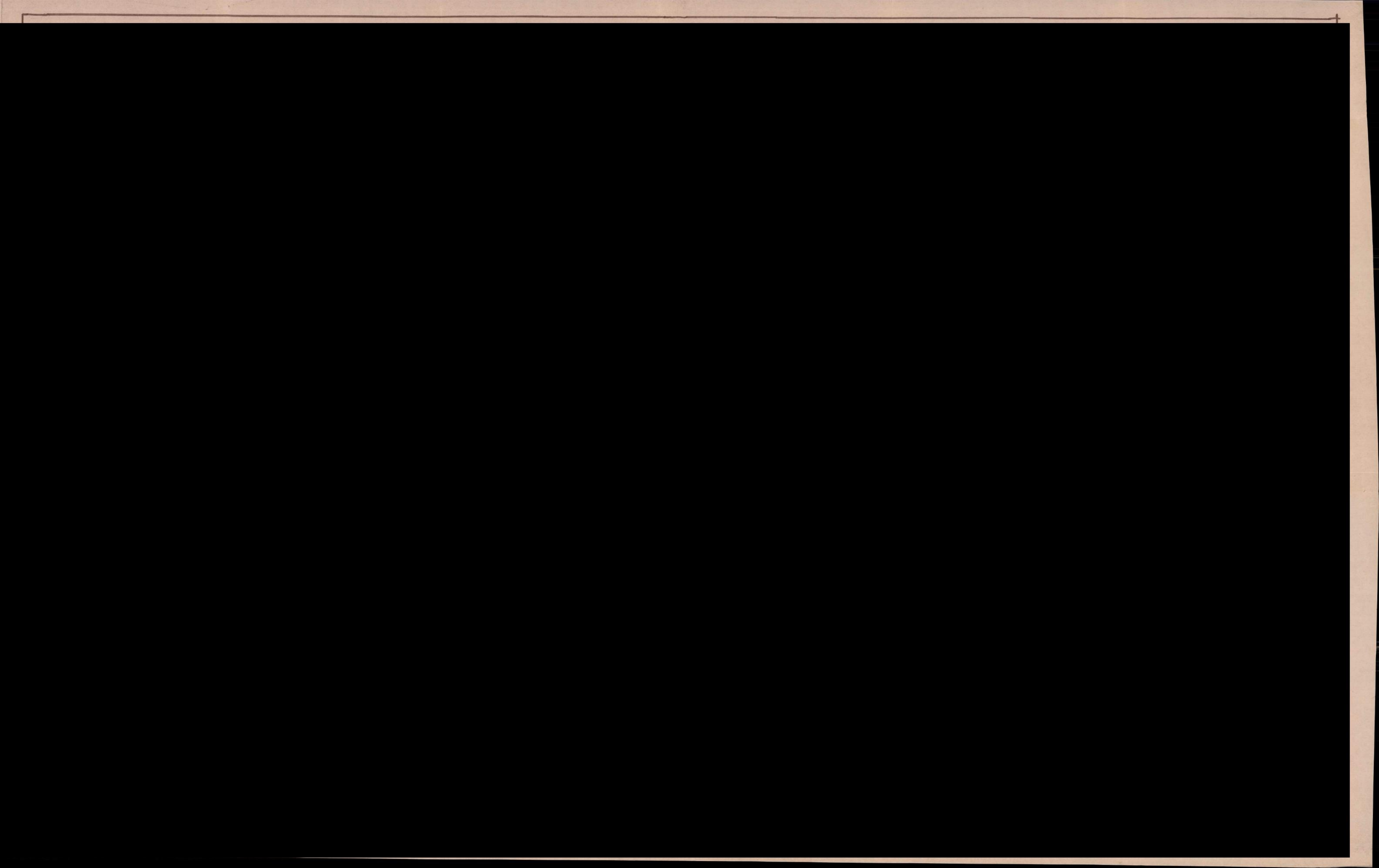












the 1990s, the number of people in the world who are under 15 years of age is expected to increase from 1.1 billion to 1.4 billion.

It is clear that the world's population is growing rapidly, and this is likely to continue for some time. This has implications for the environment, as more people will need more resources, and this will lead to increased pollution and depletion of natural resources.

One of the main causes of population growth is the high birth rate in developing countries. This is due to a number of factors, including lack of access to family planning, high infant mortality rates, and a cultural emphasis on large families.

Another factor is the high life expectancy in developing countries. This is due to improvements in healthcare and living standards, which have led to a significant increase in the number of people living into old age.

Population growth is also a result of migration. Many people are moving from rural areas to cities in search of better opportunities, and this is leading to a concentration of people in urban areas.

The impact of population growth on the environment is significant. More people need more food, water, and energy, and this leads to increased deforestation, pollution, and depletion of natural resources.

One of the most serious consequences of population growth is the increase in greenhouse gas emissions. This is due to the fact that more people are using cars, planes, and other forms of transport, which all produce greenhouse gases.

Population growth is also leading to a significant increase in the number of people living in poverty. This is due to the fact that the world's resources are being depleted, and this is making it difficult for people to find work and earn a living.

It is clear that population growth is a major challenge for the world. We need to find ways to reduce the birth rate in developing countries, and we need to find ways to reduce the impact of population growth on the environment.

One of the most important things we can do is to invest in education and healthcare. This will help to reduce the infant mortality rate, and it will help to give people the skills and knowledge they need to find work and earn a living.

We also need to invest in family planning. This will help to reduce the birth rate, and it will help to give people the choice of when and how many children they want to have.

Finally, we need to invest in renewable energy. This will help to reduce greenhouse gas emissions, and it will help to ensure that we have enough energy to meet our needs in the future.

Population growth is a complex issue, and it is one that we need to think about carefully. We need to find ways to reduce the birth rate, and we need to find ways to reduce the impact of population growth on the environment.

It is our responsibility to ensure that we have a sustainable future for ourselves and for our children. We need to take action now, and we need to work together to find solutions to the challenges that we face.

Population growth is a major challenge for the world, and it is one that we need to think about carefully. We need to find ways to reduce the birth rate, and we need to find ways to reduce the impact of population growth on the environment.

the 1990s, the number of people with a diagnosis of schizophrenia has increased in many countries, including the United Kingdom (Murray & Lewis, 1998).

There is a growing awareness of the need to improve the lives of people with schizophrenia. The World Health Organization (WHO) has developed a 'recovery paradigm' for mental health care, which emphasizes the importance of helping people with mental health problems to lead meaningful and satisfying lives (Murray & Lewis, 1998).

One of the key components of the recovery paradigm is the concept of 'recovery', which is defined as a process of change through which people with mental health problems gain a sense of purpose and meaning in their lives (Murray & Lewis, 1998).

Recovery is a personal and unique process, and it is important to recognize that there is no single path to recovery. However, there are some common factors that are associated with successful recovery, including social support, access to services, and a sense of hope (Murray & Lewis, 1998).

One of the ways in which recovery can be supported is through the use of 'recovery-oriented' services. These services are designed to help people with mental health problems to achieve their goals and to live meaningful lives (Murray & Lewis, 1998).

Recovery-oriented services are based on a number of principles, including the importance of self-determination, the need for social support, and the value of hope (Murray & Lewis, 1998).

One of the key components of recovery-oriented services is the concept of 'peer support'. Peer support involves people with mental health problems helping each other to achieve their goals and to live meaningful lives (Murray & Lewis, 1998).

Peer support can be provided in a number of ways, including through the use of peer support groups, peer support workers, and peer support programs (Murray & Lewis, 1998).

Peer support has been shown to be an effective way of supporting recovery in people with mental health problems. It can help to reduce symptoms, improve social skills, and increase a sense of hope and purpose (Murray & Lewis, 1998).

One of the challenges of providing peer support is the need to ensure that it is delivered in a way that is safe and effective. This requires careful attention to the training and supervision of peer support workers (Murray & Lewis, 1998).

Another challenge is the need to ensure that peer support is integrated with other services. This requires a collaborative approach between mental health professionals and peer support workers (Murray & Lewis, 1998).

Despite these challenges, peer support is a promising way of supporting recovery in people with mental health problems. It is important to continue to explore ways in which it can be used to improve the lives of people with mental health problems (Murray & Lewis, 1998).

One of the ways in which peer support can be used to support recovery is through the use of 'peer support groups'. These groups provide a safe and supportive environment in which people with mental health problems can share their experiences and help each other (Murray & Lewis, 1998).

Peer support groups can be led by peer support workers or by people with mental health problems themselves. They can provide a number of benefits, including social support, information, and a sense of hope (Murray & Lewis, 1998).

Peer support groups can also help to reduce symptoms and improve social skills. They can provide a safe and supportive environment in which people with mental health problems can practice social skills and learn from each other (Murray & Lewis, 1998).

Peer support groups can be a valuable part of a recovery-oriented service. They can help to support recovery in people with mental health problems and to improve their lives (Murray & Lewis, 1998).

Another way in which peer support can be used to support recovery is through the use of 'peer support workers'. Peer support workers are people with mental health problems who have been trained to help other people with mental health problems (Murray & Lewis, 1998).

Peer support workers can provide a number of benefits, including social support, information, and a sense of hope. They can also help to reduce symptoms and improve social skills (Murray & Lewis, 1998).

Peer support workers can be a valuable part of a recovery-oriented service. They can help to support recovery in people with mental health problems and to improve their lives (Murray & Lewis, 1998).





The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice. This ensures transparency and allows for easy verification of the data.

In the second section, the author outlines the various methods used to collect and analyze the data. This includes both primary and secondary data collection techniques. The primary data was gathered through direct observation and interviews, while secondary data was obtained from existing reports and databases.

The third section details the statistical analysis performed on the collected data. It describes the use of descriptive statistics to summarize the data and inferential statistics to test hypotheses. The results of these analyses are presented in a clear and concise manner, highlighting the key findings of the study.

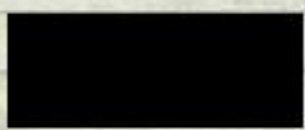
Finally, the document concludes with a summary of the findings and their implications. It discusses the limitations of the study and suggests areas for future research. The author expresses confidence in the reliability of the data and the validity of the conclusions drawn.



משרד ראש הממשלה  
 ירושלים  
 פ 5-02-1984  
 סעי' הנתיק  
 161-1-14

29.1.84

אנונימי מראש הממשלה,  
 אני מציהר לך שאתה: אתה הוצאת כהנא  
 במשטרה היה קאדושו משג במחיה א  
 מילאה הולאה ב33 גענית ומפוזר אמת  
 דעמת מנאסריו סימולנים מלל אל-יא-יה  
 בה נלמל מ3חוק, אכל לאט כק  
 האז מנית שחול אתה מסוקת אבטלה הקטאה  
 אמית שלל מנללו שוק מכונות ושוק סתם סאוז  
 כהציוס א 100 מטרים מהה-הבור? אה  
 ההקנה אל דה הבור צהק אקל אלן צהון  
 ולא שמה אקוי. בה סטול מצינוק מלחיק אקל!  
 אני יוצע למה לואל כק רחוק דעלות ק מכהנא.  
 אכל כהן לא מפורק דעלות אשעק אלא  
 דהכסית ד'ואה אל במסות.  
 אל ומתקו באש איז הבור של כהנא.  
 דכסוזר כק





070783



אכילת  
מזון החמה ה  
ורחוק



ירושלים, כ"ד באב תשס"א  
24 באוגוסט 1981

161-1-14

לכבוד

קרות-שמונה

גב' חנכבדה,

הריני מאשר כבודך את קבלת מכתבך מיום י"ב באב תשס"א.  
אביא כמובן את דבריך, לעיון ראש-הממשלה ולתשומת-לבו. אני  
סקוה שטר בגין יוכל להתפנות ולהשיב לך אישית, בעתיד הקרוב.

בכבוד רב  
ובברכה נאמנה,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש-הממשלה

SECRET, THE OFFICIALS  
12 AUGUST 1951  
SI-1-131

SECRET  
ALL INFORMATION  
HEREIN IS  
UNCLASSIFIED

ALL INFORMATION

ALL INFORMATION CONTAINED  
HEREIN IS UNCLASSIFIED  
DATE 08-12-51 BY 1045  
EX-104

SECRET  
EX-104

ALL INFORMATION  
HEREIN IS UNCLASSIFIED

ירושלים, כ"ד באב התשמ"א  
24 באוגוסט 1981

161-1-14

לכבוד

קדית-שמונה

גב' [REDACTED] הנכבדה,

הריני מאשר בתודה את קבלת מכתבך מיום י"ב באב התשמ"א.  
אביא כמובן את דברייך, לעיון ראש-הממשלה ולתשומת-לבו. אני  
מקווה שמר בגיין יוכל לתאמת ולהשיב לך אישית, בעתיד הקרוב.

בכבוד רב  
ובברכה נאמנה,

ד. קדישאי  
מנהל לשכת ראש-הממשלה



SECRET, BUT THIS DOCUMENT  
IS UNCLASSIFIED

SI-1-101

SECRET  
NO FORN DISSEM  
SI-1-101  
SECRET-NOFORN 00501

NO FORN DISSEM

SECRET, BUT THIS DOCUMENT IS UNCLASSIFIED,  
EXCEPT WHERE SHOWN OTHERWISE. NO  
FORN DISSEM PERMITTED UNLESS OTHERWISE SPECIFIED.

SECRET  
NOFORN DISSEM

SI-1-101  
SECRET-NOFORN







After the war, the government  
 was able to control the economy  
 and to bring about a period of  
 growth.

Week 10:





לכבוד ראש המשלה

משרד ראש המשלה, הקדמה בקו"ט

ל.ד. 781

יחסיים



"לכו ונעלה אליהר"ה, אל בית א-להו יעקב" (ישעי' ב')

הכ"ח  
C

# אל הר ה'

המועצה הצבורית למען עבודת הקדש בהר הבית

3110

ת.ד. 1611 ירושלים

293.82 ב"ה.....

161-1-14

יח"א -  
שלום רב!

כאתם חסדכם תלביח  
בזל נחני לעצמיה אורגו וליק  
כעה שילאר איטי - כפי  
טור בזין אמנם יקרנו אלה  
ואני מקווה לשכך יהיה  
ל טובה  
ותה כשכ ונעלה  
וישק



0117  
1925

~~CONFIDENTIAL~~

10-1-1925

Dear Sir,  
I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 28th inst. in relation to the above mentioned matter. I am sorry that I am unable to give you a more definite answer at this time, but the matter is being considered by the proper authorities.

Yours faithfully,  
[Signature]

העמק:  
1. מרכז המטבח, הנג' חיפה.  
2. מרכז מטבח העיר העתיקה,  
ירקן טלפ.

בס"ד יום ב' כ"ז אדר 22.3.82

מכובדי ראש הממשלה, שלום רב!

הגידון: השילטון הישראלי כהר הכית

1. בוצענו להביא לידיעתך את העובדות הבאות:
  - א. ביום ב' כ"ז אדר תשמ"ב 15.3.82 עמדתי להכנס עם שרית ושלושה תלמידי כיתתי להר הכית, לצורך סיווג ליחודי אודות בית המקדש, נושא הלימוד הנלמד שם במסגרת שעורי התוו"ר בישיבותינו.
  - ב. מובן שכונותינו היתה להכנס רק לחלקו של ההר המותר בכניסה לאחר טבילה והיטהרות כהלכתו. (על נושא זה אוסיף כמה מילים בשולי המכתב.)
  - ג. מפאת דגישות הנושא תיאמנו מראש את כניסתנו להר עם משטרת ישראל ועם מפקד המשטרה כהר הכית, ולאחר שהבהרנו, שכונותינו לסיווג לימודי ולא לתפילה על ההר קבלנו אשר כניסה, ואף הוכנסנו לנו ליווי משטרה.
  - ד. נכנסנו להר דרך שער השלשלת (השער שמצפון לכותל המערבי) בשעה סביב בלונזית מפקד משטרת הר הכית וסגנו ולאחר שנחנה הוגאה לשומר מטעם הווקף המוסלמי לאפשר את כניסתנו, והתקדמנו לכיוון צפון כשהקבוצה מרוכזת סביבי לשחיטת הסכרים.

ה. כעבור כחמש דקות נשמעה שריקה מפי שניים משומרי הווקף המוסלמי, ותוך שניות ספורות התקצצו סביבנו (במרחק של כעשרים מטרים) עשרות ערבים והחלו ליידות בנו אבנים ופטישי ברזל ממאכזר אבנים מיוחד שהיה מונח במקום לצורך זה.

ו. ובאו אני מגיע לעיקר דכוי: דברים שנמסרו גם בעדותי ובעדות תלמידי כמסורה לאחר המקרה: האבנים שהומטרו עלינו לעשרות היו גדולות ביותר חלקן היו קשורות לחבלים מלכתחילה וחלקן האחר נכרכו בחבלים במהלך המהומה והועפו עלינו "במקצועיות" רבה בכח הצנטרפוגלי של סיבוב החבלים ולולא זה שהצפנו לתפוס מיר מחסה מאחורי קיר היתה הפרשה עלולה להסתיים בכמה הרוגים (האבנים כווננו לראשינו וכמה מהן פגעו קרוב מאד למטרתן בכח חזק. באמוד ידנו עלינו מקרוב גם פטישי ברזל חדים ומקלעים (רוגטקות) שהיו בידם ידו עלינו ברודי מחכת קטנים שאף כוונס לחדוד את עצם הגולגולת.

ה. }  
ו. } !!

ז. ההתפרעות נמשכה כשמונה דקות ולולא התערבותם הנמרצת של שני קציני המשטרה, שנאלצו להבטיח לשומרי הווקף שלא יתנו להמשיך את סיוורנו, שככה המהומה, וקציני המשטרה הוציאונו החוצה דרך השער הקרוב.

ח. אציין רק זאת, שאיש מאתנו לא הרים ידו בעת ההתפרעות ולמרות הסכנה לא הגיב איש מאיתנו. אף עוכדה זו נוספה בעדותו של קצין המשטרה.

ט. לאחר שמסרנו את תלונתינו ואת עדותינו במטה משטרת העיר העתיקה, מפקד המשטרה רפי"ק שושן שיבח את התנהגותינו ואמר שהוא מכיר בצידקתינו ושלא ייתן למפירי הסדר לשלוט בהר, והבטיחנו לקיים את הסיוור שהובטח לנו. הסיוור החדש תואם ליוס הי כ"ג באור חשמי"ב 18.3.82 באותה שעה.

י. משהגענו שנית למקום כיום המיועד כבר ציפו לנו מאות מוסלמים מוכנים לקרב, שהודעו בעזרת השריקה המוסכמת וסגן מפקד משטרת הר הבית מפקח יונה הודיענו, שלמרות ההבטחה שניתנה לנו, אין ברשותו כוח גדול דיו כדי שיוכל לחצינו מידי הקנאים המוסלמים כאשר תפרוץ ההתפרעות.

יא. מפקד העיר העתיקה רפי"ק שושן אמר לנו דברים דומים, שאין ברשותו די כוח שיוכל להבטיח את חיינו. שוב הכיר המפקד בצידקתינו, והבטיח לדווח על המקרה לחמונים עליו.

## 2. מסקנות:

אין בכונתי להטריח על כבוד ראש הממשלה, העסוק דיו כימים אלו, לפתור את בעייתנו האישית, בעיית הסיוור הלימודי שלא התקיים, כאזרח שומר חוק אף איני רואה לעצמי זכות לדרוש מממשלה, שנבחרה בצורה דמוקרטית, לשנות את מדיניותה בנושא זה או אחר.

אך דומני שמחובתי כאזרח להבהיר לכבוד ראש הממשלה את העובדות המקור ראשון וללא טיח. בהר הבית שולט הווקף המוסלמי שלטון מלא, עם ארגון למופת ומודיעין טוב, והוא מרשה לעצמו לדון דיני נפשות.

ואני חוזר ומגיש: אין כל דמיון בין יריית האבנים בהר הבית ליידוי אבנים נוסח כבישי יהודה ושומרון, מדובר על דבר חמור לאין ערוך.

משטרת ישראל עומדת מול מובלעת זו בתוככי ירושלים הכירה חסרת אונים. ללא יכולת להכניס למקום שוטרים חמושים על מנת להגן על חייהם של אזרחים שומרי חוק ושלטונות הווקף יודעים זאת.



אח אומדן המוחק בין מצב זה לשלטון חוקי של המוסלמים בהר הכית אני משאיר  
לשפוטך.

אם מצב זה נראה לך סביר ונסבל נאלץ אף אני לקבל את פסק דינו של הווקף לגבינו.  
אם נראה לך שיש לעקור מן השורש עונדות חדשות אלו, שקבע הווקף לאחזונה (מעולם  
לא הוחקפו יהודים שלא התפללו על ההר), הרי דומני שמסיבות מובנות, יפה שעה אחת  
קודם.

אשמח לקבל אישית את תגובתך למכתבי. בכל מקרה נמשיך לעמוד בקשר עם מפקד משטרת  
העיר העתיקה בדבר ההודאות החדשות שיקבל בנידון.

נספח: העליה להר הכית מבחינת ההלכה היהודית.

כחלמידי ישיבה וכיהודים שומרי תורה, עלינו לסייד בהר זק לאחד המיעצות הלכתית  
עם רבנים גדולי תורה, וכאמור, זק לאחד טבילה והיטהרות כהלכתן (דבר מסוכר  
כשלעצמו) וזק לאזור שלא עליו עמד בית המקדש עצמו.

אף מדברים שכע"פ ששמעתי מפי חברי מועצת הרבנות הראשית, ניתן לנו להכיר,  
שהרבנות אוסרת את העליה לכל ההר זק מחשש שהעולים לא יטבלו ויטהרו ע"פ ההלכה,  
סוגיה שאין הכל בקיאים בה ולא מתמת איסור העליה עצמה, שהייתה מפורש ברמב"ם  
ובמשנה.

בכבוד זכ,

יעקב חרן

אלון שבות 90940

ישיבת הר ציון

- העתיקים: 1. מפכ"ל משטרת ישראל, דניצ אריה איכצן.  
2. מפקד משטרת העיר העתיקה דפ"ק שושן.



אז  
יחיאל דביר  
אלתר הוא הממשלה  
הקב"ה  
יהושע

33.1 1105



ב"ה יום ה' תשעה בחודש מנחם-אב ה'תשמ"ב. פה עיה"ק ירושלים ת"ו

כבוד

ראש ממשלת ישראל מר מנחם בגין יצ"ו

כאן.

5 VIII. 1982

161-1-14

ד.מ.מ.נ.

הנדון: מקום המקדש ששמש ושועלים הלכו בו - למנוע שוטטות בעלי חיים (כמו חתולים וכלבים משוטטים) ואנשים המבזים את כבוד קדושת המקום.

במכתבי זה הנני להציע לכבוד ראש הממשלה, שבהתאם להלכה ולרגשי כבודנו הלאומי, יסגר בשטח הר המוריה הר הבית אותו השטח שלפי רוב הדעות שבזמננו היה בו בית המקדש בנוי. וזה לשון הרמב"ם (הלכות בית הבחירה פרק ז הלכה ז) "אע"פ שהמקדש הינו חרב בעונותינו, חייב אדם במוראו כמו שהיה נוהג בו בבניינו. לא יכנס אלא למקום שמוחר להכנס לשם ולא ישב בעזרה ולא יקל ראשו כנגד שער המזרח שנאמר את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו, מה שמירת שבת לעולם אף מורא מקדש לעולם, שאעפ"י שחרב בקדושתו עומד". וגם לגויים אסור לנו להרשות להכנס בשטח שמן החיל (= שטח מגודר שהקיף את העזרה שסביב בית המקדש עצמו) ולפנים. (רמב"ם שם הלכה ט"ז).

השטח הנ"ל הוא למעשה אותו מקום שעליו בנוי המסגד שנקרא היום "כיפת הסלע". והנכון הוא לסגור סביבו שטח מסוים שלא יכנס בו שום אדם כולל יהודים וגויים ומכל שכן שיהא סגור בפני בעלי חיים משוטטים כאילו אין איש שם לכו לכבוד הגדול שעמנו רוכש למקום זה. חושב אני, שדוקא כיום שיש לנו מלחמה במחבלים שבלבנון, ורואים כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עלינו ויראים ממנו, הרי יש לנצל זמן זה לפעולה כזו שלמעשה לא תפריע אפילו לתפילות של המוסלמים במסגד אל אקצה. והענין משום שאין שומרים נכון על כבוד המקום. ובינינו כיהודים: הרי בזמן שירצה השם לבנות בקרוב את בית המקדש במקומו, הרי בושח תכסנו על הזלזול שזלזלנו בכבוד המקום. ומצד שני: אולי בזה *אח/אח/אח* נהיה כמתחילים בדבר ומעוררים אהבתנו להשם יתברך. והוא יתברך יגמלנו ככנין שלם של הבית הגדול והקדוש עם השראת שכינתו למטה בעולמנו. ותהיה גאולה שלימה לאנושות כולה.

בכבוד רב

המעורר







TELEGRAMME

TELEGRAMME

161-1-14

y

HFSQ2 7010002  
HAIFA SIQMONA 78 12 1530 TM 4

120

HIS EXCELLENCY THE PRIME MINISTER  
MR MENAHEM BEGIN PRIME MINISTER'S OFFICE  
JERUSALEM

82 APR 12 17 55

WE STRONGLY PROTEST AND CONDEMN THE CRIMINAL  
ATTACK ON THE TEMPLE MOUNT IN JERUSALEM AND  
CONDEMN THE KILLING OF INNOCENT PEOPLE  
MAXIMOS SALLOUM ARCHBISHOP OF GALILEE

---



41-1-11

1911-12-14

149

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

DEPARTMENT OF CHEMISTRY

REPORT OF THE CHEMISTS  
ON THE ANALYSIS OF THE  
SAMPLES OF THE  
MATERIALS

BY  
GEO. W. CLARK, JR.  
AND  
W. H. WALKER

ירושלים, י' באדר ה'תשס"ב  
5 בפברואר 1982

161-1-14

לכבוד  
מר שבתאי זכריה, עורך-דין  
רחוב שנתאי 12 א'  
ירושלים-91010

עורך-דין זכריה הנכבד,

הריני מאשר בתודה את קבלת העתק  
מכתבך מיום ב' באדר התשמ"ב, לניצב-משנה רחמים קומפורט,  
מפקד משטרת מרחב ירושלים.

בכבוד רב ובברכה,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש הממשלה

1000  
of your name, 1000-100  
1000-1000  
1000-1000

1000-1000  
1000-1000  
11-1-100

1000-1000-1000

1000-1000-1000-1000  
1000-1000-1000-1000-1000-1000  
1000-1000-1000-1000

1000-1000

1000-1000  
1000-1000-1000



ירושלים, כ"ג בכסלו התשמ"ג  
9 בדצמבר 1982

מס' 161-1-14

לכבוד  
עו"ד שמואל זכריה  
רחוב שמאי 12  
ירושלים 91010

מר זכריה הנכבד,

זאת לאשר בחוזה את קבלת העסק מכתבך למסד  
מרחב ירושלים, מיום ה-21 בנובמבר 1982, אשר  
אותו שלחת אלינו, לידיעת ראש הממשלה.

בכבוד רב וכברכה,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש הממשלה

1953  
8 27000 5801

101-1-101

1953  
101-1-101  
101-1-101  
101-1-101

101-1-101

101-1-101  
101-1-101  
101-1-101

101-1-101

101-1-101  
101-1-101

Jerusalem ..... 21.11.82 ירושלים

Please quote ..... מסומן

ע"כ  
2/12.82



לכבוד  
מפקד מרחב ירושלים  
משטרת ישראל  
מגרב הרוסים  
ירושלים

הנדון: אי מתן כניסה ל"הר-הבית"  
סמוכין: מכתבן שס/0101 (א)-7231  
מיום 8.11.82 - מכתבי מיום 21.10.82

..ג.א

- בהתייחס למכתבן שבסמוכין הנני להשיבן כדלקמן:
- א. משום מה, לא התייחסת במכתבן לשאלתי במכתב שלי מיום 21.10.82 דהיינו, אם יורשה מר [REDACTED] בעתיד להכנס ל"הר-הבית"- ככל אדם אחר - או לא?
  - ב. ברור שערכתי עם מרשי העלה, כי הגיע לאזור "הר-הבית" לבדו, באותה שעה לא הגיעה שום קבוצה בוספת לא מחוג "נאמני הר-הבית" ולא משום חוג מאורגן אחר ועל כך יש עדויות אוביקטיביות ברורות וחד משמעיות.
  - ג. מרשי היה יחידי שנאסר עליו לעלות ל"הר-הבית" מבין רבים, שהגיעו למקום ולא נתקלו בשום קושי לעלות למקום.
  - ד. יתר על כן מרשי לא התכוון להתפלל ב"הר-הבית", וצר לי על שעלי להשתמש בנימוק כזה כלפי נציג משטרת ישראל במדינת היהודים, כדי למנוע אפליה חמורה יותר ולא רק זו של "זכות התפילה"
  - ה. לאור כל המפורט לעיל, תוכן מכתבן איננו מספק והנך מתבקש בזה לשוב ולערוך ברור, ענייני תוך ליבון העובדות לאמותן ולאשורן ומתן תשובה עניינית למכתבי שבסמוכין.

בכבוד  
ע"כ  
ע"ד

העתיקים:

1. ✓ לראש הממשלה מר מנחם בגין
2. לשר הפנים והדתות
3. לשר הבטחון
4. לשר המשפטים
5. לשר החוץ
6. ליועץ המשפטי לממשלה, משרד המשפטים
7. המפקח הכללי של משטרת ישראל



1914-15  
J. K. L.





י/ק/ק

ראש המטה  
אם אתה בין  
אזור ראש המטה  
י/ק/ק  
י/ק/ק

SHABTAI ZACHARIA

Advocate & Notary

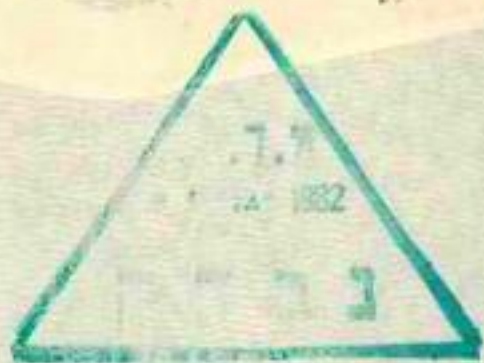
12 Shamai St. Ent. A  
Jerusalem

טל. 246660  
ת.ר. 1125 P.O.B.

שבתי זכריה

עורך דין ונוטריון

רחוב שמאי 12 בניסה א'  
מיקוד 91010 ירושלים



7.7


7. 1982

7.1

ירושלים, ל' בכסלו התשמ"ג  
16 בדצמבר 1982

מס' 161-1-14

לכבוד

  
ישיבת "מרכז הרב"  
רחוב בן דור 12  
ירושלים

חזי היקר,

הריני מאשר בתודה את קבלת סכחך מיום כ"ז  
בכסלו התשמ"ג.

ברצון אביא את דבריך לעיונו ולהשומת לבו של  
ראש הממשלה.

בכבוד רב ובברכה,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש הממשלה

12

STRUCTURE OF THE HOUSE  
OF COMMONS

NO. 11-1-121

CHAPTER  
THE HOUSE OF COMMONS  
PART I. THE HOUSE OF COMMONS  
CHAPTER I.

THE HOUSE OF COMMONS

THE HOUSE OF COMMONS IS THE LOWER HOUSE OF PARLIAMENT.

THE HOUSE OF COMMONS IS COMPOSED OF MEMBERS ELECTED BY THE PEOPLE.

THE HOUSE OF COMMONS

THE HOUSE OF COMMONS  
AND THE HOUSE OF LORDS



15 XII. 1982  
161-1-14

ה"ר כ"ט כ"ט

הכלל הוא שהמחבר יבטח את המסמך בקרב העובדים  
הוא לא יחזיקו קבוצת המעלה ייחודיים.

הכלל: זה הריח.

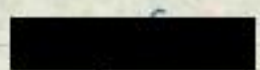
המחבר חתם על המסמך והוא יחזיק את המסמך או יתן ויכח  
הוא יחזיקו קבוצת המעלה ייחודיים.  
המחבר חתם על המסמך והוא יחזיק את המסמך או יתן ויכח  
הוא יחזיקו קבוצת המעלה ייחודיים.

זהו המסמך המהותי והוא יחזיק את המסמך או יתן ויכח  
הוא יחזיקו קבוצת המעלה ייחודיים.

המחבר חתם על המסמך והוא יחזיק את המסמך או יתן ויכח  
הוא יחזיקו קבוצת המעלה ייחודיים.

המחבר חתם על המסמך והוא יחזיק את המסמך או יתן ויכח  
הוא יחזיקו קבוצת המעלה ייחודיים.

המחבר חתם על המסמך והוא יחזיק את המסמך או יתן ויכח  
הוא יחזיקו קבוצת המעלה ייחודיים.



המחבר חתם על המסמך והוא יחזיק את המסמך או יתן ויכח  
הוא יחזיקו קבוצת המעלה ייחודיים.

המחבר חתם על המסמך והוא יחזיק את המסמך או יתן ויכח  
הוא יחזיקו קבוצת המעלה ייחודיים.

לכתוב

הוא אמרת וברוך אתה אלהינו ה' אלהינו

לכתוב הוא אמרת וברוך אתה ה' אלהינו

יבואו.





ירושלים, י"ב בתמוז התשמ"ג  
23 ביוני 1983

מס' 161-1-14

לכבוד  
מר [REDACTED]  
רחוב [REDACTED]  
ירושלים

שלום וברכה,

חריני מאשר בתודה את קבלת סכתבך מיום ג' בתמוז  
התשמ"ג, ה-14 ביוני 1983. אביא את דבריך לעיונו  
של ראש הממשלה ולתשומת לבו.

בכבוד רב,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש הממשלה



... ..  
... ..  
... ..

... ..  
... ..  
... ..  
... ..

... ..

... ..  
... ..  
... ..

... ..

... ..  
... ..

256, 87



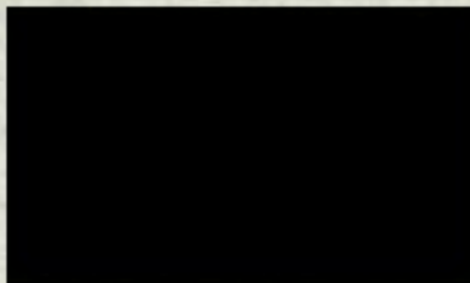
לכבוד  
ראש הממשלה  
מר מנחם בגין

שלום רב.

הנדון: הר - הבית

אולי אפשר להבין כי מיד לאחר המעשה הנפשע של המשוגע בהר - הבית, אשר  
בו גם נרצח אדם, סגרו המוסלמים את הר הבית למספר שעות, אפילו ימים.  
אבל עד היום אין נותן ליהודים לבקר בהר הבית אלא שתיים ביום - בו בזמן  
שהמקום פתוח למוסלמים כל השבוע ובכל שעות היום.  
זהו ביטוי מובהק של חוסר סובלנות דתית והפליית אלה שאינם מוסלמים בצורה  
המזכירה את מעמד היהודים בגלות.  
לעניות דעתי, יש לפעול לביטול מידי של מצב שרירותי זה.

בכבוד רב



DEPT. OF THE ARMY  
OFFICE OF THE QUARTERMASTER  
WASHINGTON, D. C.  
NOV 1 1950  
101-1-14





כבוד

הגביר המכובד

מר מנחם בגין

משרד הביטחון  
ת.ד. 187

ירושלים  
91919





**M. BEN-HORIN, ARCHITECT** L.T.D.  
(1980)

MORDECAI BEN-HORIN, ENG. ARCH. REG. No. 435

22, SIMTAT HAGIVA ST. SAVYON 54915

14, MISQAV LADACH ST. JERUSALEM 97500

est. 1929

ע"י איגוד מטה בן-חורין ד"ר

טל. (03) 75 27 35

טל. (02) 28 35 19

חברה בע"מ

(1980)

45%

84918

97500

**מ. בן-חורין, אדריכל**

סניף בן-חורין, איגוד ארכיטקטס

מטה הנבחרת 22, סביבון 54915

רח' משגב לדרך 14, ירושלים 97500



1887  
1888  
1889

1890  
1891  
1892

1893

1894  
1895  
1896

1897

1898  
1899



קס"ג כ' בתמוז תשנ"ג  
27 באוקטובר 1983

משרד ראש הממשלה  
ירושלים  
2-11-1983  
מס' ת"ת 161-1-14

161-1-14

1.2.1  
4.1.83

כבוד ראש הממשלה  
מר יצחק שמיר  
ירושלים.

משאג נפש עמנו מדור דור במשך אלפיים שנה לחזור ולהקים את  
בית המקדש.

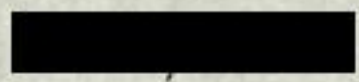
המקדש הוא מקום עבודת אלוהינו, ומרכז רוחני לעמנו ולעולם  
כולו.

זתה טהר המוריה, הוא הר הבית, בידנו ובטחיתתנו, נתון  
הדבר להתאמתה הקודמת של ממלכת ישראל. הנני כונן אליך בבקשה  
ובהצעה שממלכת ישראל תקבל החלטה עקרונית בדבר הקמתו של בית  
המקדש מחדש. ימי נא הבית הזה מוקד אלוהים בין כל העמים,  
בברוך "כי בית ביה תפילה יקרא לכל העמים".

תהי ברכה ה' עליך וזו ממלכת ישראל בכל מעשה ידיהם

בברכה

ישעיה נבנ"א





1983  
10-1-14

10-1-14  
S-11-1983

10-1-14

10-1-14

10-1-14

10-1-14

10-1-14



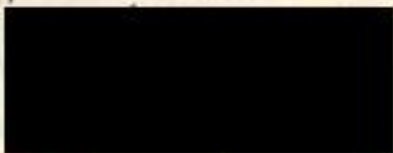
כבוד ראש המחלקה  
מר יצחק שאיר

משרד ראש המחלקה

הקרית

ירושלים

ג' י. נגן





משרד ראש הממשלה  
 הקריה ת.ד. 187  
 ירושלים-ישראל  
 CODE 9191910 CODE  
 THE MINISTERS OFFICE  
 JERUSALEM-ISRAEL



161-1-14

לכבוד  
 אגודת "נאמני הר הבית"  
 ת.ד. 5675  
 לירושלים

האחראי

מציב חותם קובץ

מדינת ישראל דואר רשמי

חותם



לשכת ראש הממשלה

ירושלים, ט"ז בניסן התשמ"ג  
30 במרץ 1983

מס' 161-1-14

לכבוד  
אגודת "נאמני הר הבית"  
ת.ד. 5675  
ירושלים

,.נ.א

הריני מאשר את קבלת מכתבכם מיום כ"ג באדר התשמ"ג. טוב  
עשיתם שהעברתם העתק ממנו למטרת ישראל.

בכבוד רב,

*Handwritten signature*

י. קדישאי

מנהל לשכת ראש הממשלה

ירושלים, ט"ז בניסן התשט"ג  
30 במרץ 1983

מס' 161-1-14

לכבוד  
אגודת "נאמני הר הבית"  
ת.ד. 5675  
ירושלים

א.ג.ה.

הריני מאשר את קבלת סכומכם מיום כ"ג באדר התשט"ג. טוב  
פשייתם שהעברתם העתק ממנו למשטרת ישראל.

בכבוד דב,

י. קדושת  
מנהל לשכת ראש הממשלה

STATION, 1000 1000  
OF 1000 1000  
NO. 10-1-100

1000  
1000 1000 1000  
1000 1000  
1000

1000

1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000  
1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000

1000 1000

1000 1000  
1000 1000 1000 1000



10183

נאמני הר הכיה  
ח"ד 5675 ירושלים  
עמותה רשומה מס' 8-9991-000-58

כ"ג באדר תשמ"ג  
(8 במרץ, 1983)

1983



לכבוד  
ראש ממשלה ישראל,  
מר מנחם בגין,  
משרד ראש הממשלה,  
הקריה,  
ירושלים.

אדוני ראש הממשלה

הנדון: בקשה לעריכת סדר פסח וסדר קורבן הפסח  
על הר הכיה בחג הפסח תשמ"ג

אגודת נאמני הר הכיה מהכוונה לערוך על הר הכיה בחג הפסח  
הקרוב, אור ליום י"ד בניסן תשמ"ג, בשעות הערב, סדר קרבן פסח  
וסדר פסח כדה וכדין על-פי מסורת ישראל.

מעשה קדוש וחשוב זה מהחייב מחוך מצווה האמונה היהודית  
היסודית ביותר ויש בו כדי לחבר מחדש את החוליה החסרה בשרשרת  
הממשכת של ההסטוריה היהודית שניתקה מזה קרוב לאלפיים שנה  
מאז שנה 70 לחורבן. רק חידוש הקשר להר הכיה ולמהות הקשורה  
למקום חשוב זה העיד קבל עולם ומלואו למי אל-נכון שייכת ארץ  
ישראל ומה היא מהותה וחוכנה האמתיים.

כיום י"ז בניסן תשמ"ג, כ' כחול"מ פסח, אנו מהכוונים  
גם לקיים עליה לרגל להר הכיה, שהחל בצעדה ממעין השילוח  
אל גרם המעלות המוכיח לשערי חולדה החסומים ומשם אל השער  
המערכי לחוך הר הכיה.

נבקשך כזה לערוך את הסידורים ולהתקין את התקנות הנדרשות  
לצורך קיומם של אירועים אלה במקום הקדוש והחשוב ביותר לעם  
היהודי, כמהחייב ממצוות האמונה היהודית לכן מחוק המקומות הקדושים,  
בעוד מועד, ולהודיענו על כך בהקדם.

בכבוד רב

אגודת נאמני הר הכיה  
ת.ד. 5675 ירושלים

בכרחה ארץ ישראל  
" נאמני הר הכיה "

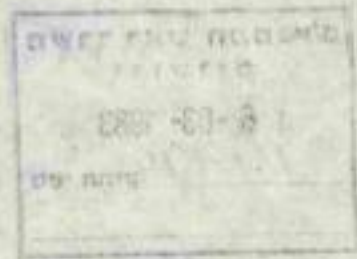
העק:  
מפכ"ל המשטרה  
מפקד מרחב ירושלים



SECRET  
NO FOREIGN DISSEM  
FORM NO. 104-101-101-101

SECRET  
NO FOREIGN DISSEM

SECRET  
NO FOREIGN DISSEM  
FORM NO. 104-101-101-101



SECRET  
NO FOREIGN DISSEM

SECRET  
NO FOREIGN DISSEM

SECRET  
NO FOREIGN DISSEM

SECRET  
NO FOREIGN DISSEM

SECRET  
NO FOREIGN DISSEM

SECRET

SECRET  
NO FOREIGN DISSEM

SECRET  
NO FOREIGN DISSEM

SECRET  
NO FOREIGN DISSEM



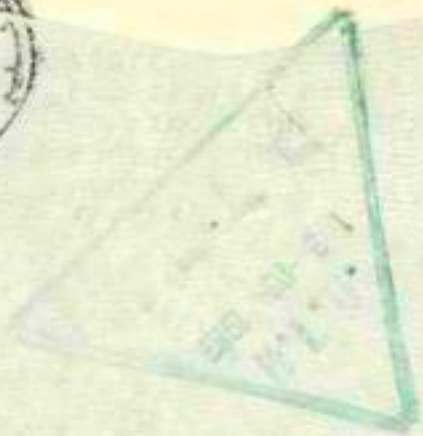
4

לכבוד  
ראש ממשלה ישראל  
מר מנחם כהנא  
משרד ראש הממשלה  
הקריה  
ירושלים.

פואון הר. ה'ב'א

5675. ז.א

ירושלים



ירושלים, ד' באייר התשמ"ג  
17 באפריל 1983

סס' 161-1-14

לכבוד  
הגברת  
[REDACTED]  
בית זבן  
ירושלים

גברת [REDACTED] הנכבדה,

סכתבך מיום כ"ד בניסן התשמ"ג נתקבל בלשכתנו. דברייך  
החשובים יובאו, כמובן, לעיוננו ולתשומת לבו של ראש  
הממשלה.

בכבוד רב ובברכה,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש הממשלה



ΕΡΕΥΝΑ, ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ  
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ

ΑΡΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ

ΕΡΕΥΝΑ  
ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ  
ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ  
ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ  
ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ

ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ ΕΡΕΥΝΑ  
ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ ΕΡΕΥΝΑ  
ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ

ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ  
ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ

17/4/83 2112

משרד ראש הממשלה  
ירושלים  
14-04-1983  
מס' התיק 161-1-14

ל"ה כ"ה ניסן תש"ג

ברוך בן-ציון

המכתב אינו מתייחס אל מלכת ישראל אלא אל מלכת ישראל בתקופת המנדט, ולכן אין להתייחס אליו כאל מכתב מלכת ישראל. המכתב אינו מתייחס אל מלכת ישראל אלא אל מלכת ישראל בתקופת המנדט, ולכן אין להתייחס אליו כאל מכתב מלכת ישראל.

המכתב אינו מתייחס אל מלכת ישראל אלא אל מלכת ישראל בתקופת המנדט, ולכן אין להתייחס אליו כאל מכתב מלכת ישראל.

המכתב אינו מתייחס אל מלכת ישראל אלא אל מלכת ישראל בתקופת המנדט, ולכן אין להתייחס אליו כאל מכתב מלכת ישראל. המכתב אינו מתייחס אל מלכת ישראל אלא אל מלכת ישראל בתקופת המנדט, ולכן אין להתייחס אליו כאל מכתב מלכת ישראל.

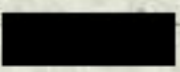
המכתב אינו מתייחס אל מלכת ישראל אלא אל מלכת ישראל בתקופת המנדט, ולכן אין להתייחס אליו כאל מכתב מלכת ישראל.

המכתב אינו מתייחס אל מלכת ישראל אלא אל מלכת ישראל בתקופת המנדט, ולכן אין להתייחס אליו כאל מכתב מלכת ישראל.

המכתב אינו מתייחס אל מלכת ישראל אלא אל מלכת ישראל בתקופת המנדט, ולכן אין להתייחס אליו כאל מכתב מלכת ישראל.

המכתב אינו מתייחס אל מלכת ישראל אלא אל מלכת ישראל בתקופת המנדט, ולכן אין להתייחס אליו כאל מכתב מלכת ישראל.

ד"ר בן-ציון





RECEIVED  
FEB 20 1988  
U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE  
FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION

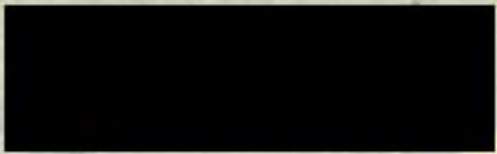


1278 בקרוב תראה משה

למי של מיל

ישראל





11  
10  
9  
8  
7  
6  
5  
4  
3  
2  
1

11-10-2011  
W.L.L.

ירושלים, ז' בסיון התשמ"ג  
19 במאי 1983

מס' 161-1-14

לכבוד

בית הספר  
גבעת שרדכי  
ירושלים 10999

הוגרה,

ראש המשלוח קיבל את טכונר חידוש כ"ר באיזור התשת"ג,  
והוא שתזיחם בחכמה רבה לדבריוך.

כפי שאת בודאי יודעת, קיימת פלוגתא בין רבני ישראל  
לגבי קיום מפילות בחדר הבית. על כולנו לקוות ולנסות  
ליום בו תישלח שאלת לבך ולכותיהם של רבינו אחרייט.

כל-טוב, הצליחי בלימודיך ובכל מעשיך.

בכבוד רב ובגריכה,

ד. קדישאי  
מנהל לשכת ראש המשלוח

SECRET, U.S. GOVERNMENT  
OF CANADA 1961

DO NOT REPRODUCE

SECRET  
U.S. GOVERNMENT  
OF CANADA  
1961

SECRET, U.S. GOVERNMENT

U.S. GOVERNMENT OF CANADA  
SECRET, U.S. GOVERNMENT

U.S. GOVERNMENT OF CANADA  
SECRET, U.S. GOVERNMENT

SECRET, U.S. GOVERNMENT

SECRET, U.S. GOVERNMENT

SECRET, U.S. GOVERNMENT  
OF CANADA 1961







STATE OF NEW YORK  
COUNTY OF ...  
...  
...  
...



שלום

שלום לך ולביתך  
שלום לך ולביתך  
שלום לך ולביתך  
שלום לך ולביתך



ע"מ 66919 - 151930

151930 - 66919



17.7.M  
12-05-1993  
151930

ירושלים, י"א באייר התשס"ב  
4 במאי 1982

150-0

✓ 161-1-14

לכבוד

מר

רחוב

ירושלים

מר [redacted] הנכבד,

הריני מאשר בתודה את קבלת סכומך סיום כ"ב בניסן  
התשס"ב. הצטרפנו כמובן לקרוא את דבריי ואביאם בט  
לידיעתו ולחשומת לבו של ראש הממשלה. טוב עשית שפנית  
במיטת ריגור לעד העניינים, שבדאי יתן חשומת לב לאותה  
לדברייך החשובים.

בכבוד רב  
ובמרכה נאמנה,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש הממשלה



11-10-1914 ✓

RECEIVED  
OFFICE OF THE  
SECRETARY OF THE  
NAVY

TO THE SECRETARY OF THE NAVY

RESPECTFULLY REQUESTING THAT YOU  
BE KEPT ADVISED OF ANY DEVELOPMENTS  
IN THE MATTER OF THE PROPOSED  
CONSTRUCTION OF A NEW  
NAVY YARD AT  
PACIFIC HARBOR, ALASKA.

Very truly,  
Yours,  
[Signature]

Very truly,  
Yours,  
[Signature]

ב"ה, כ"ב ניסן תשמ"ב  
15 באפריל 1982

23 IV. 1982

150-0

161-1-14

לכבוד

מר מנחם בגין

ראש ממשלת ישראל

ירושלים

השלום והברכה,

ביום א' י"ח בניסן נפצעתי מפורעים ערבים בעיר העתיקה. סמוך למקום בו נפגעתי עמדו כוחות בטחון חיילים ושוטרים ולא התערבו בנעשה.

הייתי עד למחזה מביש שהזכיר לי אה ימי המנדט, ערבים מכים יהודים והמשטרה אינה מתערבת.

אחייך החברר לי שכוחות הבטחון קבלו הוראה לא לפתוח באש. הוראה זו נתנה בגלל הירי שהיה בהר הבינה, בו נפגעו מספר ערבים, המפקדים במקום כנראה נבהלו ונתנו הוראה זו. לדעתי פקודה בלתי אחראית זו יכולה לגרום לפגיעתם של יהודים רבים, ואולי גם לקרבנות בנפש.

אני מפנה את השומת לבך למקרה הנ"ל כדי לחנוע בעתיד מצבים קשים ומבישים כאלו. למחאת התקרית העברתי מכתב מפורט לשר הפנים ד"ר יוסף בורג. ר.ב. צלום המכתב.

אני מקווה שתסיק מסקנות מתאימות מארוע זה ותתן הוראות ברורות, כדי שמעשים כאלו לא ישנו בעתיד במדינתנו, ודם ישראל לא יהיה הפקר בארצנו.

בתודה מראש

ובכבוד רב,



לכבוד

ז"ר יוסף בורג

שר הפנים והמטרה

ירושלים

מועדים לשמחה ושלוש רב,

אחמול יום א' י"ח ניסן הלכתי לתומי עם עוד חבר בעיר העתיקה ברחי הגיא בשעה 10.30 לערך. פתאום הופיע המון ערבי בצעקות והחחילו לזרוק אבנים ובקבוקים ולהרביץ במקלות לכל יהודי שנקלע לדרכם. התחלנו להתרחק במהירות מהם, אני קיבלתי מכה חזקה בראש ודח רב ניגר מראשי. בבריחתנו מהמקום לכיוון שער שכם הגענו למקום בו היו שני חיילי צה"ל עם רובים ולא עשו כלום לערבי שרדפו אחרינו. מספר מטרים אחרי החיילים היה ריכוז של כ-10 אנשי משטרה וצליהם פיקד המפקדהמלכה, גם הם לא עשו כלום למתפרעים. פניתי אל הקצין ודרשתי ממנו שיעשה משהו נגד המתפרעים. הוא השיב לי שיש לו הוראות ויודע מה לעשות. אח"כ נאמר לי ע"י איש משטרה שיש להם הוראות לא לפתוח באש. היה זה מחזה מביש, מסביב עמדו עשרות ערבים והסתכלו איך חיילי צה"ל ואנשי משטרה עומדים אין אונים מול ערבים מתפרעים המכים יהודים ואינם עושים כלום.

ג"פ של משמ" הגבול פינה אותי לבית חולים ביקור חולים שם חבאנו את ראיי ואלחנו אותי לבית חולים הדסה ע"ן כרם, שם פפרו לי את הפתח בראש ושיחררו אותי לכי"ה. בניספתי בג"פ שמעתי במוטורולה הוראה מאחד המפקדים הוראות לכל היחידות "לא לפתוח באש". מיקד חזר פעמיים על הוראה זו.

ברצוני להטב את חשומת לבך למספר בעיות שאירוע זה מחייב לתת את הדעה עליהן כדי למצות בעתיד שתיכות דומים.

א. הירי בהר הבית היה בשעה 9.15 אני וחברי כנסנו לעיר העתיקה בערך בשעה 10.15 כלומר כשעה אחרי האירוע. שאלתי מדוע לא מנעו המשטרה כניסת יהודים לעיר העתיקה לאחר התקרית בהר הבית. יהודים נודדים כמוני שנקלעו במקרה לעיר העתיקה בלי לדעת מה שקרה יכולו ללכת בלידתם על מחלל זה. נראה לי שהמשטרה צריכה להיות ערוכה למקרים דומים בעתיד למנוע יציאת יהודים לעיר העתיקה כששונה התפרעו תכל ערבים.

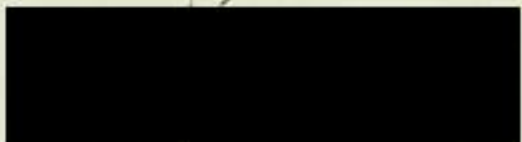
ב. לדעתי יש לברר מי אחראי למתן פקודה לא לפתוח באש פקודה שסירבנה חיי יחד באירועים של אחמול, וגרמה לבזיון המור של חיילי צה"ל ושוטרי ישראל. אני שואל איך מתקד יכוללית פקודה לכל היחידות ולכל האנשים בפסח לא לפתוח באש בלי שהיא יודע את הנסיבות בהן נמצאים בשיחודיו. החיילים שראו את המון הערבי רודף אחרי יהודים כמוני ידעו ניגר מראשו וזורקים רבוקים אבנים ומכים במקלות ונמנעו מלהגיב בגלל הפקודה לא אחראית שניינה לוח; בבדאי נצחו ההוצגלים והחזה מביש זה שמחייבאותם לעמוד על דם אחיהם ללא הגובה.

איר יחכם כי במדינת ישראל תחזור אותה החוננה שהיינו רגילים לה מימי המנדט שערבים פורעים ביהודים והמשטרה עומדת מנגד ואינה יגיבם?

אבקשר לספל כמיטב רבנתך למנוע שתיכות דומים שיוחרת במסרים דומים בעתיד.

הערה: אני חוכן להעיד בפני כל פורום שהוא על האירוע הקשה ואינני עד לו אחמול וכן חברי מר יאיר אורבך.

בברכת חג אהח  
ובסגנד רב



כתובתי: רח"י  
טל: [redacted]



10.10.83 י"ר אלוני

ילכו ונעלה אליהריות, אל בית אילנה יעקב (ישעי' ב')

# אל הר ה'

המועצה העברית למען עבודת הקודש בהר הבית

3110

ת.ת. ירושלים העתיקה, טל' 02-28 84 66

161-1-14

בית... י"ר... תשמ"א  
12.6.81

לכבוד  
ראש הממשלה  
מר מנחם בגין

## תזכיר בענין בית המחכמה

הר הבית הוא מקום הקודש האחד לעם ישראל כולו. מסיבות שונות, שאין אנו משלימים איתן בשום פנים, נמנעת בינתיים הכניסה המסודרת לנכחות ולתפילות יהודים, אפילו בחלק מן ההר.

בגבול הר-הבית ובסמוך לרחבת הכותל המערבי, נמצא בנין המחכמה, שכמה מחוריו נמצאים מעל לחומת ההר, ויתכן שיש בהם קדושת הר-הבית. הבנין נמצא בידי צה"ל, אך כמעט ללא שימוש, פרט למשמר מצפה הכותל.

פתיחת הבנין לפעילות חינוכית, לסיורים ולתפילת-יהודים תקרב אותנו אל הר הבית ואל מקום המקדש ותאפשר גם תפילה במקום מקודש, במבנה נפרד, וללא חיכוכים.

מבלי לוותר על הדרישה הידועה להתקין תקנות לתפילת יהודים במרחבי ההר, אנו מנקטים לעת עתה לפתוח את בנין המחכמה ולקבוע את סדרי המקום כתיאום עם הרב הראשי הגר"ש גורן שליט"א.

נכבוד ובברכה,  
**אל הר ה'**  
חיד 3110, ירושלים 91030  
הרב יחאל בן-בון  
יו"ר אגודת "אל הר ה'"



10/11/1941

10/11/1941

10-1-101

10.10.41

copy  
for  
of

10-1-101

of the new data series under the revised code, before the  
the new statistics that were used, some of which had been  
already included in the, under the old code.

some of the data series under the revised code, some of which  
had been included in the old code, some of which had been  
already included in the, under the old code.

some of the data series under the revised code, some of which  
had been included in the old code, some of which had been  
already included in the, under the old code.

some of the data series under the revised code, some of which  
had been included in the old code, some of which had been  
already included in the, under the old code.

copy  
for  
of

מנחם בן ישר

הכניסה להר הבית  
לאור הממצאים הארכיאולוגיים וההנדסיים

תרגום מתוך

תורה ומדע כרך א' עמ' 33—21 תשל"א

מופץ ע"י ברים אריאל

## הכניסה להר הבית לאור המימצאים הארכיאולוגיים וההנדסיים

הנושא שלי: הבעיה ההלכתית של כניסה להר הבית בזמננו, בצמידותה לנתונים הנדסיים וארכיאולוגיים.

מקובל, וכן פורסם מחדש ע"י הרבנות הראשית מיד לאחר מלחמת ששת הימים, שהכניסה לטוהר הר הבית כולו אסורה, וכאן יש להבחין: איסור הכניסה להר הבית או לחלקים ממנו מבוסס על התנאים שירושלים והמקדש נתקדשו לשעתם ולעתיד לבוא. על כן הקדושה על השלכותיה ההלכתיות לא בטלה עם הורבן הבית. הנחה זו נתונה במחלוקת לעומת שיטה אחרת, האומרת שנתקדשו לשעתם והקדושה בטלה בחורבן ולא התחדש אלא בהיכנות הבית<sup>1</sup>. זאת מחלוקת של אמוראים, ר' יוחנן וריש לקיש<sup>2</sup> וגם אמוראים אחרים<sup>3</sup>, וע"פ היריאתינא של הגמרא<sup>4</sup>, אולי כבר מחלוקת תנאים, ר' אליעזר ור' יהושע<sup>5</sup>. ונמשכת אותה מחלוקת בין ראשונים, בעיקר בין הרמב"ם<sup>6</sup>, וחומך בו „המחבר“ בסוף משנה, שנתקדשה קדושת עולמים, לבין הראב"ד, המשיג ואומר שנתקדשה לשעתה, על כן הנכנס שם בחורבנה אין בו חיוב כרת של סמא"ת הנכנס לעזרה; וקיצוני ממנו המאירי<sup>7</sup>, הקובע שבה"ז אין כל איסורי-כניסה, ושכך מנהג פשוט ליכנס שם עתה, המחלוקת נמשכת בין האחרונים, ואף שהזרם העיקרי של הפסיקה הולך בעקבות ר' יוחנן והרמב"ם, ולכאורה כך גם אוקימתת הגמרות את המשנה בעדות, שנתקדש המקדש לעת"ל, גם לעת חורבנו; בכ"ז היו בכל הדורות שמברו על הדרך ריש לקיש שקדושה לשעתה בטלה בחורבן, או שהעלו ספק לגבי ההכרעה בנידון<sup>8</sup>.

עכ"פ, הכרעה הלכה הכללי הוא כדרך הרמב"ם; אין זאת אומרת, כדעת קצת מחמירים, שהדעה המבטלת כרת לנכנס עתה, או המתירה לגמרי את הכניסה, בטלה מבחינה הלכתית. הרדב"ז<sup>9</sup>, (פוסק של ירושלים במאה הטי"ז), מצרף את דעת הראב"ד, בתור סעיף וסגוף, לסניפים וספקות אחרים כדי להתיר כניסה לרוב חלקי ה"הראש"

1. קיימת סברה מעניינת לשיטה זו, שהקדושה נתחדשה עם חידוש רבנות ישראל במקום. עיין „תושב"ע"י י"א, תשכ"ט, במחקרו המקיף והיסודי של ר' ש. ה. וינגרטן על הר הבית וקדושתו, עמ' קפ"ה.
2. זבחים ק"ז ע"ב.
3. בבלי מגילה י" ע"א; רב נחמן ורב הונא בבבלי שמועות ט"ז ע"א.
4. במגרות הב"ל.
5. משנה עדות ח' ז'.
6. פ"ו הלכות ט"ז—ט"ו מחלוקת בית-הבחייה, כסף משנה וראב"ד שם.
7. לשמועות ט"ז, כבר טעו עתה לשער טעות סופר במאירי, אך הגר"ש גורן מתנגד לפתרון כזה. גם המאירי למגילה י" (עמ' מ"ב) נוטה לכטול הקדושה, במסיל חומות.
8. ע"י ש. ה. וינגרטן, עמ' קפ"ו—קפ"ז.
9. שו"ת רדב"ז, חלק ב', תרצ"א.



החילה בדעבר ובסוף כנראה גם לתחילה, „מרום השקם לחוות בקודש“ (היפך דרך הנפוצה עתה, להתמיר ולאסור מתוך רבוי ספקות).

אולם, אף כשיטה השלטת בחלכה, שהמקדש נתקדש עולמית, גם לעת הורבן, אין איסור כניסה מוחלט וכולל, וכ”ש שאין איסור-כרת כולל. כל אחד זוכר מלימוד תורה עם רש”י בפרשת נשא, את מה שמפרש מדרש התנאים ספרי, ועפ”י הגמרא<sup>10</sup> בפרשת שלוח מחנות: שיש שלושה מחנות ודיניהם שונים. האחד מחנה ישראל במדבר, וכנגדו ירושלים ובמדינה מסוימת שאר הערים בארץ ישראל, שמתוכם יישלח כל מצורע. דרגה שניה, מחנה לוייה במדבר, וכנגדו בארץ הר הבית, שמתוכו יישלח כל זב, כולל טומאות יוצאות מן הגוף הדומות לזב: זבה, נידה, וילדת, ולדעת רוב מפרשי הרמב”ם והפוסקים, גם בעל-קרי, אף שדרמב”ם אינו מוכיחו<sup>11</sup>. דרגה שלישית, עליונה היא מחנה השכינה, כל אהל-מועד וחצרו במדבר, ביהמ”ק ועזרת-ישראל וכתנים שסביבו בארץ. כל זאת מדאורייתא. מדרבנן, נוספו הגבלות — כניסה: לחיל, הוא טרסה ברוחב 10 אמות<sup>12</sup> המקיפה את העזרות (טמא-מת, עכורים ובוועל נידה); ולעזרת נשים שמזרחה לעזרת, שנוסף על אלה אסור שם גם טבול-יום, כל מי שטרם חלה לו שקיעת חמה אחר טבילתו<sup>13</sup>.

לעיקר הדבר, רוב הר הבית, כל מה שמחוץ לעזרות ולחיל, מותר לרוב הטמאים, כולל טמא סת, או כלשון הרמב”ם<sup>14</sup> ע”פ הגמרא: „טמא מת ואפילו המת עצמו מותר להיכנס לתר הבית שני ויקח משה את עצמות יוסף עמו, עמו במחנה הלוייה“; אסורים זב, נידה, וילדת ובעל קרי, וכל אלה יכולים להיטהר בטבילה כהלכותיה, אם במי מעיין וזרמים (זב), ואם במקוה כשר (שאר הטמאים).

על כל זה אין חולק. הבעיה היא מיקום השטח האסור לנו, מהחיל ופנימה, בתוך הר הבית ההיסטורי ובתוך השטח הנוכחי, שכן, כל עוד לא קבענו זאת יהא כל מקום בחזקת אסור לנו מספק. התרשים בתמונה א מראה את המידות ההנדסיות וההלכתיות ע”פ המשנה במידות<sup>15</sup>, שאת נתונה מביא הרמב”ם בהלכות בית הבחירה<sup>16</sup>. תחום הר הבית המקדש, שדינו מחנה לוייה, מידתו 500 על 500 אמות. בתוכו מכלול העזרות, האסור כולו לטמאי מת, חלקו מדרבנן ורובו מדאורייתא. מכלול זה אורכו: עזרה עיקרית עם המקדש בתוכו 187 אמה, מזרחה לה עזרת נשים 135 אמה, נוסף את עובי שלוש החומות שבהן, כ”א

10. ספרי ורש”י לב”י ה’ א—ג; בבלי פס’ ס”ו.

11. מתוך שדרמב”ם מנדיר ואמרת הנשלחים ממחנה לוייה, שמטמאין תחת אבן מטמא (הלכות ביאת המקדש, פ”ג ה”ג), יש מסיקים שמוציא בפירוש מכללם את בע”ק, שאינו מטמא תחת אבן, ושליפיקר הדיון ברמב”ם אולי אין שם איסור ב”ק; עכ”פ, כיון שרוב הפוסקים אסרו, יש להתמיר בב”ק למעשה; כך דעת הרב שלמה גורן שליט”א, וראה עתה בס’ בני עמי להרב ד” שלוש שליט”א, ע’ רכ”ד—רכ”ה.

12. השערות שונות על רוחב. צורה ומקום החיל נדחות מפני עדותו הברורה של יוספוס, מלח’ ה’ ה’ ב’ (עמ’ 362, שמוחני), המתאימה עם לשון המשנה, מדות פרק ב’.

13. לכאורה מלשון רש”י לגמרא, כגון בבלי פסחים פ”ב ע”א, שיטתו לאסור טבול-יום בכל הר הבית, מה שנראה כנגד את המשנה (שארין בה חולקין) בכלים א’ משנה ה’. מכאן השינוי התוספות שם וספק רמב”ם ירוב הפוסקים (מנויים אצל וינגרטן עמ’ קצ”ח ר”ו, וע’ גם קצ”ג—קצ”ח) שטבול יום אסור רק מעזרת נשים ופנימה.

14. פרק ג’ ה”ד בהלכ’ ביאת המקדש, ע”פ בבלי פסחים ס”ו ע”א.

15. פרק ב’.

16. פסחים ה’ ו’ א—ג.

17. מתוך יוספוס, מלחמות; ה’ א’ ה’ (ע’ 290 בתרגום שמוחני) נראה שבמערב לא היה חיל, הנחה זו תוסף בחשבונות השונים 10 אמות מותרות לטמאי מת במערב.



כמקובל 6 אמות, ובשתי הקצוות חיל ברוחב 10 אמות<sup>17</sup>, אורכו בס"ה 360 אמות. רחבו: רחב העזרות 135 אמות, משני צדיהן חומות וחיל, בס"כ 167 אמות. מכלול זה עומד בפינה הצפונית מערבית של ת"ק אמות הר הבית, שכן שנינו במסכת מידות: הר הבית (הפנימי מעזרות) רובו בדרום, שני לו במזרח, שלישי בצפון, מיעוטו במערב. המשנה אינה קובעת כאן מידות מדוייקות למיקום העזרות, סיבה משוערת לכך נראה להלן: עכ"פ נוכל להסיק מכאן את מידת המזרח (המינימום) של המרחק בין קצה דרום הר הבית המקדש לבין תחילת החיל, שבו מתחיל איסור טמא-מת. בקו צפון-דרום, כלליהשטה שמתחיל לחיל הוא 333 אמה (500 פחות 167) וחציו 166.5 אמה, לכן „רובו מן הדרום“ הוא  $166.5 + X$  אמה. כמה הוא  $X$  זה נוכל רק לשער, בעזרת נתונים ארכיאולוגיים והנדסיים. עכ"פ אינו מה"בכך, כי: א) בין הערך של רווח דרום לערך של רווח צפון יש ערך רווח מזרח „שני לו במזרח, שלישי בצפון“ (ב המשנה במדות מסיימת „מקום שהיה רוב מידתו, שם היה רוב תשמישו“). הרווחים הגדולים בדרום ובמזרח הם אפוא פונקציונליים, ובדיון: בדרום היתה הכניסה העיקרית דרך שערי חולדה, להר הבית, ומסודרה היה המבוא העיקרי לעזרות. נוכל לשער אפוא שמרווח דרום של מחנה לוויה היה לפחות 180 אמה, שהם כ"ה 86.5 מ' באמה קטנה של מנהג ירושלים (ערב נאה). למעשה משערים הפרשנים מידה גדולה יותר בדרום, כגון תו"ט למשנה מדות: 265 א' בדרום, כ"ו רוב מזהל"ט מת"ק האמות. יש אפוא בדרום ששה מסוים, המותר לטמא-מת שטבלו לטומאות היוצאות מהגוף.

עתה, כיצד נזחה שטח זה בשטח — החראם (התקדש המוסלמי שבהר הבית) הנוכחי? (ראה תמונה ב'). וכאן נפתע: רוחב התי"ב, ממזרח למערב, הוא בממצע 294 מ', וצלעו הדרומית — 277 מ', אם נחשב לפי אמה גדולה מאוד, אך אפשרית עדיין, הקרובה לשישים ס"מ, יוכל רוחב זה להתאים לת"ק אמה של הר הבית שבמשנה. אולם אורך הצלע הנורחית הוא 462 מ', והמערבית, 483 מ'<sup>18</sup>, האורך הממצע בקו צפון-דרום הוא אפוא כ"ה 472 מ', וזה כספליים מת"ק אמות הר הבית. מכאן, שכחצי מהשטח הנוכחי הוא מחוץ להר הבית המקדש, למחנה לוויה, והוא חולין.

כיצד קרה הדבר? כבר קובע פסקי-התוספת לס"י מידות<sup>19</sup>, כי „ההר היה גדול הרבה מת"ק על ת"ק, אלא לא היה קדוש אלא ת"ק על ת"ק“ ומפורש הדבר ביוספוס<sup>20</sup>, שהרחיב הורדוס את החצר אשר סביב המקדש פי שניים. ברור אפוא, שכחצי השטח הנוכחי בצפון ו/או בדרום, הוא תוספת הורדוס. אם גם במזרח ו/או במערב ההר יש תוספת הורדוס, תלוי בחישוב מידת האמה. הנוקט אמה גדולה של שישים ס"מ, כגון הרב יחיאל מיכל טיקוצינסקי, ממלא את כל הרוחב בת"ק אמות מחנה לוויה. הנוקטים באמה יותר קטנה, והם רוב העוסקים בדבר, ישרטטו תוספת הורדוס אף במערב השטח, ואולי גם במזרחו.

שתיים שהן ארבע, הן נקודות האחיזה לקביעת מקומות התוספת, בעיקר ככוון צפון-דרום, שבו גדולה התוספת. הראשונה היא: אורות שלמה בדרום ההר, תחת רצפת המשטח יש שם אולמות-עמדים גדולים, באורך (כוון צפון-דרום) ששים עד שמונים מטר. האולם הגדול, בפינת דרום-מזרח, קרוי „אורות שלמה“; במרכז הדרום יש אולם „אקצה הקדומה“ וגם בדרום-מערב יש כנראה אולם, רובו סתום עתה. מקורם, כבדיקות הארכיאולוגיות

18. המידות ע"פ ספה אנגלית 1:625 משנת 1944, חוקרים שונים מסירים מידות מסויות בכמה מקומות; אולי, שטקעתם מדדו עם שובי החומות.

19. סעיף ח'; מקורות נוספים אצל וינגרטן, ע' כנ"א.

20. מלהטת הירודים, א' כ"א א', ע' 88 בהרגום שמוחזי.

לגיוות, לא מימי שלמה אלא מימי הורדוס או קרוב לו, ולא כאורוות עשאים (כאורוות שימשו רק בימי הצלבנים). אלא כעמודייתמך בעת יישור קצות ההר. בצד דרום, בשיפוליו הנמוכים של הר המורית, היה צורך בהגבהה עצומה כדי ליישר את השטח למעלה, כפי שניתן לראות בגובה הכתלים שם. הורדוס לא מילא את כל זה בעפר, אלא, על גבי מלוי מסויים בנה עמודים ועליהם תמד את רצפת השטח. האולמות שימשו אח"כ כמבוא ומעלה להר דרך השערים הדרומיים, שערו הולדה, ודרך השער המערבי שבדרום, שער ברקלים (שתחת שער המוגרבים).

אולמות תתי-קרקעיים אלה מלמדים, שהשטח שעליהן נתוסף אל תחום המי קדש רק בשלהי בית שני, בתקופה זו כבר לא היו התנאים ההכרחיים לקידוש חלקים מירושלים: נביא, אורים ותומים, מלך ישראל, וספק אם היתה או סנהדרין בעלת תוקף מלא<sup>21</sup>, מסילא לא נתקדש אותו שטח דרומי בקדושת מתנה לוי.

סימן משנה בדרום: בחלק הדרומי של חומת-המזרח, 32 מ' צפונה מהפינה הדרומית-מזרחית, יש מעין התך בחומת האבנים שם אינן סדורות, כרגיל, בבניית לבנה-על-גבי-אריה, אלא קו החיבור נמשך מלמעלה עד למטה בגובה הנדבכים ובצורת הסתות יש הפרש בין שני הצדדים. זה מוכיח ששלשים ושניים המטרים הדרומיים, הדבוקו איפסם אל עיקר הכולל שצפונה להם. עפ"ז, לפחות 32 המטרים הדרומיים הם תוספת וחולין, כיצד לתאם בין 32 מטרים אלה לבין ששים עד שמונים המטרים של אורוות-שלמה, זאת יפתרו לנו ארכיאולוגים ומהנדסים. רק יצוין, שתחוספת דרומית לתפר, מתאימה בערך למידות הרוחב של הסטיו המלכותי, הוא בסיליקה מפוארת שבנה הורדוס על הר הבית, לאורך החומה הדרומית<sup>22</sup>, ומסתבר, שבנאו כשטח חלין, שכן נזהר שלא לשנות שינויים בולטים בתחומי הקדש.

נקודה אחוזה עיקרית שניה היא הצאכרה, הסלע הקרוש שבתוך כיפת-הסלע. מסורת שבכתב ובע"פ, המתועדת בכתב<sup>23</sup> מתחילת הכיבוש הערבי במאה השביעית, מזהה סלע זה עם אבן השתייה, שעמדה בקדש-הקדשים של בית המקדש. מסורת זו נראית נאמנה, כי מאז החרבן עד הכיבוש הערבי לא חדל ישוב יהודי מא"י, וישוב זה היה קשור כל הזמן לירושלים, אף בתקופות של איסור התיישבות יהודים בירושלים, עלו יהודים להשתטח בהר הקודש, לפחות בטי' באב, וכעדות, הנוסע מבורדו" במאה הרביעית, וכעדות מדרשי אמוראים שלא פסקו עולי רגלים<sup>24</sup>. תלמוד הרמב"ן שביקר בארץ כאשר מסורת זו, והרדב"ז<sup>25</sup>, במאה הטי"ז, פוסק הלכה על פיה. אם על הצאכרה עמד קדש הקדשים, נמדוד ממנה צפונה ודרומה כשמונים וארבע אמות, שהן מירבית, לפי אמת 60 ס"מ, חמישים וחצי מטרים; זה יהיה מירב שטח מתנה-שכינה עם החיל, האמורים לטמא-מה. גם מזרחה ומערבה נוכל למדוד משם: מהסלע מערבה מירבית שלשים ושתיים וחצי מטרים, ע"פ 54 אמות, ומזרחה מהסלע מירבית 184 מ', ע"פ 306 אמת. כל מה שחוצה ממלבן זה שסביב הסלע, יהיה מתנה לוי, ובמרחק גדול יותר — חולין.

המסורת על הצאכרה — אכן השתייה אף נראית כמתיימנה וכמעט כמוכחת, מתוך העובדה שהסלע היא נקודת השיא של ההר; אף שבחורבנות ובבניות שוננו פני ההר, נשאר סלע היסוד הטבעי במקומו ובצורתו העיקרית, במידה שלא נחצב. ואין שום עדות

21. מדרשת המשנה סנהדרין א' ה'.

22. 37 מ' רחבה, ע"פ Spiess, ZDPV XV.

23. ע' מאמר ב"צ דינבורג, "ציון" ג', תרס"ט; ר' ש"ה וינגרטן, ע' קנ"ז—קנ"ח.

24. כגון שיה"ש רבה, ד', ב'.

25. שו"ת רמב"ן, ב', סי' תרצ"א.



וגם אין שום הגיון להניח, שסלעייסוד שהיו גבוהים מהצאכרה נחצבו וטולקו; אילו כך, היו נשארות סימני הציבה, כפי שאמנם נותרו סימני הציבה בפינה הצפונית-מערבית של ההראם הנוכחי, מחציבת — הרחבה בימי הורדוס. מכיון שאל העזרות עלו מכל העברים, ובית המקדש גם אליו עלו, ועמד בנקודת הפיסגה של ההר, ממילא סלע בולט ברצפת המקדש היה נקודת גובה ההר, וזהו בצאכרה.

אולם, גם אם יפקפק אדם במהימנות מסורת אבן השתייה; ואמנם יש חוקרים, במיוחד מאוה"ע, המזהים את הצאכרה כמקום מזבח-העולה דווקא; גם אז נשארת נקודת אחיזה משנית, והיא עצם נקודת גובה ההר, כפי שהסברתי עתה. ממילא יהא עלינו לבקש את מכלול העזרות והמקדש סביב הצאכרה או לפחות בקירבהה, על הרמה המיושרת המתרוסמת עתה במרכז, מעל המשטח המולל של הר הבית. כי על ראש הר-המזרחי, ולא במורדותיו, עמד בית המקדש.

ההוכחה מהצאכרה או מגובה ההר משתלבת יפה בהוכחה של אורות שלמה בדרום. שכן, מהסלע נמדוד כארבעים מטר דרומה מחנה שכינה (הסלע במרכז רוחב מחנה שכינה, דרומה ממנו הצי רוחבו של 167 אמה, הם 83.5 אמה או כארבעים ושתיים מטר), ומשם דרומה עוד כמאה עד מאה שלושים מטרים, רובו בדרום" של הר הבית המקודש בקדושת מחנה לוי, יישארו בקצה הדרום כ־60 עד 90 מ' (מכלל 232 המ' שדרומה לקצה הסלע) מחוץ לקדושת הר הבית, והלא זה השטח ששיעורו כ, תוספת הורדוס" בדרום, ע"פ אורות שלמה והמעלות העולות מהן.

על פי נתוני יסוד אלה, בחוספת נתונים נוספים שבמסגרת זו לא נוכל לפרט כולן, ומקצתו עוד ייזכרו, יסודו בעלי-הלכה שיטות שונות של חישוב מדוייק במידות הר הבית ותחומי קדושותיו.

א) שיטת הרב יחיאל מיכל טיקוצינסקי זצ"ל<sup>26</sup> (ראה תמונה ד'), הסובר שבדרום ובצפון יש תוספת — הורדוס, אך לא במזרח ובמערב. רוחב ה"הראם" הנוכחי, במרכז, היה אפוא, לדעתו, רוחב השטח המקודש, כל 500 אמה. רוחב זה קרוב ל־300 מ', מכאן אמת הבנין של קרוב לששים ס"מ (ע"פ סברה שהייתה אמת — בנין גדולה מהאמת הרגילה). מתוך כך, גם אורך הר הבית המקודש, היה 300 מטר. נקודת מוצאו של הרב ימ"ט הוא קצה דרום-מערב של הסלע. כעקרונותיו, חישובתי ושרטטתי: בצפון יהיו כ־108 מ', חולין, ודרומה להם 140 אמה שהן 84 מ', קדושת מחנה לוי; בדרום ההראם, 66 מ' חולין, וצפונה מהם עוד 195 אמה שהן 127 מ' קדושת מחנה לוי. לשיטה זו, הנכנס בשער המוגרבים נמצא סיד במחנה-לוי; בתנאי שנוהג הוא בדיני קדושת מחנה לוי, ויכל ללכת משער המוגרבים צפונה עוד 98 מ'. במערב השטח, מול כיפת הסלע, יהיו 115 אמה שהן 69 מ' מחנה לוי. במזרח, מול כיפת הסלע, יישארו רק מטרים מעטים של מחנה לוי, כי בשיטת טיקוצינסקי, כברוב השיטות שנקודת מוצאן היא הצאכרה, נחשבת עזרת-נשים שבמזרח בתוך מחנה לוי, בתוך "שני לו במזרח", משום שהקדושה הותרה של עזרת נשים היא אך מדרבנן. מזרחה לעזרת נשים ולחיל הסביבה, נשאר שטח צר כמחנה לוי מוחלט לכל דיניו. הניתן לכניסתו.

ב) שיטת הרב דוד שלוש שלישיא, רב העיר נתניה<sup>27</sup> (ראה תמונה ג'), שנקודת מוצאה הם הכותל המערבי הנוכחי והצאכרה, תוך הנחת אמה של 56 ס"מ, ע"פ רוחב

26. מרוכות עתה במספרו, עיר הקדש והמקדש, ירושלים תש"ל. כרך ג', חלק ה'.

27. ס' בני עמי, ירושלים תשכ"ט, עמ' רמ"ג—רל"ד.



השטח בדרום, הכותל המערבי ליד שער המוגרבים, בצפון יש כמאה מטר חולין ודרומה להן עוד כ־84 מ' בקדושת מחנה לוי; בדרום כ־88 מ' חולין, זה כולל בדיוק את שער המוגרבים, וצפונה מזה עוד כ־113 מ' מתנה לוי; במערב מחנה לוי 83 או 85 מ' <sup>28</sup>; במזרח כעשרה מטר חולין, ומערבה להן עוד כשמונים וחמשה מ' מתנה לוי מוחלט, רוח גדול זה במזרח יסודו בסברת הרב שלוש כי עזרת נשים וחיל קדושם רבנן קדושה יתירה רק לימי המקדש, ואחר החורבן חזר דינם כדין מחנה לוי.

ג) שיטת הירב י"ז הורובין (ראה תמונה ה'), מוסברת בספרו המונומנטלי, ירושלים בספרותנו <sup>29</sup>. הוא מודד באמה קטנה יותר, 49.5 ס"מ, הקרובה לדעת הארכיאולוגים וכן למתנה ירושלים, שבה נהגים אמה של 48 ס"מ. אמה עוד יותר קטנה מניה ר' שמואל הכהן וינגרטן שליט"א <sup>30</sup>, אשר מתוך מימצאים ארכיאולוגים שונים, כגון אורד ניקבת השילוח, וכגון המדרגות מימי הורדוס שנמצאו בחפירות הכותל הדרומי, מסיק אמה של 44 ס"מ, אך לחישובי הר הבית נוקט אמה של 48 ס"מ. בשתי שיטות אלו יקטנו השטחים המקודשים שבמרכזו ההר, ויגדל שטח החולין וימצא גם במזרח ובמערב, שגם בהם בנה הורדוס סטויים, לאורך החומות; והתנחה היא שהורדוס בנאן בתוספת — חולין, כי לא שינה בקודש.

ד) שיטת חבורת המגדלים ת"ח שבירושלים, ובראשה ר' מ. קוזניץ ור' ז. קורן, מבאת בתמונה ר', אף הם נקודות מוצאם הכותל המערבי והסלע, ואמתם 56 ס"מ כאמת החזון איט, מתוך כך לגבי שטח הר הבית המקדש, כמעט זהה שיטתם לשיטת הרב שלוש. מיוחדת שיטתם לגבי מקום העזרות, וביתר דיוק, לגבי כיוונם. היראם, הנוכחי על חומותיו, אינו בקו ישר צפון-דרום, אלא בפנייה: קצהו הצפוני פונה מערבה בזווית של כ־12°, וקצהו הדרומי, מזרחת. כיון זה מבוסס על טופוגרפיה ההר, וזו בודאי קבעה גם את תחומי הר הבית המקדש, שאף הם פנו באותה זווית. המקדש עצמו ועזרותיו, לעומת זאת, נבנו לדעת קוזניץ, בכיון מדויק מזרח-מערב, הן בהקבלה למשכן — המדבר, הן כמשמע מגמרא ירושלמית, ערובין פ"ה ה"א <sup>31</sup>. מתוך כך מסבירים בעלי השיטה את לשון המשנה הסתמית, רובו בדרום, שני לו במזרח וכו', לעומת שאר מידות המקדש הניתנות במדויק: חוסר ההקבלה שבין חומות הר הבית לחומות העזרה היקשה על מסירה מדויקת של הרווח שבניהן. שיטה זו מוצאת התאמה מעניינת במידות רווח זה, בזווית. בזווית הצפונית מערבית יהיה אורך הקוים הניצבים על גבול הר הבית אל פינת העזרה, גם מהגבול המערבי וגם מהגבול הצפוני, שניהם 87 מ', ובהתאם לכך, יהיה אורך הקוים הניצבים בכיון לפינת הדרומית-מזרחית של עזרת-ישראל, הן מגבול הר הבית המזרחי והן מהגבול הדרומי, 102 מ'. בעלי השיטה אף מעלים אסמכתות נוספות לשיטתם: סוף המדרגות העולות משערי חולדה כתחילת מחנה לוי; מיקומם של „כס"שלמה", כשריד או זכר לביה"ד שבפתח הר הבית <sup>32</sup>, וכן של שערי הרחמים, זה וזה חציים בקודש וחציים בחולין, כדי לאפשר גישת כל אדם אליהם, אם לגמילות-חסדים בשערי הרחמים <sup>33</sup>, אם לדין בבית הדין.

28. התבול ע"פ שיטת שונות במוסקים, בדבר מקום בליטת הסלע בתוך קדש הקדשים.

29. י"ל ע"י בני ר' אברהם, ירושלים, 1964.

30. ע' קס"ד-קס"ה, ע' 102 והלאה.

31. קוזניץ סובר, שגם הר"י מ' טיקוצינסקי סבר אותם כוונים, שכן קבע את שער-אליכטנין

הנוכחי כשער קיוונו שבמשנה, ושער כתנין ניצב ישר מערבית לסלע.

32. משנה סנהדרין י"א ב'.

33. מ"ס סופרים סוף פ' י"ט.

ועוד: הרמה, המוגבהת שבמרכז הר הבית, כתליה אף הן מכוונות באלכסון, כסופר-גרשיות החר כולו. רק כותל מזרח של הרמה מכון כמעט במדוייק בקו צפון-דרום, ונראה שנבנה על יסוד שרידי כותל המזרח של עזרת-ישראל, על פי ההנחה שהעזרת נבנו במדוייק ככווני הרות.

ה) כל שיטות אלו מניחות, כי בלשון המסנה, שבשטחי הה"ב שמחוץ לעזרה, שני לו במזרח" כולל מזרח זה את עזרת הנשים<sup>33</sup>, שכאמור, מעיקרה במחנה לוייה היתה, ויתרון קדושתה הוא מדרכנו, ואף אין בה כל החומרות של עיקר מחנה-שכינת, שהוא מעזרת ישראל ולפנים. פירוש זה סביר אפוא מנקודת-ראות הלכתית טהורה; אך התאור שבמסנה מדות הוא גם הנדסי, ואחר מדות הר הבית באים שם<sup>34</sup> המורג, החיל ועזרת נשים, כסדר מיקומם. כל אלה: החיל והעזרות השונות, היו יחד מכלול הנדסי בפני עצמו, מוקף חומה ומוגבה מטאר הרי"הבית. יוספוס, בכל תיאוריו, מכנה כל מכלול זה, המוקדש הפנימי, לעזרת, המוקדש החיצוני, שהוא שאר הר הבית. מתוך-כך מעלה אני הנחה, שבתאור המסנה מתייחסת לשון „שני לו במזרח" לשטח הר הבית שמחוץ לכל מכלול העזרות<sup>35</sup>, ולשון „הרי"הבית" אינו כולל את עזרת הנשים.

בניח לשם דיוגנו אמה של 48 ס"מ<sup>36</sup>. מכלל אורך 360 האמה של מכלול העזרות עם החיל, היו 53 אמה<sup>37</sup> מערבה ממרכז אבן השתיים, ונתרות לעזרות מזרחה ממרכז הסלע 307 א', שהן 147.4 מ'. ממרכז הסלע עד החומה המזרחית הנוכחית יש 186 מ'. נותרו אפוא במזרח, מחוץ לעזרות ולחיל, 38.6 מ', שהם כ־80.5 אמה, הר הבית בקדושה בלעדית של מחנה לוייה.

הרי"בית מזרחי זה, יחד עם אורך מכלול העזרות, כוללים יחד 440.5 אמה, בקו מזרחי-מערב, רחוב כל השטח המקודש הוא 500 אמה, לכן נותרות למחנה לוייה מערבה מהעזרות, עוד 59.5 אמה. לשטח הר הבית המקודש צפונה לעזרות נשער מידה ממוצעת<sup>38</sup> בין הר הבית המזרחי (80.5 א') ובין המערבי (59.5 א'), דהיינו כשבעים אמה בצפון. מתוך 500 אמות אורך הר הבית (צ"ד) תופסים הרווח הצפוני כ־70 א', רחוב מכלול העזרות 167 א', נותרו אפוא לרווח הדרומי כ־263 אמות, כהשערת שלטינגבורים<sup>39</sup> בקירוב. בדרום יישאר חולין של תוספת-הורדוס כ־77 מ', בקירוב קצה ארוחת שלמה עם מדרגותיהן. במערב השטח הנוכחי ישארו 46 מ' חולין תוספת בנייה ומלוי של הורדוס<sup>40</sup> (ראה תמונה ד').

33. כך בפירוש בהו"ט למדות פרק ב' משנה א'.

34. מדות ב' 1-ה.

35. כך משמע מפירושי המאירי ואלבן למדות: המקום הפנימי רובו בדרים וכו'.

36. שיטה זו תצא מבוררת יותר אם ננקוט אמה קטנה עוד יותר, 44 עד 45 ס"מ שמרמז אליה ר' ש. ה. וינגרטן, היא האמה המצרית הקטנה, שבה מדוד בנאי שלטה וחוקיה, מספרת ארכיאולוגים; ע' אינצי' מקר' ד', טורים 849-850. יש להניח שזרובבל ואח"כ הורדוס בנו את העזרות על יסודות בית ראשון, ובמידותיהן. ייתכן שהחומות והשערים החיצוניים שהוסיפם או חידשם הורדוס, בנאם באמה הלניסטית גדולה (שם, טור 849) שנתנה ביסויו. מידת האמה הקטנה אישרה מחדש, זה מקרוב, מתוך מימצאי הבמה הישראלית שבערד ע' "אחרוני, הארץ" 12.3.67.

37. 10 א' חצי קה"ק + כ־16 א' כולו המערבי עם תאים בתוכו, + 11 א' עזרה אחורי בית הכפרות, + 6 א' חומתה + 10 א' חיל משוער.

38. שהרי „שני לו (תה"ב מחוץ לעזרות) במזרח, שלישי בצפון, מיעוטו במערב" מדות ב' א'.

39. טובא בהפ"א למידות ב' א': רסיה בדרום. הישוביו משאירים אפשרות, שע"צ תיחשב עם הה"ב המזרחי, או תיחשב חוצה לו.

40. זה יפגום בגורם הרגשי, המבקש לראות בכותל המערבי כותל של הה"ב המקודש; אך מטילא, בעמדנו ברחבת הכותל, לפנינו עומק קרקע הה"ב ומחילות שבתוכו לא נתקדשו. ועוד: נראה שכונתם של חו"ל במאמרם, לא וזה שכינה מכותל מערב" היא לכותל המערבי



יוספוס מספר ב, מלחמות<sup>40</sup> וב, קדמוניות<sup>41</sup>. כי הורדוס הרחיב את שטח ההיב והקיפו סטויים; אלה נבנו בודאי בשטח התוספת<sup>42</sup> אך הסטיו המזרחי היה קיים מכבר. בקדמוניות (כ"ט' ז') מיוחס הסטיו המזרחי לשלמה המלך; ומרוב עתיקותו ביקשו היהודים מאגריפס השני<sup>43</sup> שיחדשהו. שם אף נאמר ומפורש כי סטיו זה עמד בעזרה החיצונה; הכוונה בודאי למחנה לוייה.

לא הוסיף איפוא הורדוס סטיו ושטח במזרח; ומסתבר ועבר, כי שערי המזרח שימשו בשימושי-קדושה, למעשה הפרה ולשעיר המשתלה<sup>44</sup>, לכן לא נגע בהם הורדוס אף שם שערי המזרח, "שער שושן" וצורת העיר שושן עליו מעידין על מקורו מהתקופה הפרסית, דהיינו, מבניין שבי הגולה.

במערב, לעומת זאת, לא היתה מניעה מהורדוס מלהרחיב את השטח כבשאר הכוונים, ומלבנות שם את סטיו. אבני הכותל המערבי מעידות על בנייה מימי הורדוס או בסמוך לו. סגנון בניה זה סקיף את הכותל המערבי, הדרומי ואת 32 המטרים הדרומיים של הכותל המזרחי. שם נפסק, וצפונה מ, תפר" בולט זה נמשכת צורת בנייה פחות משוכללת, כנראה עתיקה יותר. כל זאת ללמד, שהוסיף הורדוס במערב ובדרום, אך לא בהמשך המזרח.

לכאורה תמונה שיטה זו, בהשאירה שטח קטן מאוד של הר הבית המקודש, מצטנן וממערבן של עזרות המקדש. אך יש לכך הסבר טופוגראפי היסטורי. במבנה הטבעי של הר<sup>45</sup>, לפני מלואו ויישורו, התחיל מדרון די משופע לרדת כארבעים מ' צפונה מהסלע, ומדרון תלול מאוד שפע כארבעים מטר מערבה מהסלע; לעומת זאת נוח השפוע היורד מזרחה, כשחיבר שלמה לעיר דוד שבדרום הגביעה והקיף בחומתה את פסגת המזרחה, מסיבה אסטרונומית ודתית כאחת, לא היה לו עניין להרחיב הרחבה יתרה את העיר. דבר שהיה קשה מבחינה כספית והנדסית, ומקשה את ההגנה בעת מצור. המדרונות בצפון ובמערב קבעו איפוא את קו החומות שם בסמוך למקדש, ובמזרח הרחיקו קמעה; וזה תאם לשימושי המקדש, שפתחו למזרח, ממילא שם מתאספים ומתהלכים באיו. כנראה מתוך כך נוצר ונקבע שטח הר הבית המקודש; רובו בדרום, אשר ממילא הוקף חומה בכיוון לעיר דוד שבדרום השלוחה, שני לו במזרח, ושטחים צרים בצפון ובמערב. משהרחיבו הדורות את שטחי העיר, נתרחבה אותה רחבה, אך ההחום המקודש נשאר כבתחילה.

(1) מיבנה זה של ההר הטבעי נעמד בספק שיטה שונה בענין הריהובית, שיטה הרואה בצאכרה את יסוד מזבח העולה שעמד בפתח המקדש, ממילא מזוהה שיטה זו את כל המקדש ועזרותיו מערבה. מלבד הסתירה לוחצי המסורתיו של אבן השתיה, ומלבד בצורך הטופוגראפיה של זהו פסגת ההר עם פסגת רצפות המקדש, יש כאן בעיה הנדסית: שיטה זו מחייבת שלקראת בנין בית המקדש מילא שלמה מילוא (מילוי אדמה) גדול, עם

של ביה"ט או של העזרה, כל אזורי הממורת שהוא מקום השכינה במחנה שכינה. זה נראה מתחילת המאמר הנ"ל (ש"ר ב' ב'), לא זה השכינה מתוך התיכלי. החשבת ה, כותל המערבי הנוכחי היא מאוחרת ותוצאת סיבות היסטוריות, וצ"ע. במסדר י"א ג' ובסו"ט ר"ב ב' כ"ב אף מפורש: כותל מערבי של ביה"מ, שכותל זה עמד עדיין כמה דורות אחר הרבנו, מוכח ממעשה ב"ש שראה שיעל יוצא מבית קה"ק (בבלי מכות כ"ד ע"ב), ובאלישע בן אבויה, ירושלמי, הניגה ש"ב, הלכה א'.

40. ע' במיוחד מלחמות א' כ"א א'.

41. מדות א' ג'.

42. אזור הורדוס; גם בבית החדשה מכונה הסטיו הקרוב לפתח, העזרות, אולם שלמה, ע' מעשי השליחים ג' י"א.

43. ע"פ מפת קיי הגובה של סלעיהאם, מאת קימל.



קירות — תמך גבוהים, במורד התלול מערבה מהסלע; וספק, אם בנאי שלמה הספיקו לעשות זאת בין שאר פעולות-הבנין של אותו דור.<sup>41</sup> יוספוס<sup>42</sup> אף מעיד במפורש, שבימי שלמה היה הר הבית השוף בלי הומה, לצד מערב, הנחה של קיר תמך גבוה במערב הר הבית סותרת עדות זו.

תומכי שיטה זו סוטים אותה על מימצאים אלה: (א) צורת הסלע, שיש בו סימני הציבה, מערה וניקבה צרה היורדת מלמעלה אל המערה. כל אלה מזכירות יסוד-מזבח עם צנור והלל לקליטת הנסכים, כאותו "שית"<sup>43</sup> שהיה במזבח העולה. (ב) מסתבר, שהמזבח שבנאו דוד בגורן ארנן, ששימש אח"כ יסוד למזבח העולה (דה"א כ"ב 1), עמד בראש הר המוריה. (ג) לשיטה זו יודעה אורך השטח המוגבה שבמרכז הר הבית, בערך עם אורך מכלול המזבה כעבר, מכלול העזרות. (ד) "מיעוטו במערב" שיטה זו מקטינה את שטח הריחבית שמערבה לעזרות; ומשאירה יחד עם זאת רווח גדול, של כ-137 מ', "שני לו במזרח" למחנה-לילה מרוחה לכל מכלול העזרות.

בשיטה זו החזיקו חוקרי ירושלים שמאומנת העולם, כהוליס, שיק, קוטלי, לאחרונה נטה לה אבי"זונה<sup>44</sup>, ומבין בעלי-הלכה, ייתכן שהרב ש. גורן שליט"א התחשב בה במדידותיו,

נגד שיטה זו ניתן לטעון: (א) לגבי צורת הסלע, אין אנו יודעים כל תולדותיו, מה שימש לפני בניית ביהמ"ק, ומה עשו בו הרומיים משהקימו שם את מקדשם אחר חורבן בית שני. (ב) מזבח דוד נבנה בגורן ארונה; ויטבי הארץ נהגים למקם גרניתם לא בראשי הרים בולטים, שישם הרוח הזקה, אלא במדרגים המזרחיים, שם נושבת רוח קלה ויציבה היפה לציית. (ג) התאמת שטח העזרות עם הרמה שבהר הבית נאה, אך אינה מוכיחה, אחר החורבן שוננו פני השטח. כמילא רחבה (מצפון-לדרום) רמה זו עתה הרבה יותר מרוחב העזרות לפניו.

שיטה זו מניחה, כנראה, שאבני-השתיה שבקה"ק לא היתה סלע טבעית בולטת, אלא אבן עקורה המונחת שם. כבר דנו חוקרים בנושא זה, ואין נראה כך. בין השאר, משום שאותה אבן, מימי נביאים ראשונים<sup>45</sup>, היתה שם בימי בית ראשון וגם בית שני, כלומר גם בעת חורבן בית ראשון ובחמישים שנות גלות בבל, הנשארה במקומה כאבן שאין לה הפסין<sup>46</sup>?

למעשה עבורנו, מקטינה שיטה זו את שטח מחנה לוויה במערב לכיפת הסלע, ומגדילתו במזרחה. אין היא משנה לגבי צפון ודרום, ששם עיקרי האפשרויות התלכתיות לגישה עתה, לכל הדעות שנסקרו עד כה, נמצא שהשטח בדרום עד סמוך לרמה המרכזית, וכן השטח צפונה מהרמה המרכזית, הם בחלקם הקיצוני (הבלתי מוגדר) חולין ובחלקם הפנימי

41. ובראשונה נשא התייטור שכראש הגבעה בקושי את החיכל והמזבח, כי מכל עבריה היתה תלולה, יוספוס במלח' ה' א' ע' 30 בתרגום שמוני.

42. שם.

43. מידות ג' ג'.

44. קרטונויות' תשכ"ח, חוברת א' ע' 25. תהילה נטה לדעת ד"ר (ס' ירושלים תש"ו, ע' 187) לקבוע את מקום קה"ק על הסלע (שם ע' 20).

45. ד"ר קורן (המעיין' תמוז תשכ"ח, ע' 31) ביקש להוכיח שהיתה זו אבן עקורה מונחת, מסדרי"א פ' ל"ה, שם מוזכרת אבן השתיה עם אבני מזבח העקדה ועם האבן ששם יעקב אבינו מראשותיו. מתמך הרברים שם, מה עשה הקדוש ברוך הוא, נטה רגל ימינו וטבעת האבן עד עמקי תהומות ועשה אותה מניף לארץ כאדם שעושה סניף לכיפה. לפיכך נקראה אבן שתיה ששם הוא סבור הארץ... ועליה חיכל, "צומדי" מוכח, שאת אבן השתיה שבלטה בחוץ ביהמ"ק ראו כמחוכרת לסלע האם.

מחנה לוי, המותר כניסת יהודים לשם מצוה, אחר היטהרות בטבילה, מטומאות היוצאות מן הגוף, ותוך שמירת מורא המקדש כהלכתו.

לשם שלימות התמונה, עלינו להזכיר עוד שתי שיטות קיצוניות בשטחי הה"ב:  
(א) שיטת ר' מיכאל בראור, בדוברתו, אבן השתיה או אבן הטריים" <sup>49</sup> שולל את קביעת העזרות סביב הצאכרה, ובמודדו מכותל דרום, מציב את כל הר הבית עם העזרות בקטע הדרומי של החראם, פנימה מהכותל המערבי דעכשיו. הוא מסתמך על נתונים מתוך ספר כפתור ופרח, וכן מתאורי, הנוסע מבורדו" הנוצרי, במאה הרביעית, קשה לראות ממש בשיטה זו, שכן הנתונים מכפתור ופרח הם בחלקם בלתי ברורים לנו ובלתי מוזחים וכבר עירערו עליהם ר' נח ברבר והרב י"מ טיקוצינסקי בחוברות, "החד" <sup>50</sup>. על, הנוסע מבורדו" כתבו חוקרים, שמערב הוא מציאות בדמיון, וספק אם ראה את ירושלים. מדברי הנוסע, כי בטי' באב מקוננים היהודים על אבן נקובה שבהר הבית, מסיק ר"מ בראור שאבן זו בתנח"ך שהיא הצאכרה, אינה במקום המקדש וק"ו אינה בקדש הקדשים, שהרי אסור לכל יהודי ליכנס שמה. ההיפך הוא הגיוני, שהרי מדוע דווקא באותה אבן נקובה, אם לא משום מרכזיותה וקדושתה? ואשר להמיהה ההלכתית, כבר יש מקום להשערה שבדורות ראשונים אחר תחרבן נתנו העם כדעה התלמודית שקדושה ראשונה בטלה גם במקדש: הן מתוך העדויות היהודיות והמוסלמיות, שאחר הכבוש הערבי היה בית כנסת בוהר הבית, ולא שמענו משום מקור שגזרוהו שם בדבר טבילת טמאים; הן מעדות אותם מקורות, שיהודים שמשו אז כשמי המסגדים שבהר הבית, מבלי ששמענו בהקשר לכך על הבעיה ההלכתית החמורה של כניסה למקום העזרות.

שיטה קיצונית אחרת, מעלה כאפשרות הרב א. ולדינגברג <sup>51</sup>, ע"פ מימצאים שונים הוא קובע שאמת הבנין שבבית המקדש היתה אמת-קודש, הכוללת אמה ושני שלישי אמה, דהיינו כשמונים ס"מ ע"פ אמה רגילה של 48 ס"מ, או כתשעים וששה ס"מ ע"פ אמה של 58 ס"מ. בנסיון מדידה זה יתאיטו יפה מאה המטרים שבין כיפת הסלע עד הכותל המערבי כ, מיעוטו במערב; בדרום יגיע שטח הה"ב המקודש עד הכותל הדרומי הנוכחי; אך במזרח יימשך הה"ב במדרון ההר, עד לגחל קדרון או אף מעבר לו. לכן, בצדק מבטל ר"ש הכהן וינגרטן <sup>52</sup> שיטה זו כבלתי מציאותית, ואפילו בריעבד כדי ליישב דעת המהמירים שלא לקרב לכתלי מורה דרום הנוכחיים של הר הבית.

כשיטות סבירות, הראויות לעיון, לדיון ומחקר מעמיקים ולהסקת שמעתא אליבא דהילכתא, נותרות אפוא השיטות השונות, הקובעות את מקום ההיכל בראש הר המוריה, דהיינו ברמה המרכזית, על או קרוב אל הסלע הבולט, והמחשבות אמה של 44 עד 56 ס"מ, או כמידה מירבית עד 60 ס"מ. יכאמור, כל שיטות אלו משאירות שטחים מצומצמים לאורך חומות מורה ומערב, אך שטחים נרחבים מצפון ומדרום לרמה המוגבהת המרכזית, כשטח חולין או כשטח מחנה לוי שבו נוכל לעלות וליראות בקדושה ובטהרה.

49. ברור כ, ירושלים תר"ץ.

50. "החד", תרצ"ב, חוברת ו', תרצ"ג חוברת א'.

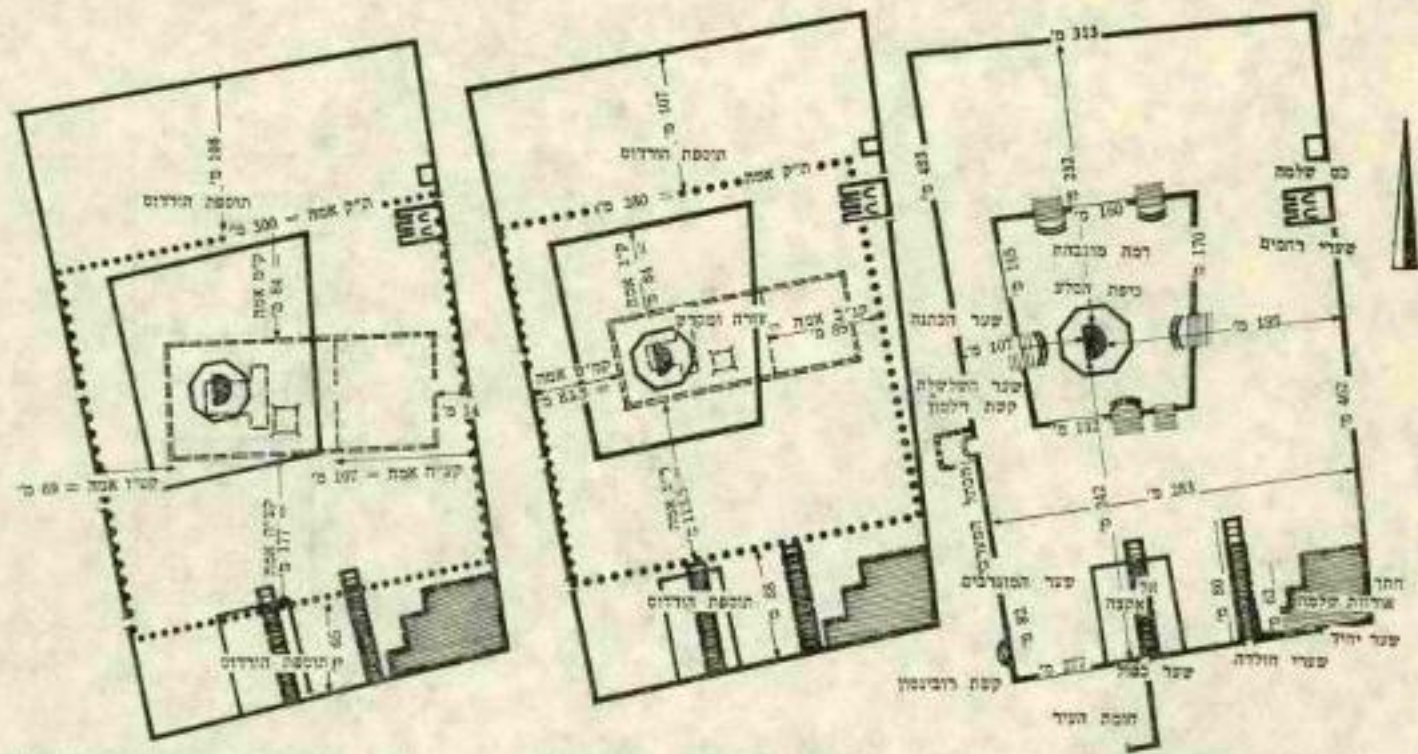
51. במאסף, אוצר התרומות.

52. "תושבעים" י"א, השכים, ע' קע"ה-קע"ו.









המזנה ד. שיטת הרב טיפוציונסקי. (האמה 60 ס"מ)

המזנה ג. שיטת הרב שלוש. (האמה 56 ס"מ)

המזנה ב. השיטה הנכונה של ד"ר הכות, אורך החומות המיזרות בקו פנימי. בלי עובי החומות.



# הר הבית - הכניסה בזמן הזה

- מקורות עיקריים ומאמרים -

בע"ה, ירושלים עיה"ק. אדר ה' תשי"ם.



תוכן העניינים

עמוד	
3	א. משנה מדות פרק ב' ופרק ה' מתוך ש"ס וילנא
6	ב. פסקי חוספות למסכת מדות
7	ג. רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ד'. הלכות ז' וט"ז-כ"ב
	ד. <u>תכנית הר הבית ובית המקדש עפ"י מסכת מדות</u>
8	ה. רמב"ם הלכות בית הבחירה, פרק ו' הלכות י"א-ט"ז
9	ו. יוסף בן מתתיהו פלביוס "מלחמות היהודים ברומאים" (מהדורת שמחוני) א' כ"א 1
	ז. יוסף בן מתתיהו פלביוס "מלחמות היהודים ברומאים" (מהדורת שמחוני) ה' ה' 1
10	ח. <u>תרשים הר הבית בימינו</u> - מנחם בן ישר
11	ט. שו"ת הרדב"ז, תשובה הרצ"א
	י. שו"ת מגיד מראשית להר"ר חיים אלפנדרי (מתוך "א"י בספרות התשובות" שציפנסקי עמ' ת"ל)
12	יא. הרי"מ טיקוצינסקי. עיר הקדש והמקדש עמ' פ.
	יב. הרי"מ טיקונצסקי. ספר ארץ ישראל עמ' ע"א.
13	יג. הרב חיים דוד הלוי: "אין מקום לויכוח רבנים אלא מהנדסים" (מתוך "עלי משמרת" אדר תשכ"ח)
14	יד. הרב דוד שלוש: "דין הכניסה למקום המקדש" (קטעים ממחקר הלכתי רחב)
	טו. מפה - הטופוגרפיה של הר הבית (מתוך "חצרות בית ה'").
15	טז. הרב שאר ישוב כהן: "לעלות ולראות" הצופה חשרי תשכ"ח
16	יז. מנחם בן ישר: <u>שיטות עיקריות למיקומו של הר הבית המקודש בתחומי ה"חראס"</u> , ששה תרשימים
17	יח. <u>הר הבית בימינו - גבולות התחום המקודש</u> . מפה מקסימלית עפ"י שיטות שונות (מתוך חצרות בית ה')



























## פרק עשרים ואחד

על הערים אשר סאב אתן הורדוס הערים אשר בנה ועל יתר מוסדותיו, כי הראה את  
נרבה לבו גם לכך הנכר הצליח בכל דרכיו.

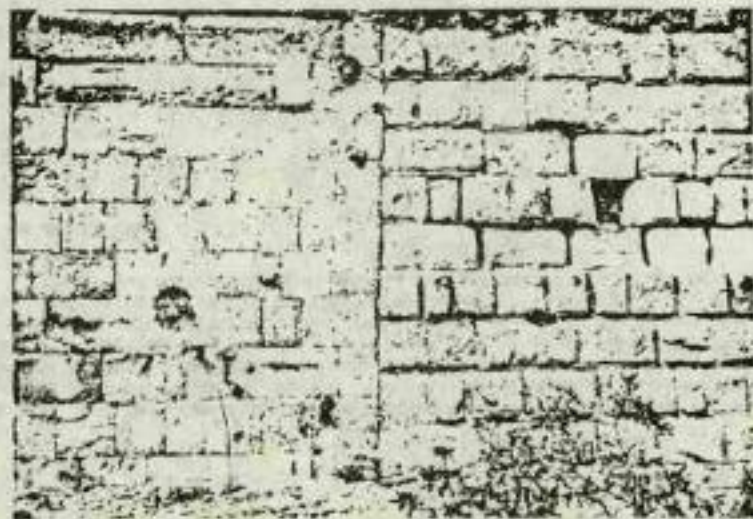
4. בשנת חמשים-עשרה למלכו חדש הורדוס את בנין היכל ה' והרחיב את החצר  
מסביב לו פי שנים ובנה עליה חומה והוציא על הדבר הזה כסף רב לאי-מספר ועשה  
את המלאכה בתפארת, אשר אין ערוך אליה. ועל הדבר הזה יעידו האלמים  
(האסתתיים) הגדולים מסביב למקדש המצודה אשר עליו מצפן. כי את האלמים  
יסדו ובנו ידי הורדוס מחדש ואת המצודה הרחיב וסוד לדבר הן עצים, עד אשר  
לא נפלה ביסיה מארמון מלכים, וקרא לה בשם אנטוניה לכבוד אנטוניוס. גם את  
בית-המלכות אשר לו הקים בעיר העליונה - שני בתיים גדולים וכליל-יסי, אשר גם  
היכל ה' לא דמה אליהם בהדרו, וקרא להם על שמות שני ידידיו, לאחד קיסריון  
ולשני אנרסיון.

"מלחמות היהודים ברומאים" ה' ה' 1.

## פרק חמישי

חבית המקדש.

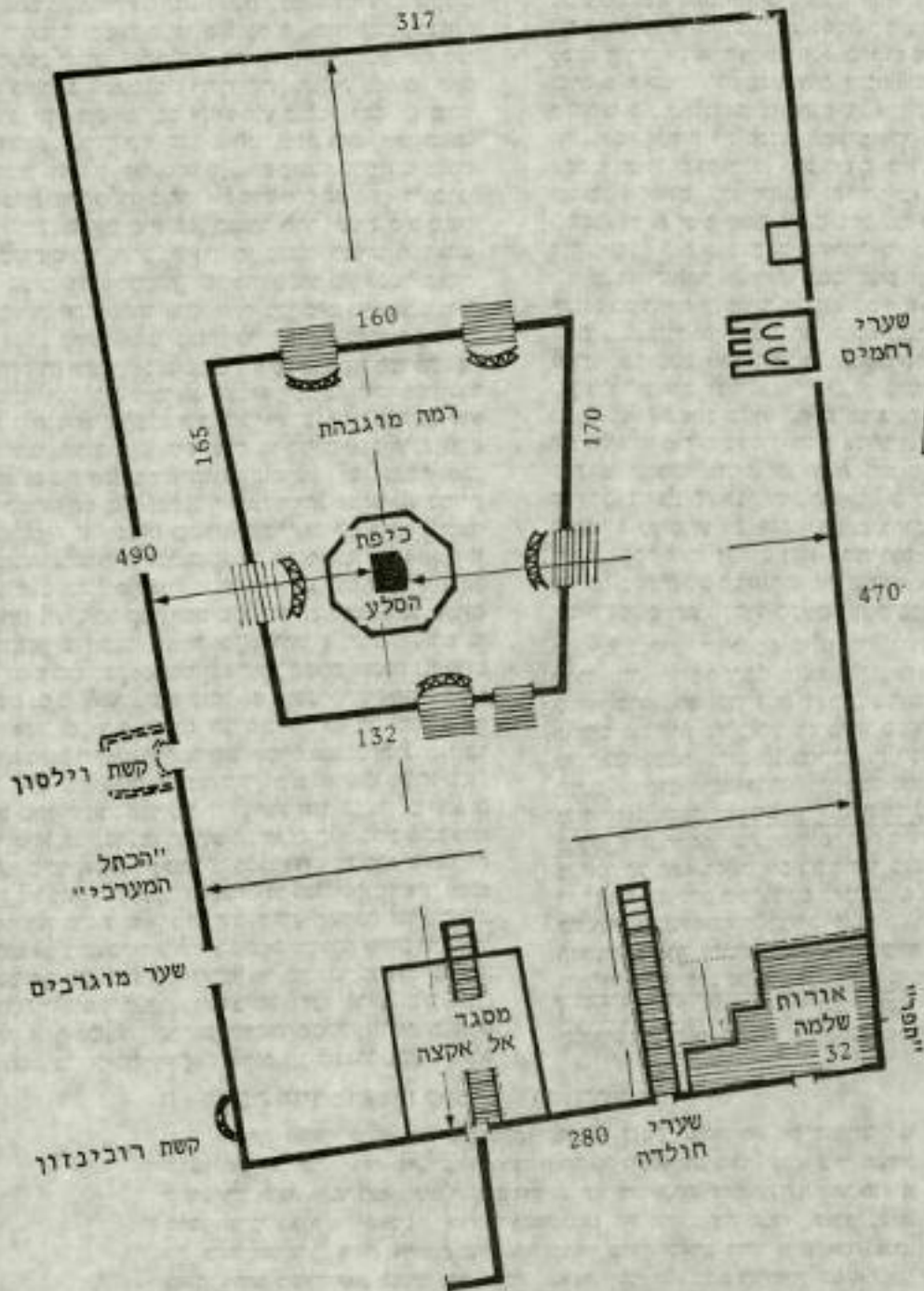
4. כבר דברתי, כי טסד בית-המקדש בראש גבעה בצורה ובראשונה נשא המישר  
אשר במרום הגבעה, בקשר את ההיכל והמזבח, כי מכל עבריה היתה תלויה על-ידי  
התרום. המלך שלמה, הוא אשר בנה את ההיכל, הקיף את חלק המזבח חומה העלה  
על הסוללה (המסב) אולם אחד, וההיכל נשאר חשוף מיתר צדדיו. אולם בזירות  
הבאים אחרי שלמה חוסיף העם כל הימים להעלות עפר (מסביב להיכל), עד אשר  
התישר ראש הגבעה והתרחב, ואחרי-כן סרצו כחומת הצפון (של העיר) וחויספו  
(על חומו המקדש) כמדה, אשר היה בה אחרי-כן כדי להקים חומה מסביב לכל  
המקדש. שתיים בניים שלש מדרגות חוקמי על הגבעה מסביב, משרשיה למטה עד  
ראשה למעלה, וכזה בצעו היהודים מעשה גדול, אשר לא קד אליו - אחרי אשר  
השקיעו בעבודה הזאת עמל דורות אין-חקר וסודו את אצרות הקדש, אשר הובלו  
מכל אספי ארץ



תמונה 22 : התפר בדרום החומה המזרחית

תרשים הרי-הבית (כל שטח "חראם א-שריף") כימינו.

(המידות במטרים)



מדות ה"חראם" באמות (עפ"י רא"ח נאה) :

כוחל מזרח:	979	אמה
כוחל צפון:	660	אמה
כוחל מערב:	1020	אמה
כוחל דרום:	583	אמה







**ב. אפשרות בנין ביכ"נ לתפילה בהה"ב בזה"ו:**

כבר אמרנו לעיל (פ"א) שבנין הבית על מכונו בהעדרות וכו' אין ביכולתו לבנותו כיום. כי הוא אפילו ה"י הה"ב. לנמרי ברשות ישראל. אין באפשרותנו לנסת לבניני העזרות מסיבות דלהלן: הגחת מאין לנו ידיעה ברורה כגבולי העזרות והאולם וההיכל וכו' (מרחק העזרה מחומת הה"ב וכדברינו שם). שנית מהקוסי ואי היכולת למצוא אנשים שהורים מסומנת מת אשר יבנו את היכל ה', ואציג שאמר ד"ל הכל נכנסין להיכל לבנות ולתקן ולהוציא את הסומנת ומצוה כבזנים אם אין שם כהנים נכנסין ליום אם אין ליום נכנסים ישראלים אם אין שהורים יכנסו סמאים כ"י (רמב"ם בה"ב כ"ז) מהוכחא דכלים ומסוף עירובין) — כ"ז כשה"י אפשרות להסתמש בהעזרות וההיכל בזה"ו מחסרון אנשים שהורים והכלים המוכשרים ועוד. הו' אין רשאים סמאים להכנס במקום העזרה.

וזלת לבנין מזבח והקרבת קרבנות הצבור יש אפשרות לנסת להקטנו וככל אשר הרחבנו הדבור ע"ז (שם בפ"א ובמקרים שאחריו). אלא שאפשר לדבר רק על בנין בתי תפילה בה"ב. היינו מן חומת הה"ב ולפנים עד החיל (כדברינו שם פ"א ב' אות ד' ולעיל בח"ד פ"ד פ"א א' ולהלן פ"א ב').

ולכשיה"י לנו הרכות והיכולת לבנות בית תפילה אשר כזה בהה"ב כסרם היפעת כ"דוד — יש לנו מקום נרחב לבניני תפילה: בדרום סיפור 250 אמה (ולחשי"ג 265 אמה) באורך מורה"מערב 500 אמה.

בצפון 115 אמה (ולחשי"ג 100) באורך מורה"מערב 500 אמה. (ואחרי שנפרץ חלק ממבצר אנטוניה ינסת לצפון הר הבית יתן 115 האמה להלן מן 250 אמה מחומת הצפון. בא"כ כיום יש מדרום לצפון 750 אמה ז"א יתרון של 250 אמה שהם ממבצר אנטוניה).

במזרח (עד החיל) 68 אמה (ולחשי"ג 105) על 500 דרום-צפון.

במערב 100 אמה (ולחשי"ג 63) על 500 צפון-דרום.

גם בזמן שביהמ"ק ה"י קיים היו בתי תפילה לקהל הצבור הישראלי בהה"ב. ביחוד בדרום (שם היו כמה לשכות שונות כדלעיל ח"ד פ"ד א'). בתוך עזרת ישראל לא נכנסו ישראלים אלא לצורך לייבן והדומה לעזרת הכהנים לא נכנסו אלא לסמיכה ולשחיטה ולהנופה (כלים : א ח') מכ"ש תלאת למזבח ולאולם וכו'. וכן מזבח בכ"ד שהיו בתי תפילה בהה"ב: במשנה דמזבח (מ"ב:) ו"ס הראשון כל חג שהל כשבת מוליכין את לולביהן (ערב שבת) להה"ב כ"י. ובמשנה הקודמת (מ"א:) תני מוליכין לולביהן לביהמ"ב. ואמר שם (מ"ג:) כאן בזמן שאין ביהמ"ק

קיים מוליכין לביהמ"ב שבציר וכו' כביהמ"ק קיים מוליכין לביהמ"ב של הר הבית. ושם להלן (מ"ד.) כאן במקדש (בירושלם) וכו' בגבולין.

ומקריבי הקרבנות התפללו כביהמ"ב שבהה"ב תפילה השחר אחר קרבן הפיד של שחר ותפילה מוסף אחר קרבן מוסף (ראה סוכה ג"ג:). וכאשר הארכנו בזה (גם) לעיל בח"ג פ"ס פ"א ב'.

**הרב י"מ טוקצ'נסקי. "ספר ארץ ישראל" (עמ' ע"א)**

י"ב קדושת המקדש לא כמלת, והנכנס למקום המקדש גם בזמן הזה חייב כרת. ואפילו להראב"ד שאין בזה"ו ח"ב, הרי"ז ע"כ כ"לאו (כאשר הארכנו בזה בזה"ו בפ"א, ע"י הקדש המקדש). ולא יקל אדם ראשו נגד שקר הסורה (כעמוד למשל נגד על הר הר"י"ם). וא"ת (שם) שכתב לו לחכמים לחר הבית (ב"מ"ל) — לא יכנס שם במקלו ובמקלו ובאבן וכו', שכל זה אמר גם בזמן הזה (כדברי הרמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ז:).  
וה"ה שיש לדבר כבאור הסוגיא בריכות סא: וכענינים אחרים הנזכרים לזה — דברנו בקוה"י בספ"ט הנ"ש, שסמכאים שאר דיני ירושלים המקדש.



# איך מקום לויכוה רבנים אלא מהנדסים

אולונים, לו היו נותכחים על מיקומו של המקדש, על נקודת המוצא ממנה צריכים למדוד, על גודל האמה וכדומה, אך לענין ד' אין לרבנים שום מקום לויכוה בנושא זה, שמבחינתו ההלכתית אין פשוט ממנו.

יש אמנם החוששים מן ואולי חיתר הכניסה יגרוור אחריו הכשלת הרבים ב- איסור כרת, שיימשכו להכנס גם לשטח האסור, או חשש שיכנסו לשטח הר-חבית ללא טבילה וחליצת-נעליים כדון, או סבלי יספירת שבעה נקיים לזב וזבה, וי טבילה במים חיים לזב וראה ויקרא ט"ו, ואין כדאי בחששות אלה לאסור על עצמנו הכניסה להר-חבית, כי אלה שאינם חו- ששים לקדושת המקום חלא גם עתה ונכנסים הם לפני ולפנים, ומי הוא המפסיד מניירה זאת, רק אותם יראי ה' וחושבי שמו, אשר לבם יוצא לעמוד במקום הקרוב ככל האפשר לאותה נקודת אור מופלאה, שבה נולתה בעבר וטרורה גם בחור שכינת ה' ואם גם בהסרי וויס המבנייר החיווי ית, וחוקה על אלו: וזוהרו לכל ישלו באיסור כל שהוא. זאוו ועוד, הלא ידוע הוא שאין אנו רשאים לגזור נזירות נודע תנו ולאסור את מנותר מאחרי תקופת התלמוד. (עיין בשדי-חמד כללים מערכת ג' סי' י"א שציון דעת רבים ונדולים שהס' כימו כן, ועיני' ע' שם בכאת השדה סי' ד' שדחה דעת יחיד הסובר שרק בדבר שיש בו משום עקירת מצוה מן התורה או מדברי סופרים בשב ואל תושה הוא שאין רשות לגזור, והסכים שאין לגזור בשום מיס נזירות חדשות נודעתו).

בקונטרסי הנ-ל סכמתי כן ההלכה לנבי קדושת הר-חבית והמקדש היא פשו טה, מוסכמת וברורה שקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד-לבוא כדעת הרמב"ם. היא הסכמת כמעט כל גדולי הפוסקים, ושהכניסה להר-חבית, פרט ל- מקום שהמקדש היה בניו עליו, מותרת לטחורים מטומאה היוצאת מן הנוף אף שהם טמאי מתים, גם זה מוסכם בפשי- טות ללא כל חולק. הקושי הגדול הוא במדידה מוסכמת שתקבע באופן מדויק ביותר, היכן המקדש בנוי, כדי להגביל את האיסור לאותו שטח בלבד, ולהתיר את הכניסה לכל יתר שטח הר-חבית, אך עתה שזיכנו ה' לכיבוש חחר ולשלטון ישראל, עליו, מוטלת חובה על המוסמכים לכך, להתמסר בלב ונפש, ולעשות כל מאמץ אפשרי לקבוע ע"י מומחים ממדר- גה ראשונה, באופן מדויק ומוסמך את המקום אשר בו היה המקדש בנוי, ובמי- דה שתתאפשר קביעה מוסכמת ומוסמ- כת, שלא תשייר אחריה שום ספק, יש להתיר, ואף לעודד כניסתם של ישראל לאותו שטח המותר בכניסה, לשפוך שם שיח ושיגו לפני אבינו שבשמים, כמקום משכן שכינת קדשו שעליו נאמר, והיו עיני ולבי שם כל הימים, ועיניו ולבו של כל אדם מישראל הלא עורגים הם בכיסופי נפש טמירים ועוים, אל המקום אשר בתר ה' לשים עיניו ולבו שם תמיד כל הימים, ואשרי דורנו אם אמנם יזכה לכך, וחגני חותם בתקווה ותפלה לבנין בית מקדשנו ותפארתנו ע"י משיח צדקנו במה- רח בימינו אמן.

לענין המחלוקת היתה מיותרת מעק- רה, כי דין הכניסה להר-חבית, הוא מן ההלכות הפשוטות והברורות ביותר, או- דה איפוא, שגם אנכי נמנח על אלה שמחלוקת זאת אינה סובבת להם, והגני לפרש דברי.

הר-חבית, הוא ההר שבית-המקדש היה בנוי על חלק משטחו, הר זה מוקף היה חומה, היא חומת הר-חבית, שהכו- תל המערבי הוא שריד ממנה, שטח הר- חבית היה חמש מאות על חמש מאות אמה, המקדש לא היה בנוי במרכזו של ההר, אלא נוטה היה למקצועו הצפוני- מערבי, מידות המקדש עצמו אף הן ידו- עות, אלה הן העובדות.

עשר דרגות קדושה הן בארץ-ישראל, הר-חבית נמצא בדרג השלישי, וקדושתו היא שאין זבין וזבות נידות ויולדות נכ- סים לשם, אבל מותר להכניס חמת עצמו לשם, וכל שכן אדם חטמא בטומאת מת שרשאי להכנס להר חבית, ובלבו שיטהר מטומאה היוצאת מן הנוף כדון, זה דינו של השטח מחומת הר-חבית ועד ה' סורג- הוא מחיצה עשויה מדפי עץ ארוכים וקצרים שהורכבו באלכסון, והקיף את כל שטח המקדש מכל עבריו, מן הסורג מני- מה, הוא החיל והנזכר בקינות, ויאבל חל- איכה ב', ה' מתחילה דרגת קדושה רביעית במעלה ישם אסור טמא-מת ל- הכנס.

הלכות אלה הן פשוטות, ברורות ומוס- כמות ללא כל חולק, הרבה יותר מהתמי- לין שאנו מניחים ככל יום אם כן פשוט שגם בזמן שביית-המקדש היה קיים, יכול היה טמא-מת להכנס לשטח הר-חבית עד החיל אם טוהר מטומאה היוצאת מן הנוף כדת ובדין.

אחר שחרב המקדש לא בטלה קדושת המקום, כי קדושה ראשונה קדשה לשע- תה וקדשה לעתיד-לבוא, לפי שקדושת המקדש וירושלים ממני השכינה, ושכינה אינה בטלה, וחרי הוא אומר: והשימותי את מקדשכם, ואמרו חכמים, אעפ"י ש- שמומין הם - בקדושתם הם עומדים, אם כן, ברור שגם עתה הנכנס למקום המקדש חייב כרת שכולנו טמאי מתים, ואין לנו כל אפשרות להיטהר מטומאת מת, מ- העדר אפר מרה וסדרי טהרה.

זו דעת הרמב"ם והסכימו איתו כל גדולי הפוסקים, ראשונים ואחרונים ופרט להראב"ד ואולי עוד גדול אחד, בקונטרסי- סי על, המקומות הקדושים שהותם ו- הלכותיהם - צוינו רבים מגדולי הפוסקים שהסכימו כהרמב"ם ואוב, גם צוינו ה- מקורות להלכות אלה, וכן גם קדושת הכותל-המערבי וחשיבותו כמקום תפילה הנובע מאותה קדושה שלא תבטל לעולם, מעתה, פשוטה וברורה היא ההלכה ש- טמאי-מת אסורים להכנס למקום שבו היה המקדש בנוי, אך לא כל יתר שטח







# לעלות ולראות

(הצופה תשרי)  
תשכ"ח ציטוט חלקי)

מאת הרב שאריתשוב פתן

אקדים ואמר: לא באתי להבנים ראשי בין הרים גדולים לתקוע עצמי לדברי הלכה ולהכריע בשאלת הרהבית שהעובדה בכריכו הריים הדתיים והלאומיים שלנו. אחרי יחצורה השלם של ירושלים אין אני אלא כדן לפני הנסים — בורג של בירוד עיוני בלבד.

נמצינו למדים, שגודלי ישראלי בכל הדורות, נגשו לרוח כסאיה של הרבת קרובות בזהו, על בסיס ה' שיטה שקדושת הר הבית והמקדש עדיין בתוספת עמדת שיטה זו מחסירה את האיסור להכנס לשטח המקדש בשמאית מה, שישי בכך איסור הורה של כרת, ואחרי מחויבת כל דיני מורא המקדש על כל שטח הר הבית.

השיטה שברצוני להציג היא שי כל הנזכר כראשונים ובאחרים י" סקורות היסטוריים של בנימין יוריים לר הר הבית אחרי התורבן, אינו נוגע אלא לשטח המצומצם של הר הבית, מחוץ לחיל המקדש את שטח המקדש, ואילו לשטח המקדש עצמו נשלים לא נכנסו אחרי התורבן. לביטול שיטה זו אנסה לברר בעזרת יסודות דיני הר הבית והמקדש.

## דרגות של קדושה

הר הבית כידוע, תחלק לכמה דרגות של קדושה המפורטות במשנה (מסכת כלים פרק א' משניות ח ט) שעיקרן הן: הר הבית, עצמו, שטח הר המקדש, החיל — זה המהימה שלמני העזרה — ברוחב עשר אמות לפני המקדש, והמקדש עצמו, הר מתחלק אף הוא לכמה דרגות של קדושה, גם כגון שבת המקדש הר קיים מותר היה למי שנכנס למת ולא מותר להכנס לשטח המוגדר כ, הר הבית, עד החיל, כי שם הרמבים בחלכות בית מקדש פרק ג' הלכה ד: סאה מה, אפילו המת עצמו מותר להכנס לר הבית נאמר ויקח משה את עצמות יוסף עם — עמו כמתנת הלוייה, איסור הכניסה לטמא מה וכן לורים — גויים מתחיל מן החיל, ואף לגבי השטח הזה אין האיסור אלא מדרבנן, הוא הדין ביום לשטח של, עזרה ושישי ש' לנשים מן החיל, ששכח מה אסור להכנס עם סבירי שישירם, איסור חורה כסם, הכולל איסור כרת לשכח, ואפילו לטבול יום, חל של כל השטח מעזרת ישראל ולנשים, דהיינו זה כולל: עזרת ישראל, עזרת כהנים, מקום המזבח, בין האולם למזבח, החיל וקדש הקדשים, וכן היא אמות שטחאורי קדש ה' קדשים לצד מערב, כל זה מגדיר כבחנה הלכתית כמקום המקדש.

אם נכנס לפרוט המדות, ע"ש ה' סקורות ההלכתיים שבמשנה יצא, כי: השטח של מקום המקדש, כולל עזרה נשים ביהמ"ד על שטח של נג אמות סביבה הרהבית למערבו, על רוחב של 25 אמות כצפון לדרום, על זה יש להוסיף עוד עשר אמות סבל עד של חיל, שכאמור גם אותו הסיח הכנים לאיסור כניסת סאה מה לעזרה זאת, וזה שטח הר הבית שדוא כולו מתפרץ עם המגורים במקורות, חסם מאות אמה על השטח פחות אמה אסור בכניסה רק לנשים ונזכר דרות וירלדות, ואלו נזכרים להסתר גם בימינו, על ידי טבילה והקפדה על תקופת המורה כירי, לפי האמור, וי"ע המפורש במשנה במסכת מדות פרק שני, ע"ש ביהמ"ד של הרמב"ם לבישנות, וגם בירוד שרובו של דרום הר הבית, דהיינו כשלים מאות ומכילים אמה — סגויים מכות המקדש, את האמה יש לחשב ע"ש המקובל בירושלים שכל אמה היא 48 אי"ת, או 44 קממ"ט, או 42 קממ"ט, או 40 קממ"ט, או 36 קממ"ט, או 32 קממ"ט, או 28 קממ"ט, או 24 קממ"ט, או 20 קממ"ט, או 16 קממ"ט, או 12 קממ"ט, או 8 קממ"ט, או 4 קממ"ט.

היה לי הוכחה לציין במסות המתפרצות את השטח בימינו שהוכחו ע"ש מדידות המהנדסים שנערכו לפי תוצאות הגריש גרין שלי"א ולפי יוצא שלפחות שטח שטח לרוחב 20 המימה ולנשים כישל 100 מ"ט בכריכו הוא לכל הדעות שטח המותר בכניסה שאינו מהר ה"א, כלל, ועוד שטר של 100 מטר מן הצד הדרומי מוכר בכניסה לשפתי מה — שהוא מותר הבית ולא מקום המקדש, וזה שיש מינימלי — גם אם נלך להימרא בכל שטר, כדי להרחיק מן האיסור.

בדיקה המדות במסות טראח שאורך המימה המערבית מצפון לדרום הוא 478 מטר, אורך המימה המזרחית הוא 452.25 מטר, לרוחב—אורך הר חומה הצפונית, סמורת למערב 3053/4 מטר ואורך החומה הדרומית המקבילה הוא: 3027/4 מטר לא רק שאין הרהבית מרוכז אלא שהשטח המכלל הנוצר כורהבית גדול כי הרבה מן השטח של התחום שאת אכה על המש מאות אמה הנוכרי בכניסה, אם נחשב במסותה"ש, כי נכודת מוצא נוספת יש לזכור כי הכיתה בין כתיבתה"ש לדרום היא 214 מטר וכתיבתה"ש לצפון הוא 225 מטר, הרי שאם נותן אה הצד הדרומי, נמצא אותו רוחב כיוצא אמה, נראה כביי ישי גזול אסור היה לייים ולקבוע עם שטח ש' נשחיר לא כייים המירס אלא ל' הרהבית, או ימה שאפשר אולי לנכות בשם, חומה הרהבית.

## נקודת המוצא של המדידות

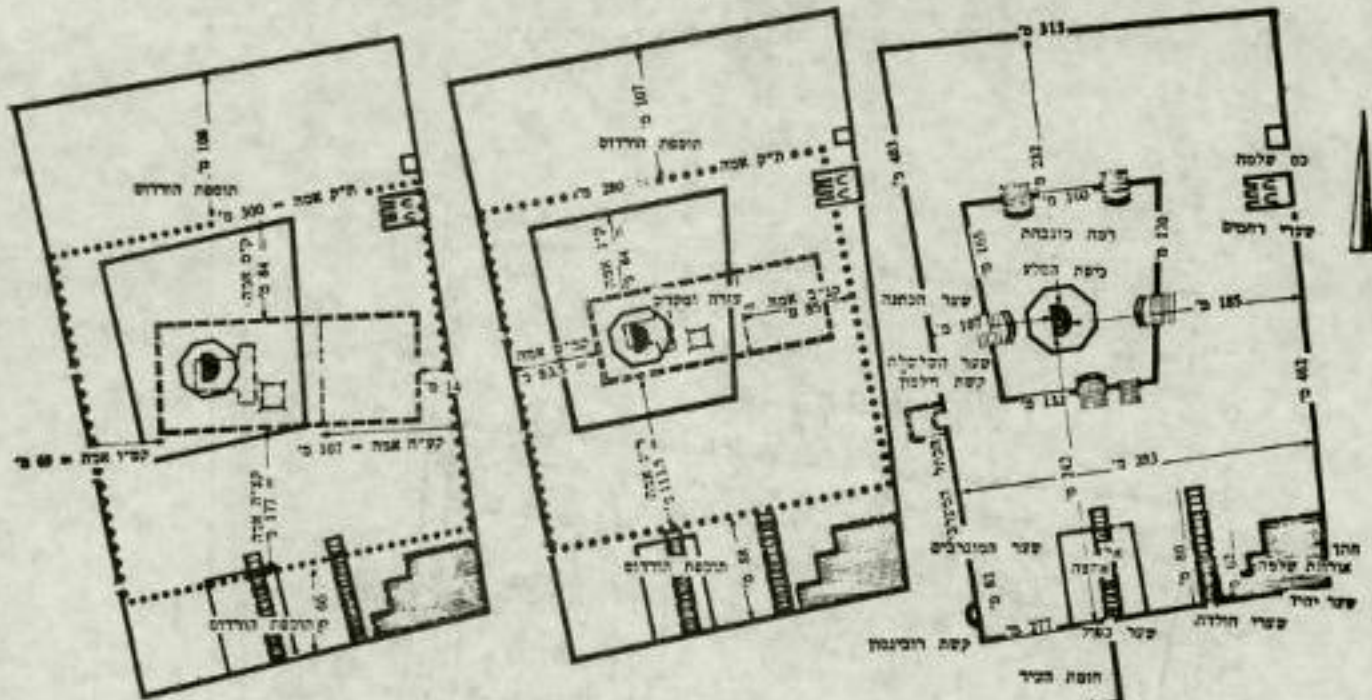
הכניסה היסודית היא כמובן נקודת המוצא של המדידות, וזהו שאלת הפעולה בירוד על ידי ארכיאלוגים ואנשי מדע, וכמובן על ידי חכמי ההלכה, וכבר נכתבו על זה הרבה סגורטרים של גודלי ישראל בכל הדורות ואף בדרגו, הגריש גרין יוצא, כפי הנראה, מן הבסיס של שרירי הכתלים הייצוגיים של הר הבית מתקופת הירדוס, ואולי אף מתקופת מוקדמת יותר, החשוב שבם הוא כמובן הכותל המערבי, אך הם קיימים גם מצד דרום מורה ושאפשר לראותם כיום כשפה שנוספים בכביש שבין שער האריות ושער האשפות, ושפרטים עליהם נחפרטו במחקרים שונים, על כתלים אלו וכיחוד שער שישו למורה ושער קישונם ססכו הפוסקים הראשונים רבי אישורוי הרחיב בעל, הכתוב ושירי בפרק ששי מספרי, וראה בהצרת ראים לונג שביטנו של ר' אישורוי הרחיב, לפני כישל 250 מטר נתגלת הכותל המערבי כולל, וע"ן בסבך, ירושי ישי של לונג שער שמה ה' אישים ר"ש נהגו להתפלל סמוך לחומה ה' פורחת של הר הבית ליד שער הרמב"ם, ויכינו דוד בן זמירא — לירדבין, שהיה רבה של ירושלים אחרי ששי"ש ברבנות כהני, ו' נחפרטם במרישוי למבנים, בספר השוכחתי הוא ר' ברוחבה במנה שנתנו ימורים להתפלל בהר הבית ר' לעלות בעלית עלי, אגב, הרובין קובע את מקום אבן השתייה לאבן הסלע, הידועה ככישת המ"ד, ואת שטח העזרה בקו של כישת הסלע בני שבין מורה למערב סבל הכניסה, דבר זה טעון בירוד וכבר יצא עלי שוררין בירוד כיוונתם החשוב של ר' סיכאל הכון בירוד, אבן שמה או אבן המערבית שכני בו חומר לב של המדות והעזרות, כמו כן ידועה שיטה של הרדב"ן, שהכותל המערבי הוא כותל עזרה ולא כותל

הר הבית, אך לא נתכללו דבריו לכותל למעשה וכבר עסקו בהם ע"ש רות גגולי ואחרונים, — הגריש פראנקל, צדיל רבה של ירושלים, מ"י חוק לכה, ואמר שהרדב"ן כלל לא נתכוון לכותל המערבי שלנו: או כל זה אינו הכרחי לריונו.

אין לחלוק את שאלת הכניסה לר הבית, במחלוקת שבין הרמב"ם ל' הראב"ד, בדבר קדושת מקום המקדש בוסגנו, שהוכרנו למעלה, ולסבור, כי הכניסה מותרת לר הבית, רק לפי דעת הראב"ד המוכר שקדושה ראשונה ושניה קדושה לשאתה ולא שתי לבא, מחלוקת זו נוגעת לשטח בית המקדש בלבד, כפי שהוכרנו ולא לשטח הר הבית כולו, נכון הוא שדעתו של הראב"ד היא שבזמן הזה אין איסור כרת להכנס גם לשטח העזרה, אך הרצה המיטבלת להלכה היא לפי הרמב"ם, שיסוד האיסור לנכרים להכנס לשטח העזרה, הוא משום חוסר אסר מרה להסתר פי סומאת מה, לכן בירוד שאין האיסור הזה מתחיל לשטח הר הבית כולו, יש להבה כי אי אפשר לחלוק על כך שקיים שטח בהר הבית שאינו היה אפשר לוותרו, או יהיה מותר להכנס אליו גם בימינו, אחרי טבילה והסתרות, כחליצה מנעלים ובכל הכבוד הנוצר מרינו מורא המקדש, הכניסה היא לטם ולחומר, ולשייך במרישות ובסיסויים.



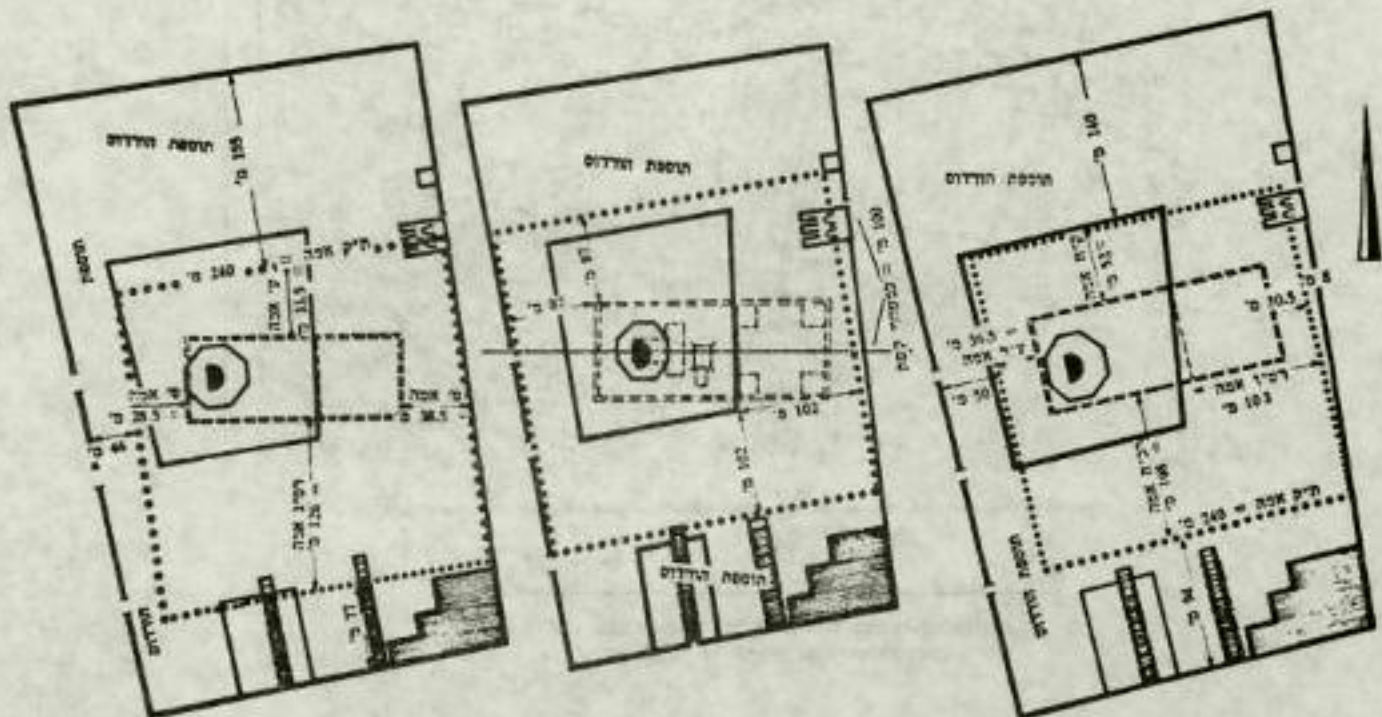
השיטות העיקריות למיקומו של הר הבית המקודש בשטח ה"חראם"  
- מנחם כן ישר -



המזנה ד. שיטת הרב סיקובינסקי. (תאמה 66 ס"מ)

המזנה ג. שיטת הרב שלוש. (תאמה 56 ס"מ)

המזנה ב. השטח הנוכחי של הר הבית, אורך החומות המזרחיות בקו פנימי, בלי שובי התופות.



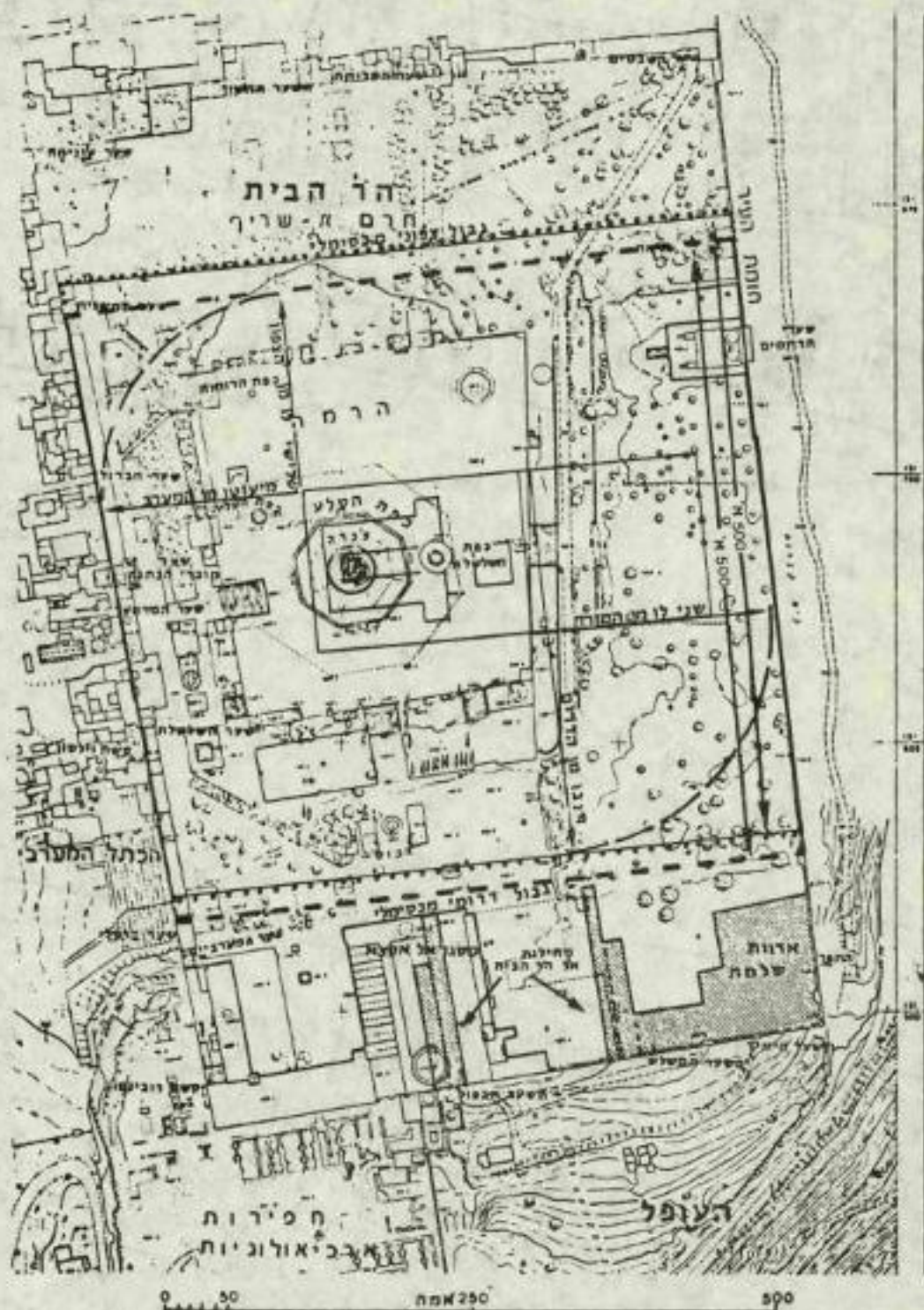
המזנה ה. שיטת הרב וריבין. (תאמה 48 ס"מ)

המזנה ו. שיטת קוניניקורי. (תאמה 56 ס"מ, ציפס החזק איש לקולא).

המזנה ז. שיטת הרב וריבין. (תאמה 48 ס"מ)



גבולות התחום המקודש בהר הבית . מפת מקסימום



תמונה 20 : גבולות הר הבית במקסימום הצפוני ובמקסימום הדרומי (אין לסמוך על חריטים זה הולכה למעשה)



לכבוד הרה"ג ר' מרדכי אליהו שליט"א

אין יורך להאריך בתאור המצב העגום של מקום מקדשנו, אשר כח"ר הסיכ לתאר במילים: "מקום המקדש המקודש וגו'" נהיה למקום פריצים משוקץ ומחועב, נהפך למרמס ברגל חועבה, ע"י חילול המקום בכניסת זרים לחוכו וכניסת יהודים שלא כדין. " וכבר קבע כח"ר כיצד יש בפועל לנהוג ולהגביל חלקים מן ההר המקודש, אשר הכניסה אליהם אסורה, ולעומת זאת לאפשר כניסה לחפילה, למקום אשר אפשר לברר, שהכניסה אליו מותרת. על כן, מרשה אני לעצמי, להציע לפני כח"ר כמה נקודות היכולות לסייע בקביעת החומין, בתוך שטח הר הבית, ובשטחים שנוספו לו פנימה לחומות המקיפות כיום.

אין אני בא לקבוע במכתבי עמדה, כאשר להבטים הצבוריים של כניסה להר הבית בזה"ז. ברור כי קיימים בנושא הציבורי שני הבטים חורניים. האחד הוא החשש שטמאי מתים יכנסו לפנים ממחיצתם. וגם טהורים יכנסו ללא שמירה על דיני טורא מקדש, והאחר הוא החשש שהר הבית ימסר לריבונות נוכרים וד"ל. שאלה זו א"כ, מניח אני למי שהאחריות לציבור מוטלת על כתפיו.

ואולם באשר לעצם הקביעה ההלכתית, עד היכן יש ביכולתנו להכנס גם בזה"ז, בזאת מרשה אני לעצמי לקבוע, כי ישנם אזורים בשטח הר הבית, (או ליחור דיוק, בשטח המוקף כיום, המכונה בלע"ז "חרם א-שריף", שהוא גדול כידוע משטח הר הבית), אשר אין כל ספק שאפשר להכנס אליהם מכלי מניעה או ספק הלכתי כלל וכלל.

וכבר נודע כי אני באופן אישי, נקטהי עמדה בספרי "חצרות ביה ה'", ועל פי העמדה שנקטתי, אין קושי לקבוע, עד היכן רשאי סמא מה עכ"פ להכנס לשטח הר הבית, וזה לדעתי מספיק מבחינה הלכתית. ואולם אין בדעתי במכתבי זה, להסתמך על מה שקבעתי בספרי, אלא כוונתי לקבוע, לאיזה מקום מותר להיכנס לכו"ע.

לצורך ביטוס קביעה זו, עלי להבהיר קודם מספר הנחות יסוד, חלקן פשוטות וידועות לכל, וחלקן אינן ברורות במבט ראשון, אך לאחר העיון מחברר שאין הן נחונות למחלוקת בהלכה. ואלו הן ההנחות היסודיות שיש להבהיר בנושא שלפנינו:

א. סמא מה מותר בהר הבית ואפילו מה עצמו (פסחים סז, סוטה כ, רמב"ם ס"ז מהל' בית הבחירה הל' ס"ו ופ"ג מביאה טקדש הל' ג').

ב. החשש האמיתי היחיד הקיים ביחס לגברים, הוא האיסור שיש על בעל קרי להכנס להר הבית. (פסחים סז) ואולם חשש זה ניתן להגבר עליו ע"י טבילה, וחבול יום דבעל קרי, מתירים הראשונים, זולתי רש"י שט, עכ"פ היא מחלוקת. ולדעת ה"י יוחנן לפרש רש"י שט, עכ"פ טבול יום בבעל קרי מותר בהר הבית. וא"כ אחר טבילה ודאי אין לחוש לטומאה זו כלל.



ואין לחוש שמא הטובל הוא זר, כי זיבה אינה שכיחה כלל. (וגם אין לחוש שמא מדרבנן אסורים עמי ארצות להיכנס להר הבית, מפני שעשאו כזבים, שהרי גם על נכרים גזרו שיהיו כזבים, ופ"מ החירו להם להיכנס להר הבית, כדמוכח במתניתין דעשר קרושה בריש מט' כלים.)

ומלבד זה יש לציין כי הרמב"ם השמיט דין בעל קרי, ואיסור כניסתו להר הבית, ויש דיון באחרונים בדעתו בנדון, ומדבריו בפ"ג מהלכות ביאה מקדש הל' ג', מוכח בפשטות שלדעתו אכן אין איסור לבעל קרי להיכנס להר הבית, (לא כסוגיה פסחים שם). וא"כ אחר טבילה ודאי אין לחוש לשום דבר.

ג. באשר לנשים, ודאי הדין חמור יותר, שהרי זבות נדות ויולדות, ודאי אסורות בהר הבית. (משנה בכלים שם). ואין ביכולתן לטהר עצמן בכל עת. (וגם צריך עיון האם דין פולטת כזין בעל קרי, או שמא, פולטת ודאי אינה בכלל ריבוי הגם' "וכל זב לרבוה בעל קרי" שבפסחים שם. - ועכ"פ אם גם פולטת בכלל האסורים בהר הבית, ודאי שדין טהרתן להר הבית קשה יותר.) ואין א"כ אפשרות להתיר לנשים להיכנס, אלא לשטח אשר נוכל לקבוע שהוא חוץ לח"ק אמה על ח"ק אמה של הר הבית המקודש.

ד. כאמור אין מטרחי במכתב זה, לקבוע גבולות האיסור וההחר, שלפי דעתי בשאלה זהו גבולות הר הבית והעזרה, אלא לקבוע דברים שהם מוסכמים לכו"ע. ואולם, עכ"פ יש שחי הנחות הכרחיות הקשורות לשטח הקיים, שהן למעשה אינן חלויות בשאלה הזאתי המוחלט של מקום העזרה. ועל פי כל אחת מן ההנחות האלה, ניתן בלי ספק לקבוע אזורים, שהן מחוץ לעזרה ולחיל, וטמא מה מותר בהן. ואלו הן ההנחות:

1. אין ספק שהכחלים החיצוניים הנמצאים היום הם כחלי הר הבית, ואולי אף חיצוניים להר הבית (בדרום ובצפון) ואין לחוש כלל שמא כחלים פנימיים הם. ופוק חזי עמא דבר, שהכל מהקרבים אל הכוחל המערבי בסומאה, וגם בכוחל הדרומי אין נזהרים כלל. ונוסעים בכביש הסמוך לו בטינה הדרומית מזרחית. (וכן למעשה גם בכוחלי מזרח וצפון.)

2. אין גם ספק שאעזרה היחה על גבי הרמה הקיימת היום במרכז הר הבית, שהיא ללא ספק פסגת הר המוריה. הנחה זו קיימת גם אם אין מניחים כדעתי (שהיא בנויה על דברי הרדב"ז ועוד) שהצורה היא אבן השהיה. כי גם אם הצורה היא מקום המזבח, עדיין העזרה על גבי הרמה היא. (אלא שאז חורגת היא מן הרמה במערב.) וכן אם מקום קה"ק בצפון מערב לצורה, וכפי שפרסם מי שפרסם לאחרונה.

ואף על פי שהיה מי שצידד בקביעת מקום העזרה בדרום, אין לדעתי לחוש לכך כלל, שכן הנחה זו מנוגדת למה שידוע על צורת פני השטח, ומכתשת את המציאות.

כאמור, כל אחת משתי ההנחות הנ"ל, מספיקה על מנת לקבוע שטחים שאין טמא מה מנוע מלהיכנס אליהם. ואלו הדרכים שעל פיהן נוכל לקבוע את השטח המותר:

א. "הר הבית רובו מן הדרום" (משנה בפ"ב דמידות). משמעות הדבר היא



שטח הר הבית בדרום היה גדול יותר מאשר 182.5 אמות. שהרי אם העזרה היתה ממוצעת בהר הבית היו 182.5 אמות מצפון לעזרה 182.5 אמות מדרום. (שהרי הר הבית 500 אמה, ואם ננכה מהן 135 אמות לרוחב העזרה ישארו בידנו 365 אמות. ואם העזרה היתה ממוצעת היה מחצית 365 אמות, דהיינו 182.5 אמות בצפון, 182.5 אמות בדרום.) והיות יורר הבית רובו מן הדרום, נמצא שהדרום גדול יותר מ-182.5 אמות. וא"כ על פי הנחה מס' 1. יכולים אנו לקבוע על רל סנים כי עד מרחק של 183 אמות ציונה מן הכוחל הדרומי, ודאי אין אנו נכנסים לשטח העזרה. ואם ננכה משטח זה 10 אמות של החיל, ועוד 16 אמות למדרגות (שהרי מציון ומדרום לעזרה לא די ב-12 מעלות כפי שהוא ממזרח לעזרה נשים) עדיין יש בידנו 157 אמות אחרות בדרום. (למעשה השטח בדרום גדול הרבה יותר כפי שעולה מן האמור לקמן בסעיפים ב, ה.)

ב. בהניחנו שהעזרה היא על פני הרמה אנו יכולים להוכיח קיומו של שטח מותר גדול מאוד בדרום. שהרי אם נוסיף לשטח הרמה מדרום עוד עשר אמות לחיל, ועוד שטח מאים למדרגות, (כ-16 אמות כפי שאפשר להוכיח בחישוב הפרשי הגבהים וגודל המדרגות) ישאר בידנו שטח רב מאוד מדרום לחיל. ויותר מאשר עשר אמות לחיל, ו-16 אמות למדרגות, במפלט פני השטח שמתחת לרמה, ודאי אין בכוחנו להחמיר, ולברוח מלבנו, ובפרט באיסור כניסה לחיל שהוא איסור דרבנן. ובאמת הדעה נוהגת שהשטח המרובה שמדרום להר הבית אין כולו הר הבית, אלא מקצתו מחוץ לה"ק אמה כדלקמן. (בסעיף ה.)

ג. כמו שהראנו לעיין בסעיף ב, ביחס לדרום, אפשר גם להוכיח ללא קושי קיום שטח מותר בצפון. כי אחר שנרחיק מצפון הרמה, כשעור החיל (לא יותר מאשר עשרים ושש אמות), כבר מוצלים אנו באיסור כניסה לחיל.

ד. יתרה מזו, על פי הדרך שהראנו לעיל בסעיף א', יש להוכיח כי צפון הר הבית פחות מאשר 182.5 אמות. וא"כ, השטח הרחוק משפת הרמה צפונה, יותר מאשר 182.5 אמות הוא בלי ספק מחוץ לשטח הר הבית מכל וכל.

ה. למעשה אפשר להוכיח, על סמך הנחה 2, כי חלק מן הדרום ודאי אינו כלל בהר הבית. כי לא יחכן שגבולו הצפוני של הר הבית היה על גבי הרמה, שזה כאמור מכחיש את מציאות השטח; שהעזרה היתה בלי ספק בפסיגה ולא בצלע הצפונית של ההר. ואם גבולו הצפוני של הר הבית היה צפונה מן הרמה, אם נמדוד חמש מאות אמה דרומה מגבול זה, נקבל שטח שבלי ספק הוא מחוץ לחמש מאות אמה בדרום. (ובאמת כאשר מניחים נקודות זהוי מסוימות על פני הרמה, אפשר לדקדק על סמך מרחקן מכתלי מזרח ומערב, היכן בדרום ודאי אין אנו



בשטח הר הבית, ובספרי בעמוד 70 הארכתי בזה. אך ליראה האריכות, אני מקצר  
כאן כיון שאין הכונה במכתב זה להוכיח להיכן יש להיכנס ללא טבילה כלל.  
ולענין טמא מה אין נפק"מ אלא בגבולות החיל והעזרה.)

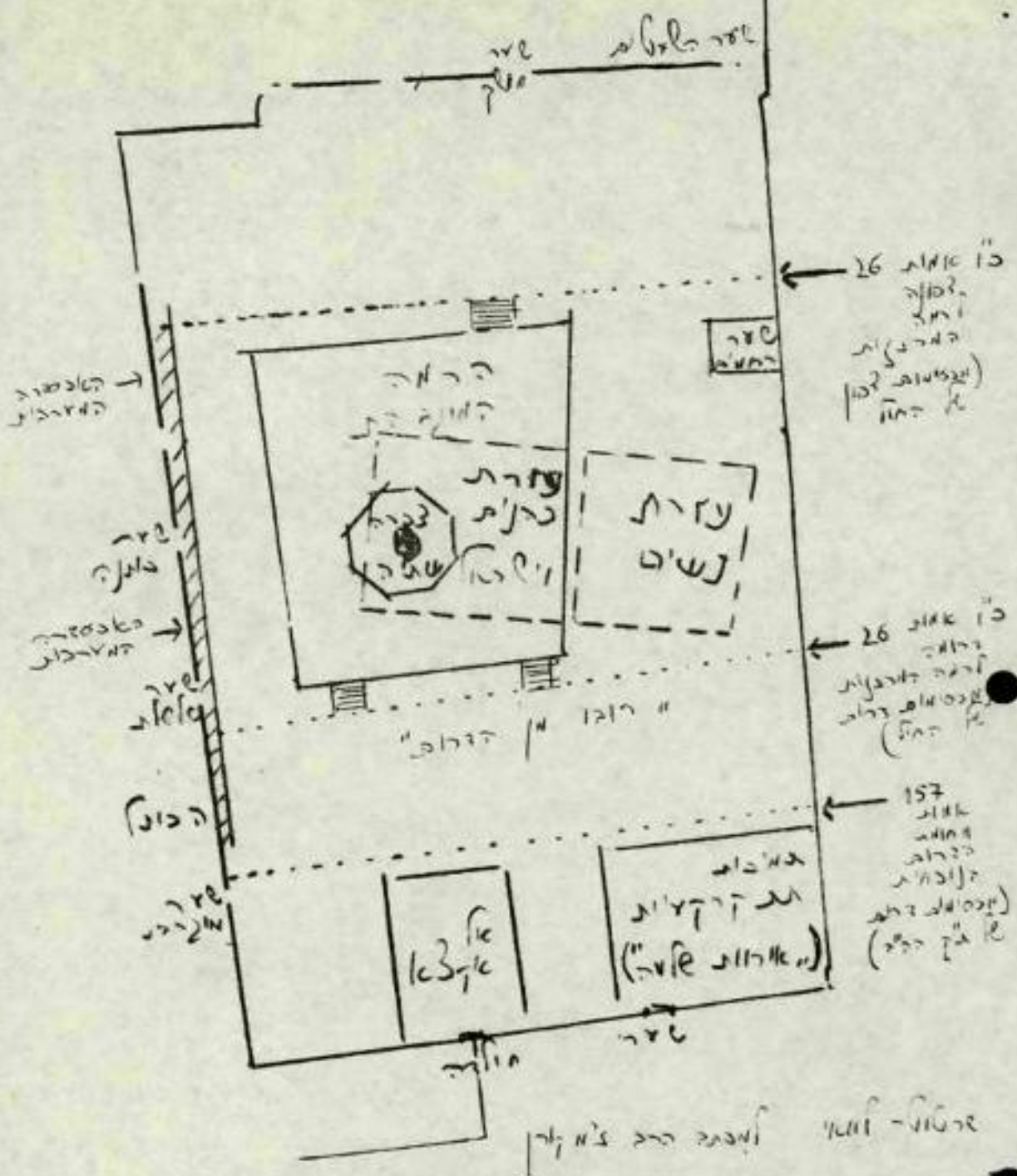
1. גם מעבר לכוחל המערבי, אין ספק כי מותר לטמא מה להיכנס למרחק מסוים.  
שהרי עד הכוחל מתקרבים הכל בסומתם (גם נדות ויולדות) ובודאי היה מצידו  
השני שטח קטן השייך להר הבית. שהרי היו שתי השתחויות ממערב לעזרה,  
כנגד שתחיה. (שקלים פ"ו מ"ג). אלא שאין ביכולתנו לקבוע מרחק זה על סמך  
הנחה מס' 1, דלעיל. (ואולם על פי הנחה מס' 2, אפשר לקבוע את המרחק יש  
להרחק ממערב הרמה, כשעור החיל, ולהוסיף לזה עוד מרחק מסוים שהעזרה  
בולטת ממערב הרמה לדעת האומר שהצרכה היא מקום המזבח.) ועל כל פנים  
ודאי אין מקום להחמיר, בגב בנין המזבח, בחלק הבולט לתוך הר הבית,  
ממערב לכוחל המערבי, שהרי, מקום זה לפי כל החשבונות ודאי אינו בכלל  
החיל או העזרה, ומלבד כל זה, "גאין ועליות לא נחקשו" (פסחים פ"ו).  
ואע"פ שהרדב"ז בחשובה חרצ"א, לא הסכים לסמוך על דין זה להקל, כי לדעתו  
דוקא עליות שהיו בניוח בזמן הבית לא נחקשו, אך יש מקום לחוש בעליות  
הבנויות היום, שטא באויר העזרה הן בנויות, וע"כ לדעתו "מידי ספיקא  
לא נפיק" מ"מ על פי מה שבררנו שטמא זה לדאי אינו שטח העזרה או החיל,  
ודאי יש לצרף לזה את הספק שטא בכלל בגין הוא שטח זה, ואינו מקודש כלל.  
ובפרט, אחר שאנו יודעים כי הר הבית היה ססיו לפניו מססיו, (פסחים  
י"ג; ועוד) וגם העזרה היחה מוקפת אכסדרה, (תמיד כח.) וע"כ אמילו אם  
נניח שהכוחל המערבי כוחל העזרה הוא, יש לנו לומר שגב זה הוא במקום  
שהיה גב האכסדרה או הססיו, ולא נחקדש המקום כלל. וע"כ אין לחוש במקום  
זה אחר טבילה לשום חשש.

נמצא כי בצדדים שונים של הר הבית, יש אפשרות כניסה לסמאי מחים ללא כל  
חשש ואליבא דכו"ע. כאמור אין אני בא במכתבי זה לקבוע עמדה בהבטים  
הציבוריים של השאלה, אלא לקבוע מסמרות בהבט ההלכתי של קדושת הר הבית,  
החיל והעזרה.

בברכת התורה  
ובצפיה לישועה

17.5

הרב זלמן מ" קורן  
קריח - ארבע















מקום בית המלכות של שלמה, כמ"ט בספר תכנית היכל ח"ר הוב"ד בחיבה ירושלם מאמר מורא מקדש אות יב, הרי קרוב למערב יותר מכלם 152.5, אחריו לצפון 157.5, אחריו למזרח 160.5, ולדרום 207.5.

הרי אחרנו אח מקום העזרה: 38 מטר צפונה מהסלע, 38 מטר מדרומו, כ-20 מטר ממערבו, וקצת יותר מ-85 מטר ממזרחו ולדעת הירושלמי (ב"ב ס"י ה"ב), ורש"י (מגלה י), והוט' (פנחות צ"ח) שכתבו שהארון היה באמצע קוה"ק והוא היה טונח על אבן החמה, נוסף להחמיר עוד 3 אמות במערב ויהיה כ-22 מטר ממערבו. ומקום הר הבית: במערב החומה הקימת, ומקביל לה במרחק 280 מטר החומה המזרחית, בצפון 126 ממרכז הסלע, וכדרום 154 מטר ממרכז הסלע.

ומה שכתבתי שהחומה הדרומית אינה שחומת הר הבית המקודש יש לי טמונין מדברי חז"ל שאמרו במדרש (ס"ה ש רבה ב, סדרא הנינא סי' כב) הנה זה עומד אחר כחלנו אחר כהל המערבי של ביהמ"ק, למה? שנשבע לו הקב"ה שאינו חרב לעולם, ובאיכה רבתי (א, ס"ט ל"ב) במעשה דפגנר שהוטל עליו להחריב הכהל המערבי "ובזרו מן שמיא דלא יחרב לעולם למה ששכינה במערב", ובכוסת(ס) רננו צדיקים בה' לישרים נאווה חלה, אל תקרי נאווה אלא נוה, אלו פשה ודוד שלא שלשו שונאיהם במעשה ידיהם, דוד דנחיש סבעו בארץ שעריה ע"כ, ואם נאמר שהחומה הדרומית היא שריד חומת הר הבית המקודש של ח"ק על ח"ק אמה, מה עדיפותה של "הכהל המערבי", שנשבע לו הקב"ה שאינו חרב לעולם ששכינה במערבו ומגוש שיטדוד דוד, הרי גם הכהל הדרומי עומד על חלו כמעט באותו גובה של "הכהל המערבי" המקורי מבלי הנדבכים שהוסיפו עליו לאחר חרבנו, אלא שחז"ל דברו, רק בכחלים המקודשים שכולם נהרסו מחוץ למערבי, וידעו שאוכל הדרומי אינו מקודש שהוא חומתה של הורדוס וממילא גם חלק מהחומה המערבית שמדרום "לכהל המערבי" שאנו מתפללים בו הוא חומתה של הורדוס, ויתכן שיתגלו עוד בחפירות שיטניס של חבור וקשור שני חלקי החומה המערבית ואז נדע בדיוק גבולו הדרומי של הר הבית המקודש, (עי' להלן ס"ט בזה הרוב"ז).

ואם תאמר כיון שהסלע הוא אבן השתיה, למה הוצרכו לנבוא שיעיד לעולים מהגולה בבית שני על מקום המזבח, (זבחים ס"ב) ולמה לא אצרו מקומו במקום אבן השתיה, זו אינה קושיא דאטרינגן תתם: בשלמא בית שניכרא צורתו אלא מזבח מנא ידעין, ופירש"י בשלמא בית ידעו אנשי כנה"ג מה קדוש לעזרה ומה להיכל, שניכרים יסודות החומות, אלא מזבח מנא ידעו מקומו היכא, וחירשה נביאים עלו ענהם שהודיעו להם מקום המזבח, וקשה הרי כתוב כמשנה (סדו"ה) שהמזבח היה מתחיל 22 אמה מכתל המזרחי של העזרה וגודלו 32 אמה, ומדרום העזרה לצפונה מתחיל הכבש והמזבח, וברמב"ם שם ס"ה המזבח 32 והכבש 30, וא"כ למה היו צריכים לנבוא שיוודיעו מקום המזבח, ומוכרח לומר שעולי ככל לא ידעו את המדות שנזכרו במשנה, וחסוף בית שני טערו אותם לחכמים עד רכנו חידוש שסדרם כמשנה.

**§§ כיון שזכנו ה'** והשיב לנו את הר הבית עלינו להודות לו ולהתפלל לפניו במקום הקדוש שהנחיל לנו, ואם אבותינו בדורות קדומים הקימו בית כנסת על הר הבית והתפללו בו, והרמב"ם התפלל בו ביום ה' ששה לירח מרחשון (ספר חרדים התשובה ע"ג) ורב שמואל בר שמשון מרבני צפה בימי רבי אברהם בן הרמב"ם השתטח לפני עזרה (אוצר טוב של ברלינר שנה תרלח) מדוע לא נעשה כן אף אנו, וע"י עריכת תפלה בהר הבית בגבול הפותח תשוב הבכינה למעונה לכל הפחות במדה מצומצמת, כי כל בי צטרה שכינה שריא, ועאכ"ו אם השכינה שורה שם גם ענה כדעה הרמב"ם שיש לנו להתקרב אליה וליהנות מזיוה וע"י זה יושפע ששע בכל העולמות ויתעוררו הלבבות, שהמכנה הרגשות והחלטה הנפשית להפלה מעומק המחשבה לכנין ארסון על מכונו ושיבת השכינה למעונה בב"א.

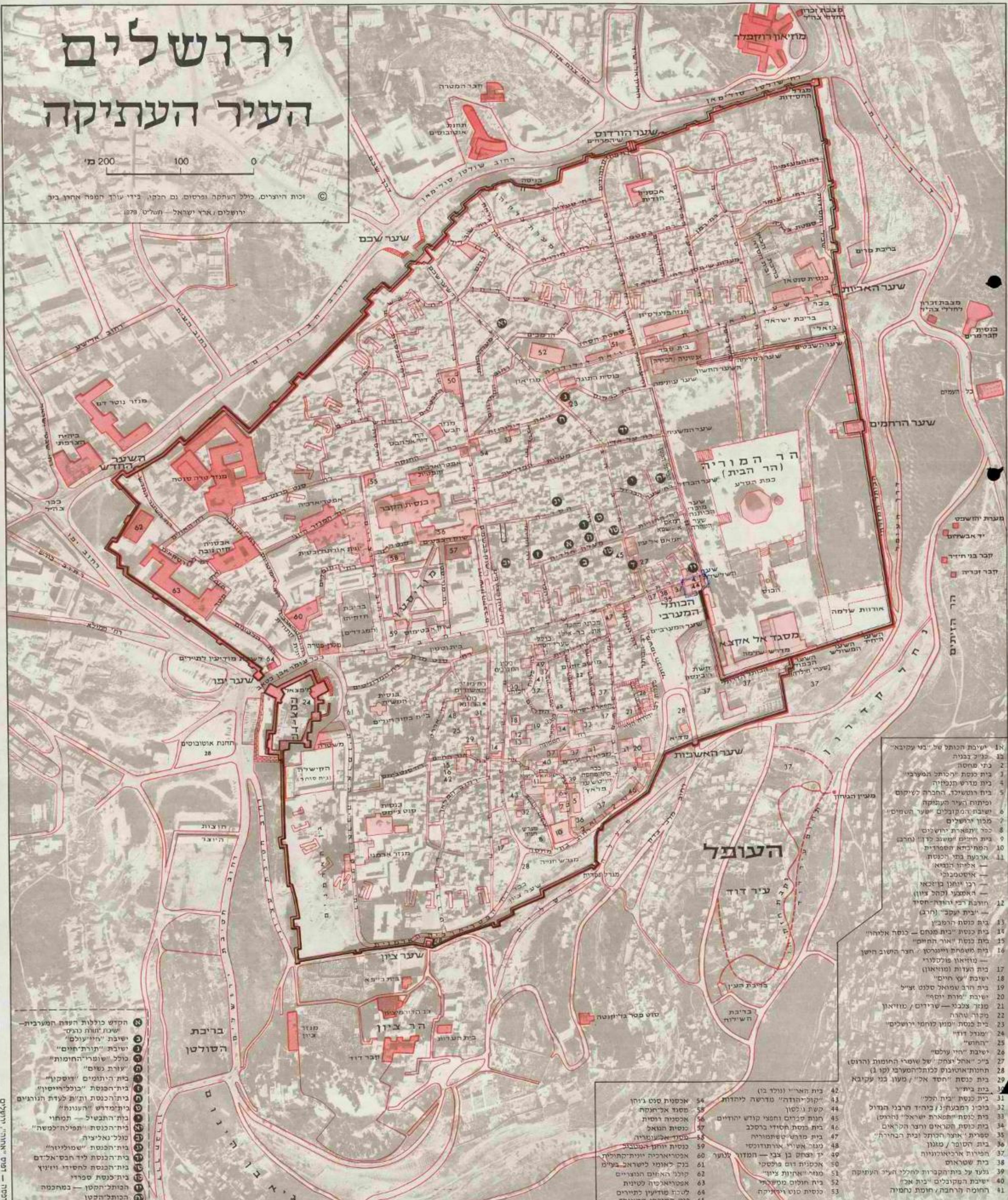


# ירושלים

## העיר העתיקה

0 100 200 מ'.

© זכות היוצרים, כולל העתקה ופרסום, נם להקו, בידי עורך המפה אהרון ביר  
 ירושלים / ארץ ישראל - תשל"ט / 1978



1. ישיבת הכותל של "בני עקיבא"
2. כלי' צבניה
3. כתי מחסה
4. בית כנסת "הכותל המערבי"
5. בית מדרש תנכ"י
6. בית רומניל, החברה לשיקום ופיתוח העיר העתיקה
7. ישיבת המקובלים "שער השמים"
8. מכוני ירושלים
9. כפר "תמארת ירושלים"
10. בית חילים "משבב לדן" (חרב)
11. המתיבתא היסטורית
12. ארבעת בתי הכנסת - אליהו הנביא - אויסטמבולי - רכו יוחנן בן זכאי - האמנעי (כהל ציון) - חורבת רבי יהודה חסיד - "בית יעקב" (חרב)
13. בית כנסת הרמב"ם
14. בית כנסת "בית סנתס" - כנסת אלה"י
15. בית כנסת "אור החיים"
16. בית משפחת ווינגרטן / חצר השושב הישן - מוזיאון פולקלורי
17. בית העדות (מוזיאון)
18. ישיבת "עץ חיים"
19. בית חרב שמואל סלנס צ"ל
20. ישיבת "מרת יוסף"
21. מנזר צלבני - שרידים / מוזיאון מקורה טהרה
22. בית כנסת "ימנן לוחמי ירושלים"
23. "מנזר דוד"
24. "התחש"
25. ישיבת "היי עולם"
26. ביי "אהל זצוק" של שופרי החומות (הרוס)
27. תחנות אוטובוס לכותל המערבי (קו 1)
28. בית כנסת "חסד אל" / מעון בני עקיבא
29. בית ישיב
30. בית כנסת "בית הלל"
31. ביי רמבע"ן / ביהוד הרבני המודל
32. בית כנסת "תמארת ישראל" (הרוס)
33. בית כנסת הקראים וחצר הקראים
34. שמירת "אוצר הכותל ובית הכותל"
35. בית הספר / מנזר
36. הפירות ארכיאולוגיות
37. בית שטראוס
38. נעדר על בית הקברות לחללי העיר העתיקה
39. ישיבת המקובלים "בית ארי"
40. החומה הרחבה / חומת נחמיה

41. בית הארי"י (נוצרי בן)
42. קולוניאדה" מדרשה ליהדות
43. קשת גולסון
44. חנות ספרים ומסעי קודש יהודיים
45. בית כנסת חסידי ברסלב
46. בית מדרש ששתמורת
47. מנזר אשורי אורתודוקסי
48. יד זצוק בן צבי - המדון לנוער
49. אכסנית דום פולטסי
50. מנזר "אחיות ציוני"
51. בית חוליס ממשלתי
52. כנסית סנט ג'ורג' אפוקליפטי
53. מדרשה ליהדות
54. מסגד אל-חנקה
55. כנסית הנאל
56. מסגד אל-עומריה
57. כנסית יוחנן המטביל
58. אפסידארכיה יוונית קתולית
59. בנק לאומי לישראל בני"מ
60. קולל האחים הנוצריים
61. אפסידארכיה לטינית
62. לטכת שודיעין לתיירים
63. בנק המזרחי המאוחד



(המספרים ליד שמות האתרים מתייחסים למספרים במפה שמעבר לדרך)

- ⊗ 11-א. ישיבת הכותל בבתי-מחסה: ישיבה גבוהה של 'בני-עקיבא', שנוסדה מספר שבועות לאחר מלחמת-ששת-הימים. בונה את ביתה החדש במקום המסומן ב-11. רוב התלמידים משרתים ב"הסדר" בצבא, ובזמן השל"ת לומדים בישיבה.
- ⊗ 2. בתי-מחסה: 'בתי מחסה לעניים בהר-ציון ת"ו', הוחל בהקמתם בשנת כת"ר (1860). שיכון זה עזר לקליטת העליה של הימים ההם לירושלים. זכות הישיבה במרכז קליטה זה היתה למקסימום שלוש שנים, ובעת המגורים חייבים היו ללמוד לימודי קודש, לזכות התורמים למפעל. אחד משני המקומות האחרונים שהחזיקו היהודים במלחמת-השחרור, עם הכניעה.
- ⊗ 5. בית-רוטשילד: אחד מהבנינים המפוארים של 'בתי-מחסה', נקרא על שמו של הבארון בנימין רוטשילד, מן התורמים החשובים למפעל 'בתי-מחסה'. משמש כמשרדי 'החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר-העתיקה'.
- ⊗ 6. ישיבת שער-השמים: ישיבה ללימוד תורת הקבלה והניסתר, ש"ס ופוסקים ושאר ספרים תלמודיים. נוסדה בשנת תרס"ו (1906). הוציאה לאור ספרי קבלה. התקיימה עד יום נפילת העיר-העתיקה במלחמת-השחרור.
- ⊗ 7. מוריה: התנחלות נח"ל דתי "מוריה" השתכנה בין-החומות בכ"ח אייר תשכ"ח. המתנחלים עסקו בעבודות דפוס, נגרות ועוד במסגרת של"ת. השתכנו בישיבת "שער-השמים" ובבתי כולל-הו"ד שליטה. כיום חלקם זוגות נשואים, עם ילדים, הגרים ברובע היהודי.
- ⊗ 8. מכון ירושלים: מכון להוצאת ספרי קודש.
- ⊗ 8. ככר תפארת ירושלים: ככר על שם המוסד התורני הספרדי "תפארת ירושלים", השוכן לידו — המתבתא הספרדית. באזור זה יוקם טרמינל וחניון תת-קרקעי לרכב תושבי הרובע-היהודי, ומעליו פארק.
- 9. משגב-לוד: בית החולים משגב-לוד נוסד בשנת תר"י (1850) ונחנך בר"ח מנחם אב תר"ד (1854), ושרת את תושבי הרובע עד מלחמת-השחרור, כאשר נוסף לטיפולו שכן בו מטה ההגנה. חרב לחלוטין בזמן ואחרי המלחמה. במקום זה יוקם מכון לחקר יהדות ספרד ע"י ועד עדת הספרדים והאוניברסיטה העברית.
- 10. המתיבתא הספרדית: מוסד לימודים לצעירים, בוגרים ורבנים, שנוסד ליד ארבעת בתי-הכנסת ע"ש רבן יוחנן בן-זכאי, וקיים בשם "תפארת ירושלים" מאות בשנים. שוקם אחרי מלחמת-ששת-הימים, ושוב מתקיימים בו הלימודים, כולל פנימיה.
- 11. ארבעת בתי-הכנסת הספרדיים: 'אליהו הנביא', 'איסטמבולי', 'רבן יוחנן בן-זכאי' ו'האמצעי', נבנו על-ידי עולי ספרד, אחרי כיבוש הארץ על-ידי התור-כים במאה השש-עשרה. התקיימו עד מלחמת-השחרור. שוחזרו ושוקמו אחרי מלחמת-ששת-הימים, וחונכו מחדש בסוכות תשל"ג. שוב מכתירים בבית-הכנסת ע"ש ריב"ז את הראשון-לציון, הרב הראשי הספרדי.
- ⊗ 12. חורבת רבי יהודה חסיד: רבי יהודה חסיד עלה עם 1500 תלמידים מפולגנה, וביום א' חשון תס"א (1700) הוחל ביסוד בית-הכנסת, שהערבים החריבוהו 19 שנה לאחר מכן. בשנת תר"ז (1857) נבנה מחדש, והערבים החריבוהו שוב, מספר ימים אחרי כניעת הרובע היהודי במלחמת-השחרור. כאן הוכתר הרב-הראשי האשכנזי. מבתי הכנסת המפוארים שהיו ברובע היהודי.
- 13. בית-כנסת הרמב"ן: עם עליית הרמב"ן לירושלים בשנת ה'כ"ז (1267), מצא בנין חרב והפכו לבית-כנסת ובי"ת-מדרש, שקיים הנה מאות שנים. מאחר יותר הפך מחסן, מחבצה ועוד. שוקם חלקית — לתפילה — אחרי מלחמת-ששת-הימים, ומשוקם כולו כעת, לתפילה ולביקור. בית הכנסת העתיק ביותר בעיר העתיקה הקיים עוד היום.
- 14. בית כנסת בית-מנחם וכנסת-אליהו: בית הכנסת של חסידי חב"ד. נוסד בשנת תרי"ח (1858). סביבו היתה 'חצר חב"ד', חרב חלקית במלחמת-השחרור, והייה בית-הכנסת הראשון ששוקם אחרי מלחמת-ששת-הימים, ושב החדשה התפילה קרוב לשחרור ירושלים. מתקיימים בו גם שיעורי-קודש ועוד.
- ⊗ 42/16/15. בית הכנסת אורי-החיים: נוסד על-ידי רבנו חיים בן-עטר ממרוקו, בשנת תק"ב (1742). בבנין היו בית-כנסת וישיבה. בחדר שבקומת הקרקע של הבנין נולד האר"י הקדוש (אדוננו רבי יצחק לוריא אשכנזי) בשנת רצ"ד (1534), וגר בו 8 שנים. כל הבנין המשוקם יהיה "חצר הישוב הישן" לפול-קלור העיר-העתיקה.
- ⊗ 16. ראה — 15.
- 19/18. ישיבת עני-חיים: נוסדה בשנת תר"א (1841) בחצר "החורבה", והיתה הישיבה האשכנזית הגדולה בירושלים. חרבה במלחמת-השחרור, והחלו בשיי-קומה אחרי מלחמת-ששת-הימים, וזמן קצר אחרי המלחמה החלו בה בלימודים למבוגרים, וחדר לצעירים. ספרית הישיבה שוכנה בדירתו של הרב הראשי לירושלים בימים ההם, הרב שמואל סלנט, ששכן בין החורבה לישיבה. ליד הבור שבחזית החורבה נוהגים לומר תשליך בראש-השנה.
- 19. ראה — 18.
- 20. ישיבת פורת-יוסף: הנחת אבן הפינה לישיבה היתה בתרע"ד (1914) ובתרפ"ג (1923) חונכה. ישיבה ספרדית על שמו של הנדיב יוסף שלום. היו בה לימודים לכל הגילים, פנימיה, ודירות לרבנים וכו'. ספריה תורנית גדולה.

- חרבה לחלוטין בקרבות מלחמת-השחרור. מטה ההגנה שכן בה באותה מלחמה. כיום בונים את הישיבה מחדש.
- 31/25. החוש: חצר יהודית טיפוסית, ובה היה קיים, בין השאר, בית-הכנסת "בית-הילל". בגבול הרובע הארמני. החוש יהפך למלון לעולי-רגל יהודים הרוצים לגור בקרבת הכותל המערבי.
- 26. ישיבת חיי-עולם: בתרמ"ו (1886) הוחל בבנייתה, בשנת תרס"ח (1908) חונך בנין חדש לישיבה ברובע המוסלמי, כי היה צר המקום. אחרי מלחמת-ששת-הימים חודשו הלימודים בישיבה ברובע היהודי, מול הכותל-המערבי.
- ⊗ 29. בית הכנסת חסד-אל: בית כנסת של משפחת יהודה, מעיראק, שנוסד בסוף המאה הקודמת. נחרב בחלקו במלחמת-השחרור. שוקם אחרי מלחמת-ששת-הימים, ומשמש אכסניה לתלמידי ישיבת-הכותל.
- ⊗ 30. בית קוקיה: (בית בית"ר) כיום מעון של תנועת בית"ר. שוקם אחרי מלחמת-ששת-הימים.
- 31. ראה — 25.
- ⊗ 32. בית כנסת רבי מאיר בעל-הנש: במקום היו בית כנסת וישיבה של כולל פולין עד מלחמת-השחרור.
- ⊗ 33. בית כנסת תפארת ישראל: על-שם רבי ישראל מרוזין. נקרא גם 'ניסן ב"ק' על שם בונהו. הוקם בשנת תר"ז (1857). בית-הכנסת האשכנזי המפואר שהיה בין-החומות. נחרב על-ידי הערבים במלחמת-השחרור, מספר ימים אחרי הכניעה. התקיימו בו שתי מקואות ובית-מרחץ. רק קיר מערבי שלו שרד.
- ⊗ 34. בית-כנסת הקראים: הישוב הקראי הקטן שהיה בירושלים הקים בית-כנסת תת-קרקעי, סביב המאה העשירית, שהתקיים עד קרוב למלחמת-ששת-הימים, ואז נחרב.
- 35. ספריה "אוצר הכותל ובית הבחירה": ספריה של משרד הדתות בנושא הכותל-המערבי ובית-המקדש. כאן גם לשכה של שר הדתות.
- ⊗ 36. בית הסופר: אכסנית אגודת הסופרים בירושלים. במקום ספריה של ספרי-ירושלים וספרים על ירושלים ואולם הרצאות. מתקיימים הרצאות, כינוסים וכד'. בקומת הקרקע מזנון כשר.
- ⊗ 37. חפירות ארכיאולוגיות: בין שאר ממצאים של החפירות הארכיאולוגיות נמצאו: החומה הרחבה מימי עזרא ונחמיה; שרידי בנינים מימי בית-המקדש הראשון והשני; מגורה חרוטה בטיח; בית-שרוף — בית קאטרוס — שחרב עם חורבן בית-המקדש השני; כנסיות; מנזר וכנסיה צלבניים; וליד הכותל המערבי — המדרגות המוליכות להר-הבית, קברים עתיקים, בורות מים, מקואות, מבנים מפוארים ורצפות פסיפס מתקופת הורדוס, מטבעות וכתובות, האחת אומרת: וראיתם ויש לבכם ועצמותם(תיכם) כדשא (תפרחנה), מישעיהו. רוב אתרי החפירות טרם נפתחו, בגלל עבודות הבנייה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי וסביבתו. החפירות ברובע היהודי מתבצעות בראשותו של פרופ' ג. אביגד.
- 38. בית הדין הרבני הגדול לערעורים: בית הדין הרבני העליון, בקרבת הכותל המערבי, שוכן בתוך בית-שטראוס. עבר הנה אחרי מלחמת-ששת-הימים.
- ⊗ 39. גלעד: גלעד ללוחמים היהודים שנפלו בעיר-העתיקה במלחמת תש"ח (1948). נקברו כאן מתחילת המצור ועד יום נפילת העיר העתיקה בי"ט אייר תש"ח. הועברו להר-היהודים אחרי מלחמת-ששת-הימים. במקום הוקם גלעד וזרון, ובו יוקם לוח עם שמות 48 החללים שנקברו בשעתו כאן.
- 40. ישיבת בית-אל: נוסדה בשנת תקט"ו (1755) ללימוד תורת הקבלה והניסתר, ולתפילה לפי כוונת האר"י. בין המלמדים והלומדים אשכנזים, ספרדים ותמינים. שוקמה חלקית אחרי מלחמת-ששת-הימים, ושוב בשימוש.
- ⊗ 42. ראה — 15.
- ⊗ 43. קול יהודה: מדרשה ליהדות של ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל, המחלקה הדתית. במקום נערכים קורסים ללימודי היהדות.
- ⊗ 46. בית-הכנסת חסידי פרסלב: בית כנסת בתוך בנין "בתי מחסה", מתחת לישיבת-הכותל. התפילה חודשה בו אחרי מלחמת-ששת-הימים.
- ⊗ 49. יד יצחק בן-צבי: המדור לנוער. מרכז ללימוד תולדות הישוב היהודי בירוש-לים ובארץ-ישראל, על-ידי הרצאות, סימפוזיונים, חוגים וסיורים.
- ⊗ דויטשער פלאץ: ככר בתי-מחסה. הככר הראשונה ששוקמה ברובע היהודי. האזור הראשון ברובע שנסתיים שיקומו, ואוכלס ע"י משפחות ומוסדות.
- ⊗ מפוני מחקר אוניברסיטת בראיילן: שוכנים במבנה ששוקם אחרי מלחמת-ששת-הימים.
- ⊗ כולל שערי חסד: ישיבה שחודש הלימוד בה אחרי מלחמת ששת הימים.
- ⊗ בית חולים ביקור חולים: נוסד בשנת תר"ד (1854). שרת את חולי העיר העתיקה עד מלחמת השחרור. שוקם כמרכז רפואי לתושבי העיר-העתיקה.
- 64. לשכת מודיעין לתיירים: לשכה לאינפורמציה של משרד התיירות, ליד שער יפו. במקום ניתן לקבל גם חומר על תולדות ירושלים וכו'.

⊗ אתרי שיקום ובניה-חדשה ע"י החברה לשיקום ופיתוח העיר העתיקה.  
 ○ אתרי שיקום ובניה-חדשה בעזרת החברה לשיקום ופיתוח העיר העתיקה.



(ספרי, סוף פרשת עקב) וא"ח מפני מה  
 כבש דוד ארם נהרים וארם צובה ואין  
 מצוות נהגות שם? אמרו: דוד עשה  
 שלא כחורה. הלורה אמרה, משיכבשו לארץ  
 תהיו רשאים לכבוש חו"ל והוא לא עשה כן  
 אלא חזר וכיבש ארם נהרים וארם צובה,  
ואת היבוסים שהיה סמוך לירושלים לא  
הוריש, אמר לו הקב"ה: סמוך למלכתי  
אלך לא הורשת, היאך אחת חוזר ומכבש  
 ארם נהרים וארם צובה? (ולא מצאנו  
 במקרא יבוסים אחרי כיבוש ירושלים בזמן  
 המלחמה בארם אלא בגורן ארונה, המלך  
 היבוסים, בהר הבית. שם"ב כ"ד).

אל הר-ה'  
טיכום פעילות

אגודת "אל הר-ה'" קמה במטרה להחיות ולקרב את לב ישראל אל הר-הבית,  
 ולפתח את ההכנה לקראת חידוש עבודת-קודש יהודית במקום קדשנו.

בחרשיה האחרונים נכנסו למעגל הפעילות בתחום זה מספר חברים מישובי  
 יהודה ושומרון (בעיקר מעפלה), וקבוצות של תלמידים מיישובת מרכז-הרב  
 ומחורה-כהנים (ישיבה של כהנים שהתחדשה לפני כשנה ברובע המוסלמי ותלמידיה  
 עוסקים בעיקר בלימוד הלכות מקדש וקדשיו). כנס התחדשות יונערך בעפלה בקיץ  
 הוליד פעילות של מזכירות זמנית, וכן לגיבוש קו פעולה בשו"ת הקצר והארון:

(א) לקדם פינה של סכנת מסירת הר-הבית לידי זרים במסגרת המו"מ המדיני  
 המתנהל עתה, בין כויתור מדיני שיעניק מעמד בהר למדינה ערבית כלשהיא, ובין  
 כפיעת מעמד-קבע מיוחד לגוף ערבי-מוסלמי כלשהוא, ולעשיית פעולות שונות  
 למניעת הסכנה הזאת.

(ב) לפעול אצל גדולי ישראל בדורנו ובציבור הרבנים בכלל כדי למצות את  
 כל מה שאפשר לשם בידור הלכתי יסודי של מובית העליה להר-הבית. המאבק  
 הנוכחי, כמו מאבקים אחרים של כלל ישראל, מופל בימים אלה במדה רבה על  
 שכתו של הציבור הנאמן לתורה ולצדקי ההלכה. המצב הנוכחי הוא מסוכן  
 ואבסורדי לחלוטין, כאשר הר-הבית מנוהל למעשה בידי המועצה המוסלמית  
 העליונה (שמקום מושבה הקבוע ברח-עמון, ושר-ההקדשים היורדני ממנה את  
 אנשיה), והוא פתוח ליהודים רק בתנאי שהם עולים אליו דרך חולין וחירות  
 בלבד. רק שומרי-תורה ממש, אשר ישמעו חמיד ל"כל אשר יורוך" אינם  
 נכנסים, והרוב עולים במקלס ובתרמילס, בנעליהם ובמצלמותיהם, לפיכך אי-  
 אפשר להטלים עם המצב הנוכחי, אפילו במצב-ביניים.

(ג) לקרב בינתיים את בני-ישראל על הר-הבית ע"י הטילה ונוכחות יהודים  
 סביב כל הר-הבית ובשעריו, כשלב ראשון במעלה הדרך המובילה לגאולת ההר  
 ולבנינו. למנוע את תחומת "התחליף" המתפשט בארץ ובעולם באשר לרחבת-  
 הכותל; שהרי "הכותל-המערבי" הוא קטע אחד מחומת הר-הבית טביב, וגם קטע  
 אחד מן הכותל המערבי כולו. החמשות המחשבה כאילו הגיע עם ישראל אל  
 מנוחתו ונחלתו ברחבת-הטילה אל נוכח ההר החתום מבחוץ, מסוכנת לקיומנו  
 ולעתידנו בארץ ישראל כולה.

(ד) לעורר לימוד ומחשבה, ולהכין חכניות כדי שנוכל להיות מוכנים,  
 נפשיה ומעשית, לחידוש עבודה הקדש בימינו שלנו. במסגרת זו לקבוע חוגי  
 לימוד ציבוריים רחבים בתחומים קשים אלה - במסכת מידות ובהלכות בית-  
 הכהירה, בסדרי קדשים וטהרות, ובחוכניות מעשיות להחיות קדשי-האומה.

הפעילות, שנמצאת עדיין בחיתוליה, (מחוסר כח-אדם ואמצעים בעיקר  
 בין השאר) התמקדה בחודשיים האחרונים בטכנה המדינית לאור רמזי מידע  
 שנחבלו מחוגי העוסקים בשיחות עם המצרים (שר-הפנים וראש-הממשלה).  
 נטיונות רבים נעשו כדי לאמת את המידע ורובם נחקלו בחומת של הכהנה  
 טוטלית עם הרגשה נלווית שלמרות הכל יש דברים בגו, הידיעה הברורה על  
 קיומה של חביעה מצויה להנחת דגל ערבי על הר-הבית ועל הבטחות מעורפלות  
 מצד נציגי ישראל במסך השנים כדבר "מעמד-מיוחד" לפקודות-הקדושים,  
 ובפרט שיחות שניהל בענין זה שר החוץ לשעבר משה דיין עוד בקטמ-דוויד,



שימשו גורם מאיץ ומדברן. . . מקצת האנשים שהזיזו אותנו כי מתקפות כוונות חמורות בנושא זה, התבטאו בנוסח של "יסים-אחרונים" למניעתן של "הבטחות-אישיות" מצד ראש-הממשלה כלפי נציג-מצרים בשיחות אסיאן.

לאור זה פתחנו בפעילות נמרצת מאחורי הקלעים בניסיון להפעיל להן מסיבי של רבנים ואישי-ציבור על ראש-הממשלה, בענין זה. הרבנים הראשיים הביעו את חרדתם לנוכח הפחד להתרחש. עוד לפני-כן, כבר פעל הרב גורן לפי מידע שהיה בידו, ונועד פעמים אחדות עם ראש-הממשלה. לאחר שיחות יטוריות וקשות קיבל מראש-הממשלה מכתב-הבהרה השולל לחלוטין הגפת "דגל זה בהר-הבית". ניסוח זה השאיר אפשרויות חמורות אחרות של "מעמד-מיוחד" כלשהוא פתוחות, ולכן, עם היותו הישג חשוב לא יכולנו להירגע לגמרי. מספר רב של אישי ציבור, רבנים ואנשי דת התקשרו הן עם שר-המניס והן עם ראש-הממשלה, וה"כ הרב דרוקמן העלה את הנושא בפורום חשוב בכנסת וקיבל, גם הוא, תשובה תקיפה וחטובה של ראש-הממשלה המהווה מעין התחייבות. מועצת הרבנים הראשיה בהחלטתה בשבוע שעבר מברכת את הבטחת ראש-הממשלה וחובעת שלא יקבע בהר שום מעמד מיוחד לגוף זה או לדת אחרת.

במקביל פנינו אל גדולי ישראל מכל החוגים ובפרט אל הרבי מחב"ד ואל הרבי מגור, וכן אל הרבנים הראשיים בירושלים ובערים הגדולות בארץ ישראל, כדי שתחול התעוררות בענין זה בכל אהר ואתר, וכדי ללכד את בית ישראל ולמנוע פירוד ומחלוקת שסוגיאנו יודעים לנצל אותה היטב. לאור שיחותינו יש לנו יסוד לתקוה שכל רעיון שוטט בו משוטט עביעת הר-הבית כ"מקום-קדוש לאיטלה" בעוד "רחבת הכותל" בלבד מקודשת ליהודים, יתקל בחומת התנגדות עזה ביותר, וללא מחלוקת.

כדי לעורר את הציבור הרחב קראנו להדלקת נר עביעי של חנוכה על "פתח ביתנו מכוון" בשערי חולדה על גב המפלה הקדום-המסוחר על הר-הבית, ובקטבות מעמד-נרוש זה שמאות אנשים הסתתפו בו החיל להתלל במקום מנין ותיקים קבוע, (בימי שני, בשלב ראשון). בתענית צום העשירי "הוצאנו את התיבה לרחובת אל עיר" בהסכמת ובסיתוף פעולה של רב-הכותל הרב גץ, והתללנו מנחה של תענית בשער המוגרבים, בשער השלשלת, ובשער הברזל (שליד הכותל הקטן - שם מקיימת ישיבת הורח כהנים השילה קבועה בלילות שבח) - שלוש ששערי הכותל המערבי של הר-הבית. לבסוף נתאספנו כאלף איש אל שערי חולדה לסיכום דברים ולתפילה ערבית.

אם נשכיל ונאלוה לפתח בכוחות משותפים התעוררות ראשונה זו ולהביא ציבורים רחבים אל הר-הבית, במחשבה, בלימוד ובמעשה, אין-ספק שנוכל למנוע טכנות חמורות לכל מעמדנו בירושלים ובארץ-ישראל כולה, וגם לקדם ולשפר, בשום שכל, את מצבנו בירושלים ובהר-הבית וממילא גם בארץ ישראל כולה.

בברכה גאולה ויטועה,  
בה נעלה וניראה בהר ה' יראה,

אגודת אל הר-ה'  
ת.ד. 14132, ירושלים

משל למלך שהיה לו בן והשליטו על כל נכסיו. ואמר הבן לאביו: אם אין אתה נותן לי הכסא שלך היאך הכל יודעים שאתה מחבבני? ... כך נתן ה' לאברהם העולה כולו... כיון שנתן לא הכל, אמר לנו: אם אין אתה נותן לי בית-המקדש חמש-מאות אמה על חמש-מאות אמה לא נתת לי כלום. ונתן לו הקב"ה כל מה שביקש... (שמות-רבה"ט"ו, ט').



ב"ה

לכבוד

הרב

שלום וברכה,

כב' מוזמן בזה לכנס רבנים ארצי בנושא :

### חר הבית - דיון מחודש

הכנס ייערך אי"ה ביום רביעי כ"ג ניסן תש"מ בשיבת "תורת-חיים" בעיר העתיקה בירושלים ת"ו.

כנס ישתתפו רבני ערים וישובים, דיינים, ר"מים וראשי ישיבות, ויועלו בו לדיון עקרוני ומעשי בעיות בוערות הנוגעות למעמדו של הר הבית, בשעה זו ולימים עתידים.

לכנס קדמו מספר כנסים מצומצמים, פגישות והחיעצויות, של רבנים ואנשי מעשה, בהם הועלו הצעות רציניות אשר יובאו לדיון לפני הכנס.

להלן דברי רקע אחדים :

מאז הקריאה המפורסמת "הר הבית בידינו" במלחמת ששת הימים, ועד היום הזה, המציאות בהר הבית היא מציאות עגומה ההולכת ומתדרדרת ועכשיו היא מגיעה, כנראה, לפרשת דרכים גורלית. המצב הנוכחי הוא, כידוע, שהאדונים הכלעדיים למעשה, של הר הבית, הם אנשי ה"וואקף" המוסלמי. היהודים הנכנסים להר הבית, עפ"י רשות אנשי ה"וואקף", הם רק אותם "כעלי מצלמות" הרומסים את קודש הר הבית בלא דעת ובלא מורא. על רקע מציאות קשה זו, נשמעות לאחרונה ידיעות מבחילות כי בחוגים מדיניים נרקמת הצעה למסירת הר הבית לריבונות ערבית, הואיל ובלאו הכי הר הבית הוא מקום קדוש למוסלמים בלבד ולא ליהודים, וכדי בדיון וקצף.

השאלה היא מה עושים אנו, אנשי תורה, הלכה ואמונה, שקדושת הר בית עולמים יקרה לנו מכל יקר, לשנות מצב מחפיר זה.

\* \* \*

"כי נדחה קראו לך, ציון היא, דורש אין לה - מכלל דבעיא דרישה ! " (ר"ה ל.)  
הדרישה מתחילה בהתענינות, כיצירת תודעה. עלינו להענות עתה ביתר שאת וביתר עז לקריאתו הנאדרה בקדש של רבן של כל ישראל החפץ חיים זצ"ל להתעוררות העסק והלימוד בהלכות המקדש וקדשיו, וכיזחר במה שמיוחד לנו בימינו והוא כל הקשור למראה-עינים של מקום המקדש, מידותיו, חומותיו ושעריו, אליהם אנו קרובים קרבה פיסיית - ממשיה, "טוב מראה עינים מהלך נפש".



התחלות חשובות מאד נעשו בענין זה, ויש צורך במתן תנופה גדולה שתצא בע"ה מכנס הרבנים לכל מלוא רוחב ארצנו.

אמנם נראה שאי אפשר לנו לעת כזאת להסתפק בצד הרוחני-לימודי.  
העובדות בהר הבית - כמו בארץ ישראל כולה - נקבעות בסייעתא דשמיא גם ע"י מעשים.

נראה שהמפתח לשינוי מעמדו של הר הבית ולהצלחתו מהשתלטות המוחלטת של שונאינו, הוא בגישה חדשה לענין עליית יהודים שומרי-תורה-ומצוות אל תוך השטח הכולל של הר הבית בימינו. תאיסור שנתקבל, על כניסה לכל שטח "חראם א-שריף" (השטח המוקף כיום בחומה, שהוא גדול בערך כפליים מהר הבית המקודש ת"ק על ת"ק אמה), גם אם היה מתאים לשעתו, הרי עתה יהיה הוא, חלילה, הגורם העיקרי לכך שידיים יהודיות יחתמו באופן רשמי ובשם עם ישראל, על העברת הר קדשנו לזרים. רק כאשר תהיה לנו אחיזה פיזית כל-שהיא בשטח הר הבית, כמקום תפילה והתעוררות יבוא השינוי, הן במצב החוקי-המעשי והן בתודעה הציבורית. סביר גם להניח כי יצירת מקום תפילה מוסדר ליהודים בהר הבית באופן המותר עפ"י ההלכה - תגרום להפחתה משמעותית במספר היהודים הנכנסים להר הבית שלא כהלכה. האחריות הגדולה בתחום זה מוטלת בראש ובראשונה על חכמי התורה ומורי ההוראה וכידיהם המפתח לכל התעוררות שתביא לשינוי המיוחל. למטרה קדושה זו נקראים רבני ישראל להתכנס בעיר הקודש ולדון ככוכב ראש באפשרויות ההלכתיות השונות.

ראוי לציין כי בנושאים ההלכתיים-סופוגרפיים של הר הבית נתפרסמו כבר מאמרים ומחקרים אחדים. מן הראוי להזכיר במיוחד את ספרו של הרב זלמן קורן נ"י "חצרות בית ה'" (ירושלים תשל"ז), שהוא מחקר מקיף ומעודכן בענין זה. חומר נוסף, וכן רשימה ביבליוגרפית, מצויים בספר "הבית והעלייה" (ירושלים תשל"ח) להרב מרדכי הכהן ז"ל.

מצורפים לחוזר זה :

1. לקט מקורות, מאמרים ומפות (כולל מפה גבולות מכסימליים של הר הבית)
2. חכנית הכנס.

הננו מקוים שכבודו יתן יד לקידום עניננו הנשגב על ידי השתתפות פעילה בכנס ונטילת חלק בדיונים ובהחלטות.

בברכת התורה מציון

הרב דב ליאור. קרית-ארבע.

הועדה המכינה לכנס הרבנים  
בענין הר הבית, ניטן תש"ס.

אדר ה' תש"ס

עיה"ק ירושלים ת"ו

לברורים ופרטים נוספים:

יצחק שילת טל' 02-526935

יואל אליצור טל' 02-951990



ירושלים, כ"ג באב התשס"ב  
12 באוגוסט 1982

161-1-14

לכבוד  
מר ברוך גולדשטיין  
מרכז קליטה 24-22  
קרית-ארבע

מר גולדשטיין הנכבד,

מכתבך אל ראש הממשלה סיוס כ"ו במסוד התשס"ב  
הגיע ללשכתנו ביום נישואיך. מזל טוב מקרב לב  
לרעיחתך ולך.

בכבוד רב  
זבנרחה,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש הממשלה

Received of \_\_\_\_\_  
the sum of \_\_\_\_\_

for \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_



ירושלים, כ"ג באב תשס"ב  
12 באוגוסט 1982

161-1-14

לכבוד  
מר ברוך גולדשטיין  
מרכז קליטה 22-24  
קריה-ארבע

מר גולדשטיין הנכבד,

סכתבך אל ראש הממשלה מיום כ"ו בתמוז תשס"ב  
הגיע ללשכתנו ביום גישואיך. בזל טוב מקרב לב  
לרציתך זלך.

בכבוד רב  
ובטובה,

י. קדישאי  
מנהל לשכה ראש הממשלה

1950

1950

1950

1950

1950

1950



מס' 161-1-14  
3 VIII. 1982  
מס' 161-1-14

111  
2.8

כס"ד

כ"ו בחמוז השמ"ב

מרכז קליפה - קריח ארבע 24/22

לכבוד ראש המטולה הנכבד,  
מר מנחם בנין -

אני כותב מכתב זה אליך ברגשות מעורבים - בשמחה עצומה וגם במרירות ודיכאון.  
את השופט לבן אני מבקש, שאוכל להסביר איך לב אחד יכול להיות כל כך קרוע.

ב"ה יש הרבה סיבות לשמחה ולכולם אני מודה לקב"ה. הריני יהודי בן 25, נולדתי בגלות ולפני שחזר משבוע זכיתי לראות בהגשמת תקות שנות אלפיים - עליתי ארצה להשתקע. נוסף על ברכה זו, ברכני הקב"ה ברוב חסדו גם ככת ישראל נאמנת בשם מרים. בע"ה נחחחן בארץ בש"ו באב ונקוה להקים בית נאמן בישראל. אחר שאקבל אזרחות, אני עומד להתגייס לצה"ל לשלוש שנים כרופא - זה מה שקויתי לו הרבה זמן.

למרות מאורעות שטמחים אלו ולמרות השמחה הפרטית הממלאה את לבי ולב כלתי, יש לשנינו גם כן רגשות אבל ועצב - עצב כללי שנכון שכל עם ישראל ירגיש - רגשות וכאון שנתחזקו על ידי מאורעות הימים האחרונים.

אתה, כראש ממשלת ישראל, בוודאי יודע היטב, שכל יהודי מצווה להעלות את זכר ירושלים בכל שמחה: "אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי". כיום החחונה, זו זה מקבל שמטעות רבה יותר לחתן ולכלה. נהוג שהחחן שם אפר על מצחו במקום התפילין ושכירת הכוס מחתה לרגל ממשלת כמה העם היהודי עדיין מרגיש אבל לחורבן המקדש, אפילו לאחר אלפיים שנות גלות. כביחס החדש הנוב משאיר חלק מקיר חשוף - גם כן זכר לחורבן.

עם הנ"ל בחשבון, ועם יום החחונתנו רק ששה ימים אחר פ' באב - היום שכולנו מתאבלים על החורבן, מרים ואני החלטנו לערוך את החופה במקום מחוץ לשטח הר- הבית המקודש וסמוך אליו, על ההר. בדקנו עם רבנים היטב ומצאנו מקום אשר, לכל הדעות, מותר ליהודי ללכת בו.

קוינו שמראה הר הבית השמש יזכיר גם לנו ולאורחינו שחייבים אנחנו להגביל את שמחנתנו כל זמן שקודש הקודשים נשאר מחולל. קוינו שחחונתנו תעזור קצת לעורר את העם היהודי להכרה איך באופן כל כך יסודי חללנו את שמו של הקב"ה מזמן מלחמת ששת הימים, איך בהשאירנו את הר-הבית ביד זרים אנחנו מעידים באופן כל כך ברור על מוראנו מפני הגוי ועל חוסר אמונתנו בכח הישועה של הקב"ה.

בקשתנו לערוך את החופה על הר-הבית, מחוץ לשטח המקודש, נדחה ע"י ממשלת ישראל. הסבירו לנו באופן ברור שממשלת ישראל מוחדת שהחחונה חסית את הערבים הגרים בחוץ ישראל לאלימות.

עדיף לדחות את בקשת זוג יהודי צעיר מלהסתכן להרגיש את חמת הערבים.

הטרגדיה אינה טרגדיה פרטית. בע"ה מרים ואני נתחחן, או במקום שבחרנו או במקום אחר. הטרגדיה האמיתית היא עם שסוכנע על ידי גלות אכזרית ועל ידי מנהיגות קטנה ופוחדת להאמין שברבע שהם יתחילו להתנהג כיהודים, עולמם יפסיק להתקיים. עם הסוכן לחיות בארצו כהגבלות שהוטלו עליו על ידי אדוניו הערבים. עם קדוש אשר רואה את עצמו כחגבים ונהיה לכך בעיני אויביו.

ולכן, כיום חחונתי, הראוי להיות היום השטח ביותר בחיי, אלך בדרך לבטול הר-הבית. אתחונן למראה ערבים באים והולכים כרצונם, דורכים במקום קודש הקדשים ומתפללים לאלהיהם לחיסול מדינת ישראל.

אשתומם למראה תיירים יהודים ונכריים גם יחד מתהלכים במקום המקדש, מחייכים, ומצלמים צילומים של המסגף "היטה" להראות לחבריהם הגויים והסתגיירים כשיחזרו למקום שהם קוראים "בית" - הגלות.

1870  
No. 100  
1870

Received of the Treasurer of the State of New York  
the sum of One Hundred Dollars  
for the purchase of a certain quantity of  
the same.

Witness my hand and seal of office  
this 10th day of January 1870.

John W. Foster  
Treasurer of the State of New York

John W. Foster  
Treasurer of the State of New York

John W. Foster  
Treasurer of the State of New York

John W. Foster  
Treasurer of the State of New York

John W. Foster  
Treasurer of the State of New York

John W. Foster  
Treasurer of the State of New York

John W. Foster  
Treasurer of the State of New York

John W. Foster  
Treasurer of the State of New York



אראה, ואבכה, ואקרע את בגדי לאסון של עם שלטות כל חסדי ה' שברך אותו, עדיין מטרב להכיר בטוב. "ידע שור קנהו וחפור אכוס בעליו, ישראל לא ידע, עמי לא התבונן" (ישעיה א:ג).

אנסה להבין, בלי הצלחה, איך עם, עמי, שלפני ששה ימים קרא את מגילת איכה בבכי ובמרי עכשיו עומד דומם למראה המקום הקדוש ביותר ביצירה מחולל לעיניהם - או כאבן שאינו מרגיש - או כפוחד מצילו. עם המוכן להגיב לאיומי אויביו אבל סמאן לפעול בחקיפות, נהמך באמונתו בקב"ה כדי להפטר מאיומים אלו באופן סופי.

הכאב החד ביותר נובע משתיקת מנהיגי היהודים כמוך, אשר, כמנהיג הקהילה הלאומית בארץ-הקודש, לא פצית את פיך זה חמש עשרה שנה מאז ששחררה עיר הקודש - דממתך טרעיש. כל אחד ואחד יושב בכנסת בגלל שאלו שבחרו בכס רוצים מדינה יהודית, לא סתם מדינה של יהודים. בעולה חדש, ויותר חשוב, כיהודי, אני דורש ספק למלא את התפקיד ולהכניע בכל כחך את התנגדותך לחרפת חילול הר-הבית.

הערבים מכירים היטב את ששמעות הר-הבית הרבה יותר מרוב היהודים. הם מכינים באופן כה ברור שלמי שהר הבית בידו, יש לו גם התעודה לארץ-ישראל כולה. מכך, אפשר להבין בקלות את דאגתם וכעסם כל פעם שעם ישראל חובע את בעלותו האמיתית על הר-הבית.

עתיד ארץ-ישראל ועם ישראל חלוי לא בכוח צבאי, אלא אך ורק באוסונתנו בקב"ה.

ובענין הר-הבית הקב"ה בוחן אמונה זו חיוס. כל זמן שאנחנו נוחנים למסגד עומר להישאר על הר-הבית לא תהיה ואי אפשר שיהיה בטחון למדינת ישראל - הסיבה: ששהר הבית יהיה בידינו, רק אז תהיה מדינת ישראל למדינה יהודית.

אני מתפלל שהקב"ה ישלח לך חכמה, עידוד ותבונה להשתמש במשרתך באופן שלא להנהיג את קהל עדת ישראל לדרך הגאולה.

ויהי רצון שנזכה כולנו לראות בבנין בית המקדש במהרה בימינו, אמן.

באהבת ישראל,  
ברוך גולדשטיין

העתקים: לשרי הממשלה, חברי הכנסת, עיתונאים.

Dear Sir,  
I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 10th inst. in relation to the above matter, and in reply to inform you that the same has been forwarded to the proper authorities for their consideration.

I am, Sir, very respectfully,  
Your obedient servant,  
J. M. [Name]

I am, Sir, very respectfully,  
Your obedient servant,  
J. M. [Name]

I am, Sir, very respectfully,  
Your obedient servant,  
J. M. [Name]

I am, Sir, very respectfully,  
Your obedient servant,  
J. M. [Name]

I am, Sir, very respectfully,  
Your obedient servant,  
J. M. [Name]

Very respectfully,  
J. M. [Name]

J. M. [Name]

I am, Sir, very respectfully,  
Your obedient servant,  
J. M. [Name]



ירושלים, כ"ו בכסיו תשמ"ב  
19 באפריל 1982

161-1-14

לכבוד

מר [REDACTED]

זכרון יעקב

מר בנן היקר,

הריני מודה לך על מכתבך מיום ה-15  
באפריל 1982, שנתקבל בלשכתנו ב-20 בו. ברצון רב אביא  
את דבריך לחשומה לבן של ראש הממשלה.

אני מוצא לנכון לשלוח לך בתצורה למכתבי,  
תעק מהודעת לשכת ראש הממשלה, שפורסמה בכלי התקשורת לפני  
מספר ימים, בנושא החשוב עליו הואלת לכתוב אלינו.

בכבוד רב ובברכה,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש הממשלה

STATION, 17/10/50

1950  
17/10/50

11/10/50

10/10/50

The first part of the description of  
events, about 10.00 AM, is that the  
the first part of the description

The first part of the description  
of events, about 10.00 AM, is that  
the first part of the description

10/10/50

11/10/50





5 11 1985





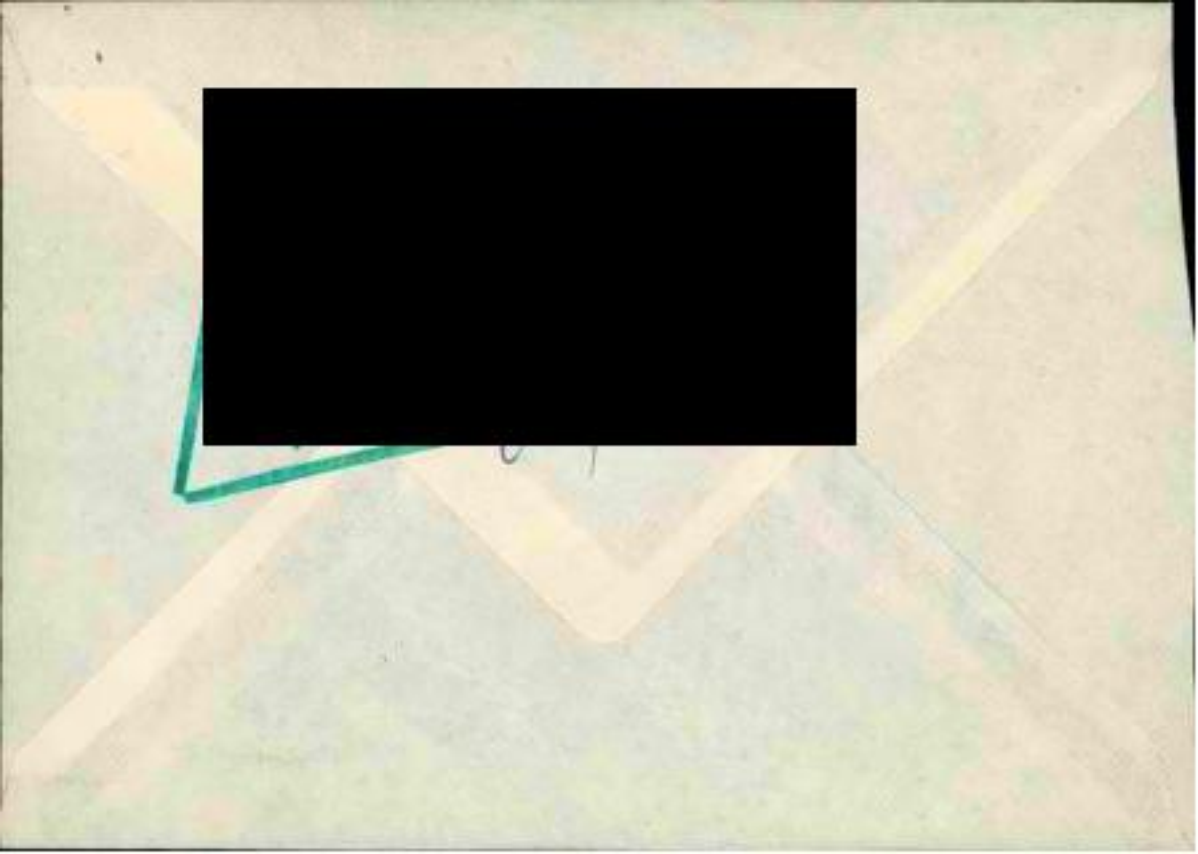
אב/27

בטל המעלה

הנהגת

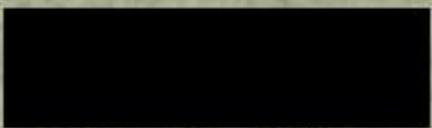
הנהגת

השלום





Washington, May 6, 1962.  
161-1-14



Washington, D.C. 20529,  
U.S.A.

Dear Dr. [Redacted]

I wish to acknowledge with thanks receipt of your letter of April 13, 1962 to the Prime Minister, and to advise you that its contents have been brought to his attention.

With best wishes,

Sincerely yours,

Mrs Yona Klimovitzky  
Personal Assistant to the  
Prime Minister

1914-15

1914-15

1914-15

1914-15

1914-15

1914-15

1914-15



A



Prime Minister Menachem Begin  
c/o Jerusalem  
Eretz Israel



Dear Prime Minister Begin:

4/13/82

While I like all Jews I'm sure lament the loss of life in all forms and regret the death of the Palestinians at the temple site. I at the same time believe that as promised this area belongs to the Jews. We saw with pain the suffering of the Palestinians involved. No doubt incited by their leaders and Ayatollahs who are unfortunately ignorant of God's promise to the Jews, They have been callous to the suffering of the Jews for two Milleneum that our temple has been taken and blocked for use. Millions in America saw the film "Raiders of the Lost Ark" In animated from it portrayed the power which eminated from the ark of the Lord's covenant with us thousands of years ago. And though those who were enemys of the Jews possessed it for swile, it's power destroyed them and saved us. I realize the misunderstandings, and know some who may know the boy envolved in the incident, and feel that ~~xxxx~~ Israel must possese this area, and uncover all of the old temple that exists and release that power. And know that we are right.

Again with regret for those who suffered and that it had to be that way but firm determination from one American Jew that we have all that is promised to us knowing that the power of Hashem will save us.



Handwritten notes in a circle: 24/4, 5-5-82

ירושלים, י"ז בשבט התשמ"ב  
10 במרואר 1982

990-11-161-30

✓ 161-39

לכבוד  
הנרי בן-שמחון  
הנהלת סניף הליכוד  
כ ר מ ל

מר בן-שמחון היקר,

הריני מאשר בתורה את קבלת מכשפת מיום  
ה-19 בינואר 1982. ראש הממשלה קרא את דבריך ויפנה, כמוכן,  
את תוכן המכתב אל שר התעשייה והמסחר. ידוע לנו כי השר פת  
אמנם עושה בימים אלה כמיטב יכולתו בענין החשוב.

בכבוד רב ובברכה,

י. קדישא  
מנהל לשכת ראש הממשלה



1982-1983  
1982-1983

1982-1983

1982-1983  
1982-1983  
1982-1983  
1982-1983

1982-1983

1982-1983  
1982-1983  
1982-1983  
1982-1983

1982-1983

1982-1983  
1982-1983

ירושלים, י"ז כשבט התשמ"ב  
10 במרואר 1982

990-11

161-35

אל: עוזר שר התעשיה והמסחר

לבקשת ראש הממשלה הריני מעביר

כזה, לחשומת לב השר, העתק מחליפת מכתבים שלנו עם מר

בן-שמחון, מסניף תנועת הליכוד בכרמיאל.

ב כ ר כ ה,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש הממשלה



região, e a parte superior  
do documento.

no caso de alguma dúvida

depois de alguma coisa

em, e depois de isso, não sei se vou ter  
ou não, mas acho que não sei.

o que é isso

o que é isso  
depois de alguma coisa

# תנועת החרות כארגון ישראלי

ה ל י כ ו ר סניף

תאריך 19.1.82



אל : ראש ממשלת ישראל - מר מנחם בגין !!!

כבוד ראש הממשלה !!!

הנהלת הליכוד בכרמיאל, בישיבתה מיום 18.1.82, החליטה לאור  
המצב החסור בהעסוקה בעיר, לפנות לממשלת ישראל לעזור לנו, ולהפנות  
לכרמיאל יוזמה מהירה ודחופה, ויזמים פרטיים, בכדי לנסות לצאת  
מן הסיצור אליו נקלעה כרמיאל, ולמצא פתרון מהיר לבעיית ההעסוקה הכאובה.

אנו פונים לכבוד, אישית, אנא, עשה ככל יכולתך, על מנה להביע  
לפתרון מהיר של בעיית כאובה, ומסוכנת זו שכרמיאל נחונה בה כיום.

בכבוד רב,

הנהלת הליכוד

*Handwritten signature*



1. The North Party - of 1944 - 1945





2. The South Party - 1946

3. The North Party - of 1944 - 1945  
4. The South Party - 1946  
5. The North Party - of 1944 - 1945  
6. The South Party - 1946

7. The North Party - of 1944 - 1945  
8. The South Party - 1946

SECRET

SECRET



Prime Minister Men~~o~~chem Begin  
c/o Jerusalem  
Eretz, Israel

Air Mail

---



1952  
M. 1. 1.  
No. 10  
1  
2  
3  
4



שר התיירות

ירושלים,  
כה' באב' תשמ"א  
25 באוגוסט 1981

112-1-8  
161-18 ✓

לכבוד  
מר מנחם בגין  
ראש הממשלה  
ירושלים.

כבוד ראש הממשלה,

בחקופת שלטון ממשלת הלכוד נחנה דחיפה עצומה לפתוח התיירות באילת והיא הפכה לפנינת תיירות המושכת אליה רבבות תיירים בעיקר בעונת החורף. בכל עונה מגיעים לעיר עשרות תיירות שטרם נסכרו הנוחתות בשדה עציון ובשדה התעופה באילת.

בכל שנה אנו פותחים את עונה התיירות בטקס רב משתתפים. לעונג לי, כבוד ראש הממשלה, להזמין לסייר באילת ולהשתתף בטקס פתיחת עונה תיירות החורף הקרובה. הטקס יתקיים ברוב עם באמצע חודש אוקטובר 1981, ונוכחותך תהווה רבות לעיר, תושביה והתיירים עצמם.

בכך גם נדגיש את ההיבט המדיני שיש להסך פיתוח התיירות באילת.

ליחסי תיירות בין מדינות חסיבות מדינית רבה, כפי שהנך מדגיש רבות, והנורמליזציה ביחסים עם מצרים אחרי אפריל 1982 תבחן גם כנעשה באילת. בהמשך נחיתת תיירות שטרם בעציון ובאפשרות למעבר ישראלים ותיירים דרוסה לחופי ים-סוף וכך נגשים הלכה למעשה את השלום שכה יחלנו לו ונבחן את רצינות הכרזות מצרים לגבי הנורמליזציה. ביקורך בעיר יבהיר קבל עם ועולם את החסיבות שאנו מייחסים לאילת בעיר תיירות.

אשמח להאם עמך מועד הנוח לך ולעשות הסדורים הכחאימים.

בברכה,  
אברהם אדיר





ירושלים, י"ח באייר התשמ"א  
22 במאי 1981  
164-1-14

לכבוד  
מר גרשון סלומון  
[REDACTED]  
ירושלים

מר סלומון היקר,

חריני מאשר כתורה את סבלה מכתבך מיום כ"ה בניסן  
התשמ"א. אביא את דבריך לעיון ראש-הממשלה ולחשומת-לבו.

בכבוד רב,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש-הממשלה



1981  
1-1-81

Order  
of the  
court  
1981

in the  
case of

the State of  
California, vs. [Name],  
Defendant.

DO NOT WRITE

IN THESE SPACES

ירושלים, י"ח באייר התשמ"א  
22 במאי 1981

166-1-14

לכבוד  
מר גרשון סלומון  
[REDACTED]  
ירושלים

מר סלומון היקר,

חריני מאשר בתודה את קבלת מכתבך מיום כ"ה בניסן  
התשמ"א. אביא את דבריך לעיון ראש-הממשלה ולתשומת-לבו.

בכבוד רב,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש-הממשלה



10-1-30  
7331  
10-1-30

10-1-30  
10-1-30  
10-1-30  
10-1-30

10-1-30

10-1-30  
10-1-30

10-1-30

10-1-30  
10-1-30

השער האשולש





נאמני הר הבית

כתובה למכתבים:  
גרשון סלומון  
מיצרי שיראן 33  
ירושלים. טל: 815308

ירושלים, כ"ה בניסן תשמ"א  
29.4.81



לכבוד  
מר מנחם בגין  
ראש הממשלה  
הקריה, ירושלים

כבוד ראש הממשלה,

- הנדון: א) סילוק מהפללים יהודיים מהר הבית באלימות ע"י שוטרים ערבים.  
ב) תביעה דחופה להקנת תקנות להפילות יהודים במגין ובציבור  
על הר הבית.

ביום כ"ד בניסן תשמ"א (28.4.81) התפללנו במגין על הר הבית. הפילה שקפה ומסודרת זאת הופרעה בצורה אלימה ע"י קבוצת שוטרים ערביים, אשר התנפלו על המתפללים, נשים וגברים, באמצע הפילה "שמונה עשרה" הקדושה, חספו מידיהם את הסידורים וגררו אותם בכוח מן המקום הקדוש ביותר לעם היהודי.

אדוני ראש הממשלה, כיצד ייתכן מצב כזה במדינת ישראל העצמאית והריבונית? במקום הקדוש ביותר לעמנו המסמל יותר מכל את החיית עם ישראל בארצו, ארבע-עשרה שנה לאחר שהרור הר-הבית ברמט היקר של בנינו!

הננו להדגיש, כי ביום י"ט בניסן תשמ"א, קיימנו הפילה שקפה ומסודרת על הר-הבית מבלי שהופרעה ע"י גורם כל-שהוא.

המסקנה היא איפוא ברורה: הפילות יהודים על הר-הבית יתקיימו בשלום ובסדר מוטחי רק אם המטרה לא תפריע להן. ויותר מזה: באם הממשלה התקינה תקנות לקיומן הסדיר.

מצב הסדר זה מחייב לאלתר את רשויות השלטון במדינת ישראל להתקין מיידית תקנות שיאפשרו הפילה מסודרת ובלתי מופרעת של יהודים במקום הקדוש ביותר להם, כפי שמחייב החוק ובהתאם ליסודות העמוקים ביותר של אמונתנו היהודית והציונית.

אנו חובעים איפוא סמך, אדוני ראש הממשלה, בתוקף התפקידך, לצוות על שר הדתות להתקין מייד תקנות אלה, ולא נרפה מהביעה חוקית וציונית זאת עד שתענה לה על מי חובתך כראש הממשלה של מדינת ישראל וציוניה. כן אנו חובעים מכבודו, להורות למטרה שלא להפריע לחבא לקיומן של הפילות יהודים במגין ובציבור על הר-הבית וכך גם יישפר הסדר במקום קדוש זה.

אנו מצפים לטיפולך המהיר ולחשובתך.

כבוד רב,  
ג' יוני 1981  
"נאמני הר הבית"  
גרשון סלומון

בעתקים: מ"מ שר הדתות, מר זבולון המר  
שר המטרה, ד"ר יוסף בורג

1920  
1921  
1922  
1923



1924  
1925  
1926  
1927

1928

1929  
1930  
1931  
1932

1933  
1934  
1935  
1936

1937  
1938  
1939  
1940

1941  
1942  
1943  
1944

1945  
1946  
1947  
1948

1949  
1950  
1951  
1952

1953  
1954  
1955  
1956  
1957  
1958  
1959  
1960

1961  
1962  
1963  
1964

1965  
1966  
1967  
1968

1969  
1970  
1971  
1972



מנדור ראב  
 24 III. 1981  
 161-1-14



ב"ה

# COMMITTEE FOR RESCUE OF SYRIAN JEWRY

1616 Ocean Parkway, Brooklyn, N.Y. 11223

ג" אדר ב" יום בנין בית שני  
 שנת "סרן ישועה" לפ"ק

הנדון: לקבוע מקום חפילה בהר הבית נכח המקדש

לכבוד

המאור הגדול, מעוז ומגדול, מופת הדור והדרו, הרה"ג עובדיה יוסף שליט"א  
 כמוה"ר הראשון לציון, הרב הראשי לישראל

ש"לום וישע רב

- SHAARE ZION CONG.
- BETH TORAH CONG.
- AHI EZER CONG.
- CONG. MAGEN DAVID  
OF OCEAN PARKWAY
- MAGEN DAVID CONG.
- MAGEN DAVID CONG.  
OF BRADLEY BEACH
- AHABA VE'AHVA CONG.
- AHABA VE'AHVA CONG.  
OF OCEAN PARKWAY
- SEPHARDIC INSTITUTE
- BETH EL OF MYRTLE BEACH

הריני מודה מקרב לב לכבודו על שזכיתי להסגופף בצלו ולהתארח בסעודת שבת  
 בביתו עם אחי ר' יצחק הי"ו, ולולי שהיינו עמוקים בענין יהודי סוריה,  
 הייתי רוצה לדבר עם כבודו בנושא החשוב הזה.

המתפללים מחוץ לחומת הר הבית המערבית המכונה בשם "כותל המערבי",  
 אינם פונים לנכח המקדש כהלכה, אלא מכורנים אז פניהם כנגד מחילוח  
 הר הבית הדרומי הפנוי שהיה רובו בדרום כדקיימא לן.

ולכן, אני מבקש מכבוד רבינו להחיר כניסה של מסרים אחדים בלי מנעלים  
 לשטח הר הבית רק בעבור להתפלל ולהשתחוות באימה וביראה, עם הגבלות  
 גדולות שלא לעשותו קפנדריא ח"ו או להתקרב ב"מ אל המדרגות העולות  
 למקום המקדש בשום אופן אלא צריך להתרחק הרבה מסרים מהרמה.

אני מציע שחקבעו מקום החפילה בשטח הר הבית המערבי הסמוך ליער  
 מוכרי הכתנה המכוון מול בית קדש הקדושים. ר' אליעזר אומר שכל  
 המתפלל במקום הזה בירושלים כאילו התפלל לפני כסא הכבוד. שיער  
 השמים שם הוא ופתח פתוח לשמוע חפילה ונאמר וזה שער השמים.

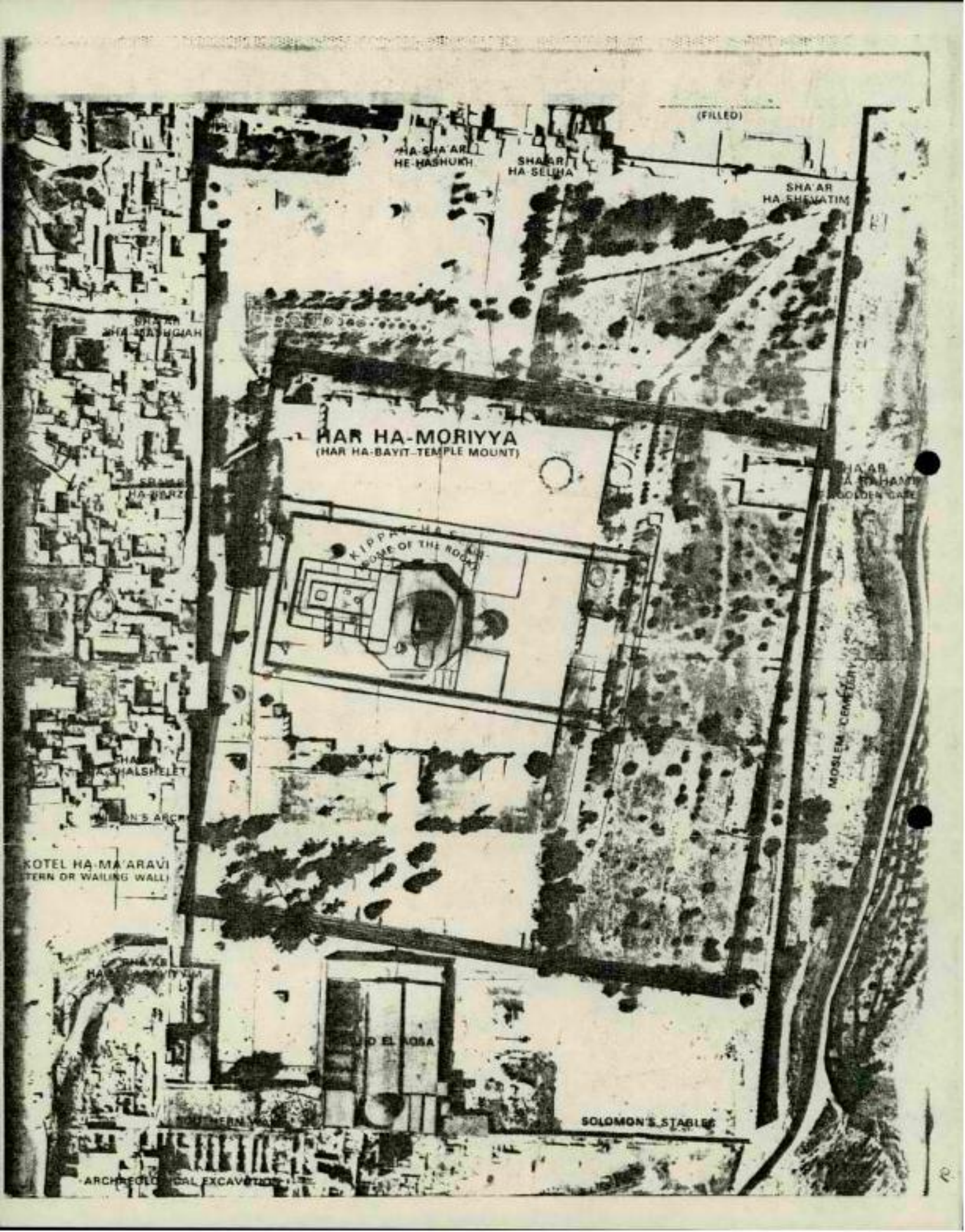
ולנשים, אני מציע שחתיירו להן כניסה של מסרים אחדים בצפון הר הבית  
 הרחוק הרבה יותר מח"ק אמה מה"כותל המערבי" שאין מחלוקת שהוא בחוץ  
 הח"ק אמה לל הר הבית מצפון לדרום.

בשנה הזאת יהיה (1990 שנה) מבנין כפת הסלע ע"י עבד אל-מליק במקום  
 האולם והמזבח. ויחקקים בנו סדרא זכורב "ומעח הוסר התמיד ולתח שקור  
 יומם ימים אלף מאתים ותשעים." ותגמר העזה"ת שליטת בן האמה בזכות  
 שנמול כל הירע איב בקדש, ונשלמה פדים שפתינו נכח המקדש להקים  
 השיכנה מעפרא! ואיך למנוע יורב מבעליו.

בכבוד רב.

אברהם דוויך  
 אברהם ש. דוויך





(FILLED)

HA-SHA'AR HE-HASHUKH

SHA'AR HA-SELUA

SHA'AR HA-SHEWATIM

SHA'AR HA-SHAYKHAN

SHA'AR HA-BURZ

HAR HA-MORIYYA  
(HAR HA-BAYIT-TEMPLE MOUNT)

KIDPA'CHAC  
(DOME OF THE ROCK)

HA'AR AL-TAHANIT  
(GOLDEN GATE)

MOSLEM CEMETERY

KOTEL HA-MA'ARAVI  
(WESTERN OR WAILING WALL)

SOLOMON'S ARCH

SOLOMON'S STABLES

ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS

ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS



**ADVANCE** TRANSISTOR CO.



1239 BROADWAY, NEW YORK, N.Y. 10001



AIR MAIL

לכבוד ראש הממשלה  
מר מנחם בגין ירום הודו  
לשכת ראש הממשלה  
ירושלים, ישראל  
Jerusalem, Israel

11



דגל

23-03-1981

ד.ל.מ.



ירושלים, י' בטבת התשמ"א  
17 בדצמבר 1980

161-1-14

לכבוד  
מר ישראל מידד  
אגודת "אל הר ה'"  
ת.ד. 3110  
ירושלים

ישראל היקר,

קיבלתי את מכתבך מיום ט"ז בכסלו התשמ"א. אמנם  
כן, חלף זמן רב מאז שוחחנו.

אשר לשאלתך, לא ניתנו שום הבטחות, לא לכאן ולא  
לכאן, כך שאין סוף כלל ענין של ביטולך.

ב כ ר כ ה ,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש-הממשלה

1980-1981  
CI 0881

41-1-131

1980-1981  
CI 0881  
41-1-131

1980-1981

1980-1981

1980-1981

1980-1981

1980-1981



ירושלים, י' במכתב חשש"א  
17 בדצמבר 1980

161-1-14

לכבוד  
מר ישראל מידד  
אגודת "אל תר ת"י"  
ח.ד. 3110  
ירושלים

ישראל היקר,

קיבלתי את סמכתך מיום ט"ז בכסלו חשש"א. אמנם  
כן, חלף זמן רב מאז שוחחנו.

אשר לשאלתך, לא ניתנו שום הבטחות, לא לכאן ולא  
לסוף, כך שאין סוף כלל ענין של ביטולן.

כ ב ר כ ה ,

ד. קדישאי  
מנהל לשכת ראש-הממשלה

RECEIVED BY THE DIRECTOR  
OF THE BUREAU OF REVENUE  
WASHINGTON, D. C.

10-1-10

TO THE DIRECTOR  
OF THE BUREAU OF REVENUE  
WASHINGTON, D. C.  
FROM THE DIRECTOR  
OF THE BUREAU OF REVENUE

REVENUE DEPARTMENT

THE DIRECTOR OF THE BUREAU OF REVENUE  
WASHINGTON, D. C.

THE DIRECTOR OF THE BUREAU OF REVENUE  
WASHINGTON, D. C.

10-1-10

RECEIVED BY THE DIRECTOR  
OF THE BUREAU OF REVENUE  
WASHINGTON, D. C.



# אל הר ה'

המועצה הצבורית למען עבודת הקדש בהר הבית

ת.ד. 3110 ירושלים טל' 02-28 84 66

בית ש"י. כולל. תשס"א  
24.11.1980



לכבוד  
מר יחיאל קדישאי  
מנהל לשכת ראש הממשלה  
הקריה  
ירושלים

לכבוד יחיאל מכובדי,

זמן רב עובר ואין אנו מחננו זוכה לחשובה חיובית לפניוחינו אליך להסדיר  
מנישה עם ראש הממשלה בענין הר-הבית. כשיחות בעל-פה יש ההיחסות אוהדת לנושא  
אבל הענין נדחה ונדחה.

אנו שוב מעלים את בקשתנו להתראות אצל ראש הממשלה לשיחה על הנושא הר-הבית.

כינחיים אולי תוכל להבהיר לנו ענין שלמדנו עליו מעהון "מעדיב" מיום 3.10.80  
והוא שלדברי משה דיין הובטח לו שהממשלה תמשיך לטנוע מיהודים להתפלל על הר הבית,  
מעבר לשער המוגרבים. אם אמת בדבריו, אחד מן הדברים שהיינו רוצים לדבר עליהם  
הוא ביטול אותה הוראה. כאמור, האט תוכל להגיב על אותה ידיעה?

בתקווה להשתמע בקרוב ובצפיה לחשובה חיובית.

בברכה,

ישראל סידר  
אנודת "אל הר ה"  
ת"ד 3110  
ירושלים



Faint, illegible text located in the upper left quadrant of the page.

Several lines of very faint, illegible text are scattered across the middle section of the page.

Date	Description





לכבוד  
מר יהואל קדישאי  
מנהל לשכת ראש הממשלה  
הקריה  
ירושלים

92

י. סינדר, "אל הר ה'", ת"ר 3110, ירוסלים





ירושלים, י"ב בשבט התש"ם  
30 בינואר 1980

12-57

161-1-14

לכבוד  
מר ישראל מידד  
מזכירות אל הר ה'  
המועצה הציבורית למען עבודת  
הקדש בהר הבית  
ח.ד. 14132  
ירושלים העתיקה

מר מידד הנכבד,

הריני מאשר בתורה את קבלת מכתבך מיום י' בשבט התש"ם.  
הבאתי אותו לעיונו של ראש-הממשלה, שקרא את דברייכם במלוא  
השומע-הלב. אני מקווה שלא ירחק היום ואוכל גם לקבוע מועד  
לפגישתכם עם ראש-הממשלה, אותה אחט מבקשים.

נכבוד רב וכבודכה,

י. קדישאי  
מנהל לשכה ראש-הממשלה

RECEIVED THE OFFICE OF  
GENERAL INVESTIGATIVE DIVISION  
JAN 10 1964

11-1-64

TO: SAC, NEW YORK  
FROM: SAC, NEW YORK  
SUBJECT: [Illegible]

RE: [Illegible]

[Illegible body text]

[Illegible signature]

[Illegible text]



ירושלים, י"ב בשבט התש"ס  
30 בינואר 1960

12-57

לכבוד  
מר ישראל מידד  
מזכירות אל הר ה'  
המועצה הציבורית למען עבודה  
הקדש בהר הבית  
ת.ד. 14132  
ירושלים העתיקה

מר מידד הנכבד,

הריני מאשר בתודה אה קבלת מכתבך מיום י' בשבט התש"ס.  
הנאתי אותך לעיונו של ראש-הממשלה, שקרא את דבריכם במלוא  
תשומת-הלב. אני מקווה שלא ירחק היום ואוכל גם לקבוע מועד  
לפגישתכם עם ראש-הממשלה, אותה אתם מבקשים.

מכבוד רב ובנרכה,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש-הממשלה

THE UNIVERSITY OF CHICAGO  
DEPARTMENT OF CHEMISTRY  
1954

REPORT OF THE  
COMMISSION ON THE  
STATUS OF THE  
UNIVERSITY OF CHICAGO  
1954

CHICAGO, ILLINOIS

The Commission on the Status of the University of Chicago was organized in 1952 to study the university's financial and administrative problems. It has since that time held numerous public hearings and has received many suggestions from faculty, students, and the general public. The Commission's report is being published in two volumes. This volume contains the report of the Commission on the Status of the University of Chicago, and the second volume contains the report of the Commission on the Status of the University of Chicago's Faculty.

CHICAGO, ILLINOIS

1954

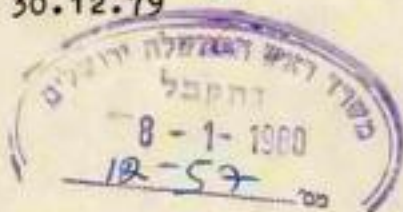


# אל הר ה'

המועצה הצבורית למען עבודת הקדש בהר הבית

ת.ד. 14152, ירושלים העתיקה. טל 02-86446

ר' שבת תש"ס  
ב"ח  
30.12.79



לכבוד  
יחיאל קדישאי  
מנהל לשכת ראש הממשלה  
הקריה  
ירושלים

שלום רב!

כפי שבקשת בשיחה הטלפונית כינינו ביום ששי, 28.12, אני שוב מגיש בזה תמצית התזכיר שנמסר לך כראשונה בחשון תשל"ט ומבקש שתאפשר לנו להפגש עם ראש הממשלה כפי שבקשנו במכתבינו מיום 19.2, 23.5 ו-16.7. צר לי שאחרי הסכמתך לסדר קבלת משלחת ע"י ראש הממשלה ביום א', 23.12 שוב בשיחה טלפונית, חזרת בך ואנו שוב כאילו מתחילים מחדש.

למרות חוק המקומות הקדושים, רק ליהודים אסור לערוך תפלה בשטח כלשהו בהר-הבית, אם במנין אם ביחידות. הסתגלנו למצב הסוזר שהכותל המערבי ורחבתה נחשבים למקום הקדוש ליהודים וכאילו הכל מסכימים שהר-הבית ח"ו הוא מקום קדוש בלעדי למוסלמים. במצב הנוכחי יש פסול עקרוני, חינוכי ואף פוליטי. יש סכנה ממסית בהצעה של "אקסטרטריטוריאליות" למקום.

הפתרון היחיד והאחד לדאגה שהר-הבית יוצא למעשה מכלל רשות ישראל הוא בוכחות יהודית דתית, בוכחות רצופה שתקבע חזקה.

הרינו מציעים בזה צעדים מעשיים שיביאו למסרתנו:

- 1) הכרזה של ראש הממשלה שהר-הבית הוא מקום הקודש האחד והיחיד והמיוחד לעם ישראל וקדושת הר-הבית לדתות אחרות אינה אלא מיטבית, תוצאה מקדושתה היהודית הראשונה. בשום דת, בלעדי היהודית, אין להר-הבית מעמד מרכזי ובלעדי.





2) הוראה הסורה למטטרה לנטל כל הפרעה לתפלה יהודית בהר-הבית ובקרבתו וכמו כן הוראה לשומרי הוואקף במקום שיטפלו בענינים מוסלמיים בלבד.

3) הסרת התנגדות המטטלה לתפלה יהודית בהר ופניה לשר הדתות להתקין תקנות להסדרת סידורים באותים לדת היהודית בהר-הבית כפי שהוא רשאי בחוק.

4) פניה למועצת הרבנות הראשית לשוב ולחקור את נושא היתר לכניסה להר-הבית לפי כללי ההלכה היהודית בעקבות הסרת ההתנגדות לעצם עריכת תפלה יהודית בהר.

5) הכרזה שמכיוון שאין בכוונת היהודים להתפלל בתוך המסגדים, בדומה למערת המכפלה ששם קיימת מצב של בית-כנסת ליד אולם תפלה מוסלמי בתוך בנין אחד, אין צריכה להתעורר כל בעיה בתפלה יהודית בשטחים הפתוחים שבהר-הבית כשם שציילינים נוצריים עורכים מדי פעם טכסים בעלי אופי דתי ללא התנגדות וללא צורך בתקנות וברשיונות מיוחדים.

מכיוון שאנו רוצים להאמין שתפיסת ממשלות המערך שייצגה את הר-הבית כמובלעת מוסלמית בתוך ירושלים, "ותיקן מוסלמי" כביכול, איננה קבילה על ממשלת הליכוד וביא רואה את הר-הבית כשטח ישראלי ריבוני ללא סייג וללא שיור, אנו מצפים שהמטטלה לא תמשיך לשמור על הסטטוס המיוחד של ההר שאין חלות בו זכויות יסוד של אזרחי המדינה וזכויות הלאומיות של עם ישראל. הלא ברור שהמצב הנוכחי פוגע הן בזכויות האישיים של יהודים מאמינים המבקשים לעבוד בוראם והן בתפיסות היסוד הלאומיות של שיבת-ציון, בקומה זקופה ובמלוא הזכויות ההיסטוריות של עם ישראל.

כדברי נחמיה (י"ט) "ולא בעזוב את ביתאלקיננו". המציאות הפוליטית דוחקת. הלא כמונו תכאבו את כאב הזניחה הנוראה במטטנו את הר קדשנו וחלילה וחס את הפקרתו. מקור הקדושה לארץ כולה הוא הר-הבית והוא עדיין כזר לנו. בידי ראש הממשלה האפשרות לפעול לתיקון העניין.

בכל הכבוד הראוי,



ישראל מידד  
בשם המזכירות

- 1) ... ..
- 2) ... ..
- 3) ... ..
- 4) ... ..

... ..

... ..

... ..





3.9.80  
פנקות של דגל  
בביתא, כל פגע

93

אל הר ה'  
ת"ד 14132  
ירושלים



ירושלים, כ"ב בטבת תש"ם  
11 בינואר 1980

161-1-14

לכבוד  
ה"ה יואל בן-נרן  
דוד לוי וישי הוכמן  
אגודת "אל הז'ד"  
ת.ד. 14132  
ירושלים

,.ג.א

הריני מאשר בתודה את קבלת מכתבכם מיום י"ה בטבת  
תש"ם. דבריכם יובאו כמובן לעיונו של ראש-הממשלה ולהשרפה-  
לבו.

כבוד רב,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש-הממשלה





ירושלים, כ"ב במכת החש"ם  
11 בינואר 1980

161-1-14

לכבוד  
ה"ה יואל בן-נרן  
דוד לוי וישי הוכמן  
אגודת "אל הר ד"  
ה.ד. 14132  
ירושלים

..ג.א

הריני מאשר בתורה אח קבלת מכתבכם מיום י"ח במכת  
החש"ם. דברייכם יובאו כמובן לעיונו של ראש-הממשלה ולהשומת-  
לבו.

בכבוד רב,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש-הממשלה

1977/78, 1978/79, 1979/80  
1980/81, 1981/82, 1982/83

1983-1-23

1983  
1984  
1985  
1986  
1987  
1988  
1989

1990

1991  
1992  
1993  
1994  
1995  
1996  
1997  
1998  
1999  
2000  
2001  
2002  
2003  
2004  
2005  
2006  
2007  
2008  
2009  
2010  
2011  
2012  
2013  
2014  
2015  
2016  
2017  
2018  
2019  
2020  
2021  
2022  
2023  
2024  
2025  
2026  
2027  
2028  
2029  
2030  
2031  
2032  
2033  
2034  
2035  
2036  
2037  
2038  
2039  
2040  
2041  
2042  
2043  
2044  
2045  
2046  
2047  
2048  
2049  
2050

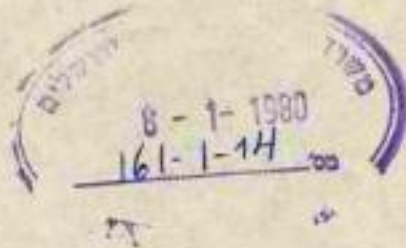
CONF ID

CONF ID  
CONF ID



כ"ה  
י"ח טבת תש"מ.

אמר אברהם אבינו לפני הקב"ה:  
"אם אין אלה נותן לי ח"ק על  
ח"ק אמה בחר-הביה לא נהתה לי  
כלום".  
(סמות-רכה ט"ו, ט')

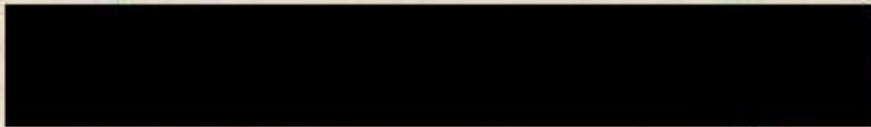


לכבוד  
ראש הממשלה  
סנחם בגין

מכרכים על החקיפות במעמד הר-הביה. מזכירים שההר מנוהל למעשה ע"י גוף דתי  
מוסלמי שמוטבו ברבח עמון, ומחמנה ע"י שר ההקדשים הירדני, ומהרה שארית לשלטון  
הירדני בירושלים בירחנו. חרפה זו שנקבעה בזמנו ללא הסכס בחוב לא יתכן שיהפך  
קבע בחתימה ידך. אין להעלות על הדעה "מעמד מיוחד" שיפקיע את ההר, חלילה, מרשות  
עם ישראל לגוף ערבי מוסלמי כלשהוא. בסוחים שחזע לעמוד על משמר זכותו וחובתו של עם  
ישראל כלפי מקום קדשו האחד והיחיד ש"הכוחל המערבי" הוא קטע אחד מחומותיו סביב,  
ושלא יתכן כלל לשאח ולתת עליו.

אגודה "אל הר ד'  
ח.ד. 14132  
ירושלים

ועל החתום: יואל בן-נון דוד לוי ישי הוכמן



1947

...

...

...

...

...

...

...

*(Handwritten signature)*

...

...

...

...

...

...

...





המס' 2340  
הוא נכון  
לשילוח ב-  
היום



היום



7 JAN 60 16 05 62



Dear Prime Minister,

11 VII. 1979  
101-14-14

A thought has been haunting me lately.  
Someone must blow up the Dome of the Rock  
so that the third Temple may be built according  
to the instructions given Ezekiel. The proper  
preparations must be made and the proper time  
chosen.

Your faithful servant,

[Redacted signature]

Additional message area

© USPS 1978

② Second fold

PROGRAMME VIA AIRMAIL PAR AVION

PERSONAL

Prime Minister Menachem  
Begin  
Jerusalem, Israel



Peter Strickman  
50 Percy Road  
Lexington, Mass.  
U.S.A. 02173



ירושלים, כ"ה בחשוון תש"ם  
19 באוקטובר 1979

12-57

161-1-14

לכבוד  
שר ישראל מידד  
ח.ד. 14132  
ירושלים העתיקה

שר מידד הנכבד,

לצערי הרב נותר מכתבך אל ראש-הממשלה מיום כ"א בתמוז  
תשל"ט ללא תשובה עד כה. אנו מבקשים סליחתך על-כך.

לוח הזמנים של ראש-הממשלה בשבועות אלה עמוס ביותר.  
הואל נא, שר מידד הנכבד, להתקשר אתי בטלפון בעוד כשלושה  
שבועות ואעשה כמיטב יכולתי כדי לקבוע מועד לפגישה.

בכבוד רב,

י. קדיטאי  
מנהל לשכת ראש-הממשלה

SECRET, CONFIDENTIAL  
EXCLUDED FROM DISSEM

101-1-101

SECRET  
CONFIDENTIAL  
EXCLUDED FROM DISSEM

SECRET, CONFIDENTIAL

SECRET, CONFIDENTIAL  
EXCLUDED FROM DISSEM

SECRET, CONFIDENTIAL  
EXCLUDED FROM DISSEM

SECRET, CONFIDENTIAL

SECRET, CONFIDENTIAL  
EXCLUDED FROM DISSEM



ירושלים, כ"ח בחשדי תש"ס  
19 באוקטובר 1979

12-57

לכבוד  
מר ישראל מידד  
ת.ד. 14132  
ירושלים העתיקה

מר מידד הנכבד,

לצערי הרב נותר מכתבך אל ראש-הממשלה מיום כ"א בחשוון  
השל"ט ללא חשובה עד כה. אנו מבקשים סליחתך על-כך.

לוח הזמנים של ראש-הממשלה בשבועות אלה עמוס ביותר.  
הואל נא, מר מידד הנכבד, להתקשר אתי בטלפון בעוד כשלושה  
שבועות ואעשה כמיטב יכולתי כדי לקבוע מועד לפגישה.

בכבוד רב,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש-הממשלה

RECEIVED, 10th APRIL 1951  
14/04/51

10-11

RECEIVED  
10th APRIL 1951  
14/04/51

10th APRIL 1951

RECEIVED, 10th APRIL 1951  
14/04/51

RECEIVED, 10th APRIL 1951  
14/04/51

10th APRIL 1951

RECEIVED, 10th APRIL 1951  
14/04/51



# אל הר ה'

המועצה הצבורית למען עבודת הקדש בהר הכית

ת.ד. 14132, ירושלים העתיקה. טל 02\*88466

כ"א תמוז תשל"ט

16 ביולי 1979



לכבוד  
ראש הממשלה  
מר מנחם בגין  
הקריה  
ירושלים

שלום רב!

מעטים אחדות פנינו אליך בענין הר-הבית. שלחנו אליך  
הזכיר ובקשנו שהקבל משלחת כדי להבהיר לך נושאים הקשורים  
לענין. לא נענינו בחיוב עד כה.

בכנס שערכנו השבוע, הוחלט שוב לפנות אליך. רצוננו להביא  
לפניך סיכום של השקפתנו הכללית כפי שבא לביטוי בנייר  
המצורף. כן רצינו למחות שעוד לא זכינו לפגוש אותך אף  
שכרבע מהדיווחים מחקבל הרושם שבשיחות עם סאדאט בטצרים  
הועלה ירושלים כנושא. חשוב לך ולעם שנקודות שאנו מעלים  
יובאו לידיעתך ושההיה לך המוגה מלאה בענין הר-הבית.  
נבקשך שוב לשקול את הדבר ואנו מצפים להשובה חיובית.

בכרכה ובכבוד,

ישראל מירד  
בשם המזכירות





1. הר הבית הוא מקום הקודש האחד והמיוחד לעם ישראל. הוא המקום שבצו-התורה ובמקשה הדורות נחקד לעבודת הקודש והמקדש. קדושת ירוסלים וייחודה, מקורם וחלותם בקדושת הר הבית.
2. קדושת הר הבית לדתות אחרות אינה אלא מטנית, תוצאה מקדושתה היהודית הראסונית. בזוט דת, מבלעדי היהודית, אין להר הבית מעמד קדושה מרכזי ובלעדי.
3. כל הפרעה לעבודת-קודש יהודית בהר הבית היא פגיעה בדת ישראל; וגם פוגעת בעקרונות חופט הפרט וחופט הפולחן, עקרונות שנחקבלו על דעת האומות הנאורות וסיוקעו הן בחוקה האו"ם והן בחוקי מדינת ישראל.
4. סחוך כך אנו פונים אל דעת הקהל, אל ממשלת ישראל ואל הכנסת, אל טופטי ישראל ואל כל הרגישים לחופט הדת והמצפון, שיפעלו להסרת כל הגבלה טרירוחית לגבי חופט הפולחן היהודי באחר המקודש לנו בהר הבית.
5. יש להבטיח זכות היהודים להר הבית מעבר ומחוץ לכל הסכמים והסדרים מדיניים, הנסיון הוכיח כי רק ריבונות ישראלית על מקומות קדוטים מבטיחה זכויות מליאות לבני כל הדתות.
6. הננו פונים אל כבוד הרבנים הראטיים, אל מועצת הרבנות הראטית ואל רבני ישראל, שמחוך החוטה ואחריות לטעה הגורלית, יעיינו מחדש בהלכות הכניסה להר הבית בזמן הזה, בהסתמך על מחקרים הלכטיים והנדטיים שנערכו בסניט האחרונות; וכן, לתת חוקף ופרטוט לחוות-דעת הלכתיות סקבר בוררו להורות את הדרך לכמהים אל הקודש, לעלות וליראות בקדושה ובטהרה.

כנס אגודת "אל הר ה'" - המועצה הצבורית לעבודת הקדש בהר-הבית כ' תמוז תשל"ט

1. The first part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee. The names are listed in alphabetical order and include the following: [illegible names]

2. The second part of the document is a list of the names and addresses of the members of the committee who have been elected to the office of [illegible title]. The names are listed in alphabetical order and include the following: [illegible names]

3. The third part of the document is a list of the names and addresses of the members of the committee who have been elected to the office of [illegible title]. The names are listed in alphabetical order and include the following: [illegible names]

4. The fourth part of the document is a list of the names and addresses of the members of the committee who have been elected to the office of [illegible title]. The names are listed in alphabetical order and include the following: [illegible names]

5. The fifth part of the document is a list of the names and addresses of the members of the committee who have been elected to the office of [illegible title]. The names are listed in alphabetical order and include the following: [illegible names]

6. The sixth part of the document is a list of the names and addresses of the members of the committee who have been elected to the office of [illegible title]. The names are listed in alphabetical order and include the following: [illegible names]

7. The seventh part of the document is a list of the names and addresses of the members of the committee who have been elected to the office of [illegible title]. The names are listed in alphabetical order and include the following: [illegible names]

27



26

לכבוד  
ראש הממשלה  
מר מנחם בגין  
הקריה  
ירושלים



ת"ד 14432, ירושלים

מ.ד.ה.

20-07-1979

נבדק



ירושלים, כ"ז באלול תשל"ט  
19 בספטמבר 1979

161-1-14

לכבוד

סר

רחוב

ר ת ר ב ר ת

סר הנכבד,

הריני מאשר בתודה את קבלת סכתבך מיום  
ז' באלול תשל"ט. מוכן מאליו שדבריך יובאו  
לעינו של ראש הממשלה ולמשומת לבו.

בכבוד רב  
ובנרכה שנה טובה,

י. קרישאי  
מנהל לשכת ראש הממשלה

RECEIVED, U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE  
AT BOSTON, MASS.

10-1-1917

DEPT. OF JUSTICE  
RECEIVED, U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE  
AT BOSTON, MASS.  
U. S. DEPT. OF JUSTICE

DEPT. OF JUSTICE

RECEIVED, U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE  
AT BOSTON, MASS. DEPT. OF JUSTICE  
RECEIVED, U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE  
AT BOSTON, MASS.

DEPT. OF JUSTICE  
RECEIVED, U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE

U. S. DEPT. OF JUSTICE  
RECEIVED, U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE

ירושלים, כ"ז באלול תשל"ט  
19 בספטמבר 1979

161-1-14

לכבוד

מר

רחוב

רחובות

מר הנכבד,

הריני מאשר בתודה את קבלת סכתבך מיום  
ז' באלול תשל"ט. טובן סאליו שרברין יובאו  
לפיונו של ראש הממשלה ולחשומת לבו.

בכבוד רב  
ובברכת שנה טובה,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש הממשלה



REPORT, OF THE STATE DEPARTMENT  
OF THE DISTRICT OF COLUMBIA

1911-12

REPORT  
OF THE STATE DEPARTMENT  
OF THE DISTRICT OF COLUMBIA  
1911-12

BY THE STATE DEPARTMENT,

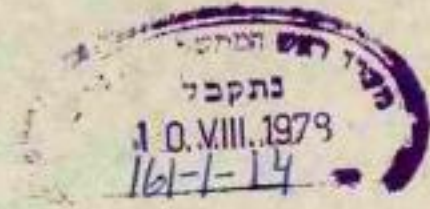
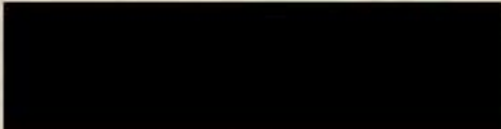
OF THE DISTRICT OF COLUMBIA  
AND THE DISTRICT OF COLUMBIA  
OFFICE OF THE STATE DEPARTMENT  
OF THE DISTRICT OF COLUMBIA

DEPARTMENT  
OF THE DISTRICT OF COLUMBIA

BY THE STATE DEPARTMENT  
OF THE DISTRICT OF COLUMBIA

יום ה' ז' באלול תשל"ט

30.8.79



לכבוד  
ראש הממשלה  
מר מנחם בגין הי"ו

ראש ממשלת ישראל יקר מאוד

בתחלה בשם בית כנסת שבת אחים שעריים רחובות הננו לברך אותך  
ואת משפחתך בברכת שנה טובה ומבורכת ותכתב ותיחתם לחיים טובים ובריאות.

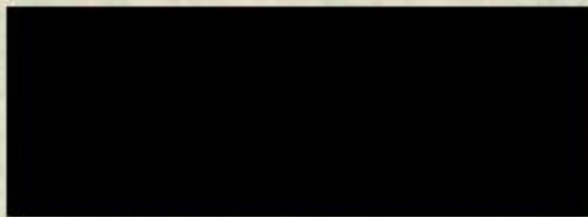
יקר מאוד מעומק לב אנו מאחלים לך כל טוב ובריאות וחן וחסד  
בעיני ישראל ובעיני אומות העולם וביסוך חוושע יהודה וכל ארץ ישראל  
וישראל ישכון לבסת.

ראש הממשלה, כאב לנו שיש אחד מני אלף ובפרט מסיעת חירות  
שהיא המפלגה שלך שכב' הרים אותם על נס, מבטאים נגדך דברי ריבוח  
וכאלו שאחה לא ממלא תפקידך במאה אחוז, יקר מאוד כל מי שעומד  
בראש צבור מוכרח לקבל את הטוב והפכו, כבודו יושב עם הנשיא סדאת  
"כבדיהו וחשדיהו" ומי כמוך שיודע פשר דבר.

רצינו לבקש ממך דבר חשוב לכל עם ישראל והוא שיעזור  
לרב מו"ר שלמה גורן שיוציא לאור מה שהבטיח, שיוציא התר לעם ישראל  
שיעלו ויחפלו בהר הבית "בגמרא כתבו לנו אהרונתא דלעילא מעין  
אהרונתא דלמתא כי הגיע זמן גאולת ישראל".

לסיום דברינו אנחנו מברכים אותך בכל הברכות האמורות  
בחורה, במשנה, בהלכות ובאגדות והוסיף שנים רבות ומועדים טובים.

בשם בית כנסת שבת אחים  
שעריים רחובות

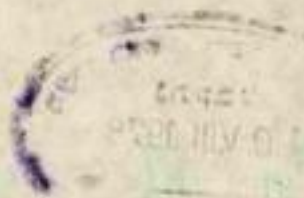




1942  
MAY 10 1942

1942  
MAY 10 1942

1942  
MAY 10 1942



1942  
MAY 10 1942

1942  
MAY 10 1942

1942  
MAY 10 1942

1942  
MAY 10 1942

1942  
MAY 10 1942

1942  
MAY 10 1942

1942  
MAY 10 1942

1942  
MAY 10 1942





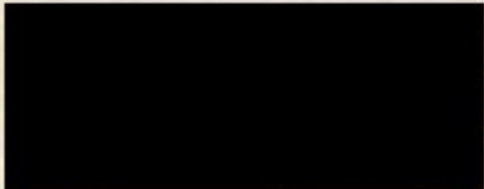


10



לכבוד  
מר מנחם בגין  
ראש ממשלת ישראל  
לשכת ראש הממשלה  
ירושלים





פ.ד.ק.  
09-09-1979  
נבדק

ירושלים, כ"ב בשבט תשל"ט  
26 בסברואר 1979

161-1-14

לכבוד  
מר ישראל מירד,  
מזכיר המועצה הציבורית למען  
עבודת הקדש בחר הבית,  
ת.ד. 14132,  
ירושלים העתיקה

מר מירד הנכבד,

הריני מאשר כחודת את קבלת טכחך סיום  
כ"ב בשבט תשל"ט. הוא הונה על פולחנו של ראש-  
הממשלה, לקריאתו.

מר בנין היה בחפץ לב סקבל משלחת מחברייכם,  
כפי שהנכם סכקטיס, אולם לצערנו לוח הזמנים עסוס  
כיוחר ולא נוכל לקבוע את הסגייסה כסועד קרוב.  
אני מציע שתעמדו בקטר בענין החסוב עליו כחכתם  
עס שר הדחות ועס שר אפניס שהוא גס יו"ר ועדת  
השריס לעניני ירושלים.

ככבוד רב,

י. קדיטאי  
מנהל לשכת ראש הממשלה

REVISED, 10/1/66  
10/1/66

10-1-66

TO:  
DR. JAMES H. HAY,  
STATE HEALTH DEPARTMENT,  
1000 WEST 10TH AVENUE,  
DENVER, COLORADO,  
1000 WEST 10TH AVENUE

FROM: JAMES H. HAY

RE: [Illegible text]

[Illegible text]

[Illegible text]

[Illegible text]



ירושלים, כ"ט בשבט תשל"ט  
26 בפברואר 1979

161-1-14

לכבוד  
מר ישראל מירד,  
מזכיר המועצה הציבורית למען  
עבודת הקדש כהר הבית,  
ח.ד. 14132,  
ירושלים העתיקה

מר מירד הנכבד,

הריני מאשר בתורה את קבלת מכתבך מיום  
כ"ב בשבט תשל"ט. הוא הונח על שולחנו של ראש-  
הממשלה, לקריאתו.

מר בנין היה בחפץ לב מקבל משלחת מחברייכם,  
כפי שהנכם מבקשים, אולם לצערנו לוח הזמנים עמוס  
ביותר ולא נוכל לקבוע את המנישה בסועד קרוב.  
אני מציע שתעמדו בקשר בעניין החשוב עליו כתבתם  
עם שר הדתות ועם שר הפנים שהוא גם יו"ר ועדת  
השרים לענייני ירושלים.

בכבוד רב,

י. קדישאי  
מנהל לשכת ראש הממשלה

SECRET, THE UNITED STATES  
OF AMERICA

11-1-10

SECRET  
OF THE UNITED STATES  
DEPARTMENT OF THE ARMY  
WASHINGTON, D.C.  
CONFIDENTIAL

OF THE UNITED STATES

SECRET, THE UNITED STATES  
OF AMERICA

SECRET, THE UNITED STATES  
OF AMERICA

SECRET

SECRET, THE UNITED STATES  
OF AMERICA



# אל הר ה'

המועצה הצבורית למען עבודת הקדש בהר הבית

ת.ד. 14132, ירושלים העתיקה, טל 228466

כ"ב שבט תשל"ט

19 בפברואר 1979



לכבוד  
ראש הממשלה  
מר מנחם בגין  
הקריה  
ירושלים

שלום וברכה!

הננו שבים ומונים אליך בנושא הכאוב של מקום הקודש לעם היהודי, הוא הר-הבית, כבודנו קבל את הזכירנו מחודש כסלו ולא נחזור כאן על עיקריו שלצערנו עוד לא קבלנו את הנובתך אליו, אלא נתעסק בנסיבות של הזמן דעכשו.

במסא-ומתן הנערך עתה עם מצרים, נדונה החילתה של מערכת-קבע כיחסינו עם הערבים, במערכת כזאת כלול מעמד המקומות הקדושים וראגתנו בראש וראשונה - הר-הבית.

גם במציאות הנוכחית לא ייתכן ולא יהואר שלא תבוא לידי ביטוי סמטי ובהיר את זיקת הקדושה היהודית אל הר קדשנו, זיקה שהיא ראשונה ובמעלה.

נראה לנו שעתה, עם חירוש המו"ם המדיני, היא העת המתאימה לתת את הדעת על הדרכים המתאימות לממש את הזכויות של עם ישראל בהר-הבית, הן כאומה והן כיחידים המבקשים להתפלל במקום הקדוש בצורה מכובדת.

אנו מבקשים ומצפים מכבודו שיואיל לקבל בהקדם משלחת מצומצמת מחברינו לדון בנושא חשוב זה.

בכל הכבוד הראוי,

ישראל מירד  
מזכיר המועצה



1947  
1948  
1949  
1950  
1951

1952

1953

1954

1955

1956

1957

1958

1959

Jerusalem, May 17, 1979.  
F 009-6 , 161 - 1 -14 ✓

[REDACTED]  
Milnerton  
Cape Town.

Dear Mr. [REDACTED]

The Prime Minister has asked me to  
thank you for your letter of March 27, 1979,  
and for sharing your thoughts with him.

With best wishes,

Sincerely yours,

Yehuda Avner  
Adviser to the  
Prime Minister



HIS EXCELLENCY,  
PRIME MINISTER BENJAMIN  
NETANAHU, JERUSALEM,  
ISRAEL

11/31C N188

70116  
17.5.79

009-6  
166-1-14

OUR MUTUAL FRIEND RAPHAEL KOTKOWITZ INTRO-  
DUCED US AT JABOTINSKY CENTER IN 1968. OF COURSE I HEARD YOU  
ADDRESS MEETINGS IN CAPE TOWN & PAARL, WHEN YOU VISITED S. AFRICA.

NOW I BEG PERMISSION TO WISH YOU SIR <sup>וְיָ</sup> <sup>וְיָ</sup> ON YOUR  
OUTSTANDING SUCCESS WITH THE PEACE TREATY WITH EGYPT. AM SURE  
ALL JEWRY RECOGNISE THE ALMIGHTY'S HAND IN GUIDING YOU AND GIVING  
US RESULTS WAY BEYOND OUR WILDEST HOPES & EXPECTATIONS, SINCE  
YOUR ASSUMPTION OF THE PREMIERSHIP. <sup>וְיָ</sup>

MY TWO CHILDREN NOW LIVING IN ISRAEL REGULARLY TESTIFY OF  
THE CONFIDENCE YOU IN SPIRE IN THEM.

BUT I WOULD LIKE TO OFFER A SUGGESTION. SEEING THAT  
OBSERVANT JEWS ARE NOT PERMITTED ON THE TEMPLE MOUNT, WHY NOT  
GRANT IT AUTONOMY, BASED ON VATICAN STATUS, WITH EGYPTIAN  
SUPERVISION INITIALLY, WITH ISRAEL OF COURSE RETAINING THE PERIMETER.  
THIS ARRANGEMENT TO BE IN EFFECT UNTIL THE MESSIAH COMES

IN EXCHANGE EXTRACT FROM EGYPT A PERMANENT LEASE  
(A-LA-HONGKONG) FOR YAMIT AND OPTIRA. PLEASE TRY SIR.

I CONCLUDE BY WISHING YOU CONTINUED GOOD HEALTH  
AND STRENGTH IN YOUR STRUGGLE AND NEGOTIATIONS  
FOR YOUR PEOPLE.

P.S. THIS LETTER WAS POSTED BY  
MY WIFE WHO IS VISITING OUR  
CHILDREN.





A

161-1-149  
2/6/79

14.3.79

232

Dear Mr. Prime Minister

I am here in Israel learning in Yeshiva. I arrived here 8 weeks ago and have been having a very nice time in our beautiful country. Last Shabbat (Parshat Zachar) I was on a tour of the gates to Har Habait. I had been reassured that there was nothing to fear and that it had been done many times. While leaving one of the gates, the arabs began throwing rocks. This developed into a full scale panic comparable to any European pogrom. I was jumped on by an arab shop keeper my glasses were lost and my hand cut. The arab policemen <sup>to my knowledge</sup> did not arrest any arabs or help stop the rocks & bottles from being thrown. If this is the gov't idea a protection I fear greatly for the future. I feel this is an indication of the future for autonomy and think you should reconsider your stance in favor of a strong arab police force in Judah & Samaria.

I was ~~so~~ shocked and dismayed by the Israeli Gov't's idea of security & think a reevaluation of the situation in east Jerusalem is in order. Thank you for your time.

Respectfully yours,

[Redacted Name]

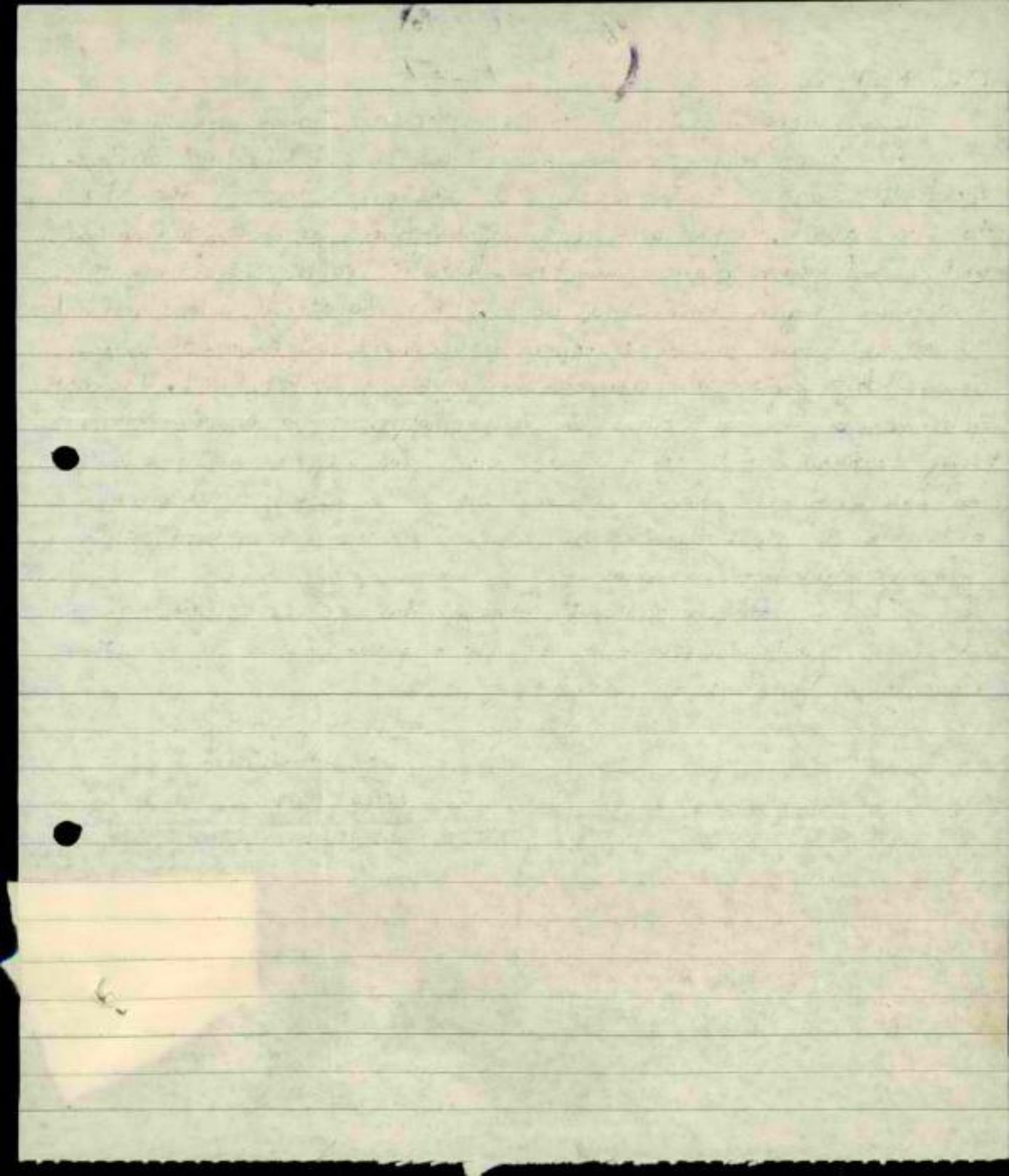
Mercaz Harav

Jerusalem, Israel

Handwritten notes in a circle:  
 11/10  
 11  
 2/5/79  
 11/10/79

Handwritten note on a scrap of paper:  
 סוף סוף  
 נעשה  
 סוף  
 סוף







1978

- 60/61k

ירושלים, כ"ח באב תשל"ח  
31 באוגוסט 1978  
161-1-14

לכבוד  
מר אשר ז. קאופמן  
מכון רקח לטיסיקה  
האוניברסיטה העברית  
ירושלים

מר קאופמן הנכבד,

הריני מאשר בתודה את קבלת מכתבך מיום כ"א באב תשל"ח.  
מרבן מאליו שאניח יחד עם מאמרך החשוב: "הר הכית רגבולותיו"  
על שולחננו של ראש-הממשלה, לעיוננו.

תודה על כרכותיך.

בכבוד רב,

י. קצירטאי  
מנהל לשכת ראש-הממשלה.

ירושלים, כ"ח באב תשל"ח  
31 באוגוסט 1978

161-1-14

לכבוד  
מר אשר ז. קאופמן  
מכון רקה לפיסיקה  
האוניברסיטה העברית  
ירושלים

מר קאופמן הנכבד,

הריני מאשר בתודה אח קבלה מכתבך מיום כ"א באב תשל"ח.  
מרבן מאליו שאניח יחד עם מאמרך החשוב: "הא הבית וגבולותיו"  
על שולחנו של ראש-הממשלה, לעיונך.

תודה על ברכתך.

בכבוד רב,

י. קביטאי  
מנהל לשכת ראש-הממשלה.





11

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

APR 20 1900

LIBRARY



# הר הבית וגבולותיו

— מאת אשר ז' קאופמן —

התנאים כגון המשנה, לא כונה כל השטח בשם הר הבית, אלא רק התצר שהקיפה את המקדש השני.

במשנה (כלים א', ח') נאמר, שהר הבית מקודש יותר מירושלים ("לפנים מן החומה") וכי החיל (כסין מגרש שטוח וצר מסביב למקדש וסמוך לו) מקודש יותר מר הבית, כלומר: היה שטח של חצר מחוץ לחיל, והוא הוא המכונה "הר הבית".

ועד היכן השתרע הר הבית כלפי חוץ על כך ננסה

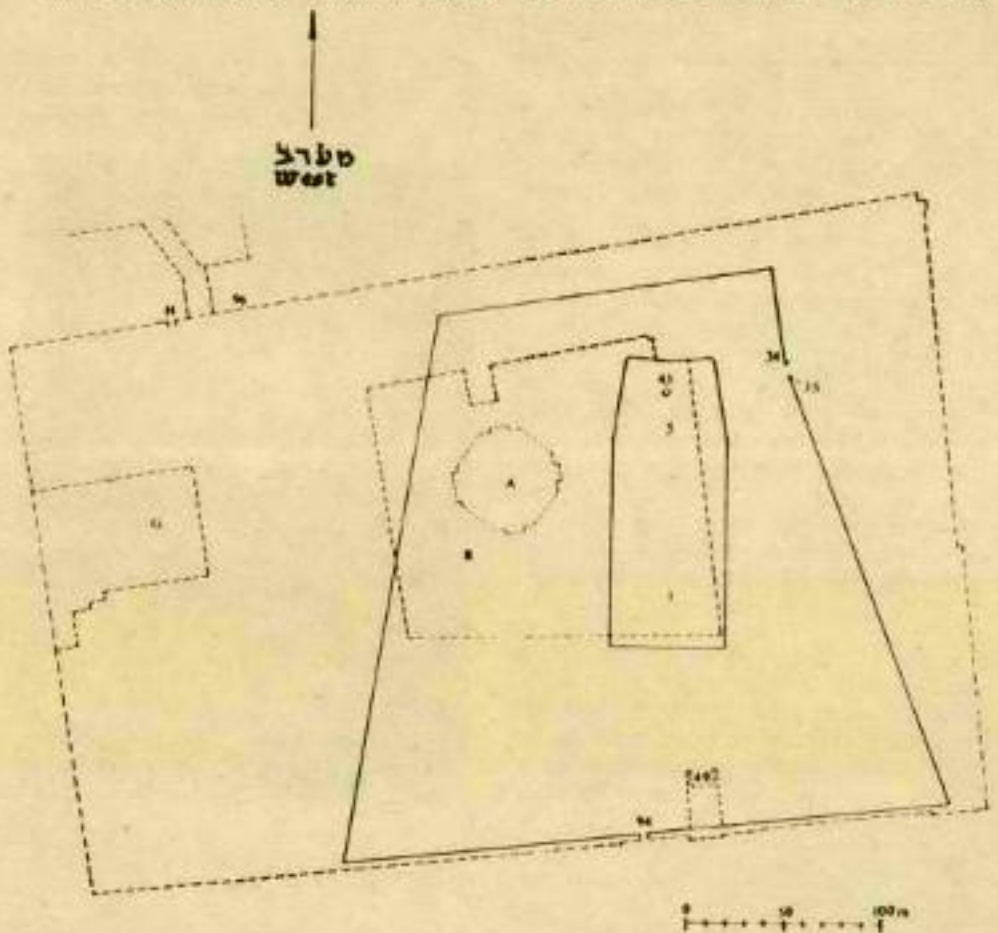
השטח בירושלים הידוע בערבית בשם "הרם אש" שריף, (להלן ברשימה זו הוא מכונה "הצר המקי דש"), מכונה בפי העם "הר הבית", אולם במסורות

ד"ר אשר ז' קאופמן הוא פיסיקאי במכון רוקס לפיסיקה באוניברסיטה העברית בירושלים. עוסק במיבנה הר הבית לאחר שהחל לבדוק אפשרות למיזוי שרידי רמ קרננת נחל קידרון, באמצעות שיטות פיסיקליות.

**ציור 1:** מפה ספטיסט של חצר המקדש (הקו המרוסק) בהנחת המראה מלמעלה של העזרות וגבולות הר הבית (הקו המלא). הגבולות מסמנים את הצד הפנימי של כותלי הר הבית. מניחים שעובי החומה המזרחית של הר הבית היה 10 אמות. (תרגום זה מבוסס על מפת אנף המיודות והודפס ברשותו).

### מקרא התרגום:

כיפת הרוחות — 43, העזרה — 5, עזרת הנשים — 7, השער המזרחי (שושן) — 94, כותלי הכניסה של שער הצפון — 34, 35, שער הרחמים — 49, החומה המערבית של חצר המקדש ("הכותל המערבי") — 96, כיפת חסלע — A, הרמה מסביב לכיפת חסלע — B, מסגד אלאקא — G, שער המערביים — H.



במערבו של הר הבית, שם היוות בית המקדש את נקודת הכובד, קבעו את גבולות הר הבית במקביל לצלעות המקדש המתדננות.

אפשר לבדוק קביעה זו של גבולות הר הבית לפי הנתונים דלעיל הנוכחים במשנה (מידות ב', א'). הני מון הראשון הוא, כאמור, שהיה שטחו של הר הבית 2.5x10<sup>4</sup> אמה רבועה.

### בדיקת הפתרון

כאילו מידת אורך של אמה מדובר כאן?

המשנה (כלים י"ז, ט') מזכירה שלושה סוגים של האמה הבינונית וגם נותנת את היחס ביניהם לפי מידות אורך. המעניין הוא, שבשטח המצומצם של חצר המקדש יש מיטצאים אשר מידותיהם מתאימות לפי שלושת הסוגים האלה. גדול האמה הרגילה בימות המקדש הראשון והשני (החקן הרגיל), היה 44.6 ס"מ. לפי סוג זה של האמה מתברר, כי השיחזור כאן קרוב עד כדי כמה אחוזים לשטחו של הר הבית על פי המשנה.

גם בדיקה לפי הנתון שהמקדש היה ממוקם כלפי הפונה הצפונית-מערבית של הר הבית, מגלה כי השיחזור מתאים לנתון.

המשנה אומרת גם, כי "חמשה שערים היו להר הבית" (מידות א', ג'). המימצאים 34, 35 (ציור 1) הרי הם שרידי כותלי הכניסה של השער מן הצפון להר הבית. שער זה, שכונה בשם טלה או טלי, הוא ללא ספק שער הצאן מימות נחמיה (נחמיה ג', א').

אגב, מעיון בכתבי יד מסתבר, כי הכינויים המקראיים במשנה לשער הזה, כגון טדי או טרה, אינם נכונים.

מן הראוי לציין, שהחומה הנקראת בשם "הכותל המערבי" (מימצא 96 בציור 1) אינה אלא החומה המערבית של חצר המקדש. היות שהיא מחוץ לחומה הר הבית המקודש, אין קדושתה יתרה מירושלים.

בסיכום, תכנון החצר הנקראת הר הבית נראה כפי עולה מעולה המתחשבת בגורמים קדושים ומעשיים ובקיום רוח דברי יוחאל ט"ב, כי: "לארבע רוחות מדדו חומה לו סביב סביב אורך חמש מאות ורוחב חמש מאות, להבדיל בין הקדש לחיל".

ברוך ה' מציון, שוכן ירושלים, שיזכה את הדור הזה לזרעה גבולות הר הבית.

פאטר זה מוקדש לצבא ההגנה לישראל, שאלמלא שיחזר את העיר העתיקה בירושלים, לא היה נערך מחקר זה.

קן הייכרון למען התרבות היהודית תמכה חלקית במחקר זה.

### שיקולי הנדסה ואדריכלות

המקדש היה תכנון הרחב-האומי של עם ישראל. משום כך בוודאי הוקדשה תשומת לב מיוחדת להנדסה מדויקת ונאה ובנייה לתפארת. צורות באות אפטריות להיקפו החיצוני של הר הבית הן רבוע, מעגל וטרפז. יש לשער גם שהיה קשר הנדסי (גאומטרי) בין צורת המקדש בעצמו לבין צורת ההיקף של הר הבית.

### הפתרון

מקוצר היריעה אין אנו יכולים להזכיר כאן באופן מדעי כיצד הכיאו השיקולים והנתונים דלעיל, להגדרת גבולות הר הבית (כלומר, היקפו החיצוני). אבל אפשר להסביר את הגישה לפתרון הבניה.

קביעת צורתם ומימסום של שני המקדשים הנבדלתי הר הבית דומה לחידת-שיחזור (jig-saw) כפולה שהלקיה מורכבים ממימצאים ארכיאולוגיים. חידת-שיחזור אחת נותנת את תמונת המקדש הראשון על החצר הגדולה מסביב, ואילו השניה משחזרת את המקדש השני על הר הבית שמסביבו. אבל שלא כמו בחידת-שיחזור רגילה, התמונות כאן שזורות זו בזו. היום אין בידינו כל החלקים של שתי החידות. בכלל, מספרם של השרידים הארכיאולוגיים מהמקדשים הוא מועט מאוד: כשנים-עשר חלקים של המקדש הראשון ומביטתו ומאובנים של המקדש השני ומביטתו. ברם, גם זה די בו כדי לפתור את שתי החידות באופן הדי-מטסי.

הדבר נעשה כך: קודם-כל, משחזרים את חידת המקדש הראשון. אחר כך, מפרקים ממנה חלקים שדינם (בדומה לחורבן המקדש הזה) ומשאירים כמה חלקים עיקריים כיזכר למקדש. לאחר מכן משחזרים את המקדש השני מחלקיו, שבהם משולבים גם החלקים שנשארו מהראשון.

### הרי דוגמה של השיחזור:

החומה המזרחית הנכונת של חצר המקדש (ציור 1) מסמנת בקירוב את תוואי הכותל המזרחי של החצר הגדולה בעת המקדש הראשון. הכותל הזה ניצב לציר הסימטרית של המקדש הראשון, שהמטבו מוהת עובר במרכזו שער הרחמים. היום ידוע ללא ספק, כי שער הרחמים נבנה על שער קדום, שהוא או קודמו היה השער המזרחי לסטיו שהיה למזרח המקדש הזה. בשיחזור המקדש השני נשאר במקומו חלק זה של החידה — הכותל המזרחי — ומהווה חלק מהגבול המזרחי של הר הבית המקדש.

ציור 1 מראה לנו את שיחזור הגבולות החיצוניים של הר הבית בימי המקדש השני, על גבי מפת המקום בימינו, לפי הנתונים הנוכחים דלעיל. צורת הר הבית היא בעיקרה טרפז. הכניסה הראשית למקדש הייתה במזרח, ולכן יוצאים הכותל הצפוני והכותל המזרחי של הר הבית בזוויות שוות מן הכותל המזרחי. ברם,





צויר 3: מימצא 71 — גיש סלע הבולט מחוץ לקיר הדרומי של הרמה מסביב לכיפת הסלע. למעלה: מבט כלפי צפון-מערב. הנגש נראה לאורכו. (2) מבט כלפי מערב. הצד הדרומי של הנגש נראה חצוב בקו ישר, המסוון בזווית  $6^\circ$  מדרום למערב. (ברשות מר ג' וקסלר).



### צורת המקדש הראשון

אין המקרא מוסר לנו הרבה מידות של המקדש הראשון. למרות זאת, מתאפשר, בין השאר, בעזרת מימצאים ארכיאולוגיים במקום, לקבוע את עיקרי מיבנה המקדש הזה: צורתו הייתה מלבנית, קודש-הקדשים היה באותו מקום הן במקדש הראשון והן במקדש השני, אולם ציר הסימטריה של הראשון היה מסוון בזווית של  $6^\circ$  מדרום למערב. הצד גדולה (מלכים א', ד', י"ב) הקיפה את ארמון שלמה המלך והמקדש שמצפון לו. היסוד הסלעי של חלק מהסתל הדרומי של החצר הגדולה נראה בצויר 3.

המקדש השני עמד כלפי הסינה הצפונית-מערבית של הצד המקדש. כיפת הסלע לא נבנתה על שטחו ועומדת מדרום לו (צויר 1). צורתו של המקדש הייתה מלבנית בצד המזרח, ואילו בצד המערב הייתה יחדנית. כלומר: כוחלי המקדש היו הולכים וצרים בכיוון המזרח. ציר הסימטריה, שחילק אותו לשני חלקים שווים, יחסית, היה מסוון באופן מדרויק בקו מזרח-מערב.

(ראת "איראלי", מס' 43, עמ' 63-99, 1977, מאת המחבר).

v. 184-227. השני — קדמוניות xv. 380-425. מל' בד זה, ניתן ללקוט מיהר כתביו נקודות חשובות של המקדש. לענייננו חשוב יוסף בן-מתתיהו, כי היאורו מדגיש את השטח שמסביב למקדש.

### מימצאים ארכיאולוגיים

מתחילים לשני סוגים: אלה שמתחת לפני המישטח של ימינו האלה שעל פניו הם חשופים לעיין. המימצאים שמתחת למישטח נחקרו לפני כמאה שנה על-ידי חוקרים אירופיים כגון הוין, קלרמונט-גאנו ועוד.

אף כי מסליא הרבר, נשאר על פני השטח עד ימינו שרידים מסיבני המקדש הראשון והשני, ביניהם: סלע חצוב, שורות אבני בניה, אריחים גדולים של אבן ועוד.

בתצלום 2 נראים שרידים כאלה: שתי שורות של אבנים, שהן ללא ספק שריד כחל. התצלום מראה את המימצא הזה כפי שהיה עד חודש אדר תשל"ז (מרס 1977), כאשר נהרס חלקית.

### טופוגרפית הסלע

היתה חשובה בתיכנון הכניינים וכוחלי הר הבית. כבר ורדן קבע, כי-אבני היסוד של הכתלים הונחו על גבי הסלע שסומת בהתאם. כדי למנוע בניה או תציבה מיותרת. השתדלו לעקוב בבניה אחרי קווי הנובה של הסלע.

להשיב במאמר זה.

ללא ספק, היה הר הבית מוקף כוחל, כי ידוע לנו שהיו בו מיישה שערות. אבל מה היה מיקומו של הכוחל הזה?

התשובה לשאלה זו ניתנה לפי כמה וכמה מקורות ואמצעים:

- ספרות התנאים.
- כתבי יוסף בן-מתתיהו.
- מימצאים ארכיאולוגיים בחצר המקדש.
- טופוגרפית הצד המקדש.
- שיקולי הנדסה (גיאומטריה) ואורח-כלות.

### ספרות התנאים

מביאה רק נתונים מעטים על מידות הר הבית, בעוד שהיא מרבה לפרט את נתוני בית המקדש עצמו. שני הנתונים הכמותיים המופיעים בספרות התנאים הם: א. שטח הר הבית היה 500 אמה על 500 אמה. כלומר,  $2.5 \times 10^5$  אמה רבועה (מידות ב', א'); ב. שטחו של הר הבית לא היה שווה בכל כיווני הרוח, אלא ירובו מן הדרום. שני לו מן המזרח. שלי-שי לו מן הצפון, ומיעוטו מן המערב.

### יוסף בן-מתתיהו

היאור העיקרי של יוסף בן-מתתיהו על המקדש השני כתוב בשני חלקים. האחד — המלחמה היהודית

צויר 2: מימצא 35 — שריד כוחל בעובי 1.78 מ' חבנוי אבני בניה. 1.78 מ' = 4 אמות. המבט כלפי צפון-מזרח (ברשות ד"ר מ' עיני).





מסלול ארבעה יודלים  
29.VIII.1978  
מחלקת המסלולים  
מסלול ארבעה יודלים

מ.ר.ה.  
נבדק

האוניברסיטה העברית בירושלים

THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

THE RACAH INSTITUTE OF PHYSICS

מכון רכא לפיזיקה



תאריך

37

פזיז

מ. א. 27.1

מ. א. 27.1

ירושלים



ירושלים, כ"ו באב תשל"ח  
29 באוגוסט 1978

~~161-14~~

161-14

לכבוד  
מר  
[REDACTED]  
רחוב  
ירושלים

מר [REDACTED] הנכבד,

היינו מאשר בחודרה את קבלת מכתבך מ"ט פנוס אב  
תשל"ח. דכריך ירכאו לידיעתו ולהשועתו-לכו של ראש-הממשלה.

ב ב ר כ ה ,

\* קדישאי  
פנהל לשכת ראש-הממשלה.



ירושלים, כ"ו באב תשל"ח  
29 באוגוסט 1978

~~161-1-14~~

161-1-14

לכבוד  
מי  
רחוב  
ירושלים

מי [redacted] הנכבד,

היינו מאד בחורה את קבלת סכתבך מי"ט מנחם אב  
תשל"ח. דבריך יוצאו לידיעתו ולהודעתו-לכו של ראש-הממשלה.

ב כ ר כ ה ,

י. קדישאי  
מזוול לשכת ראש-הממשלה.



22. August 1978

יום חמישי 22 אוגוסט

כבוד

כבוד ראש המועצה

מר משה בן נון

בני ברק



תאריך:

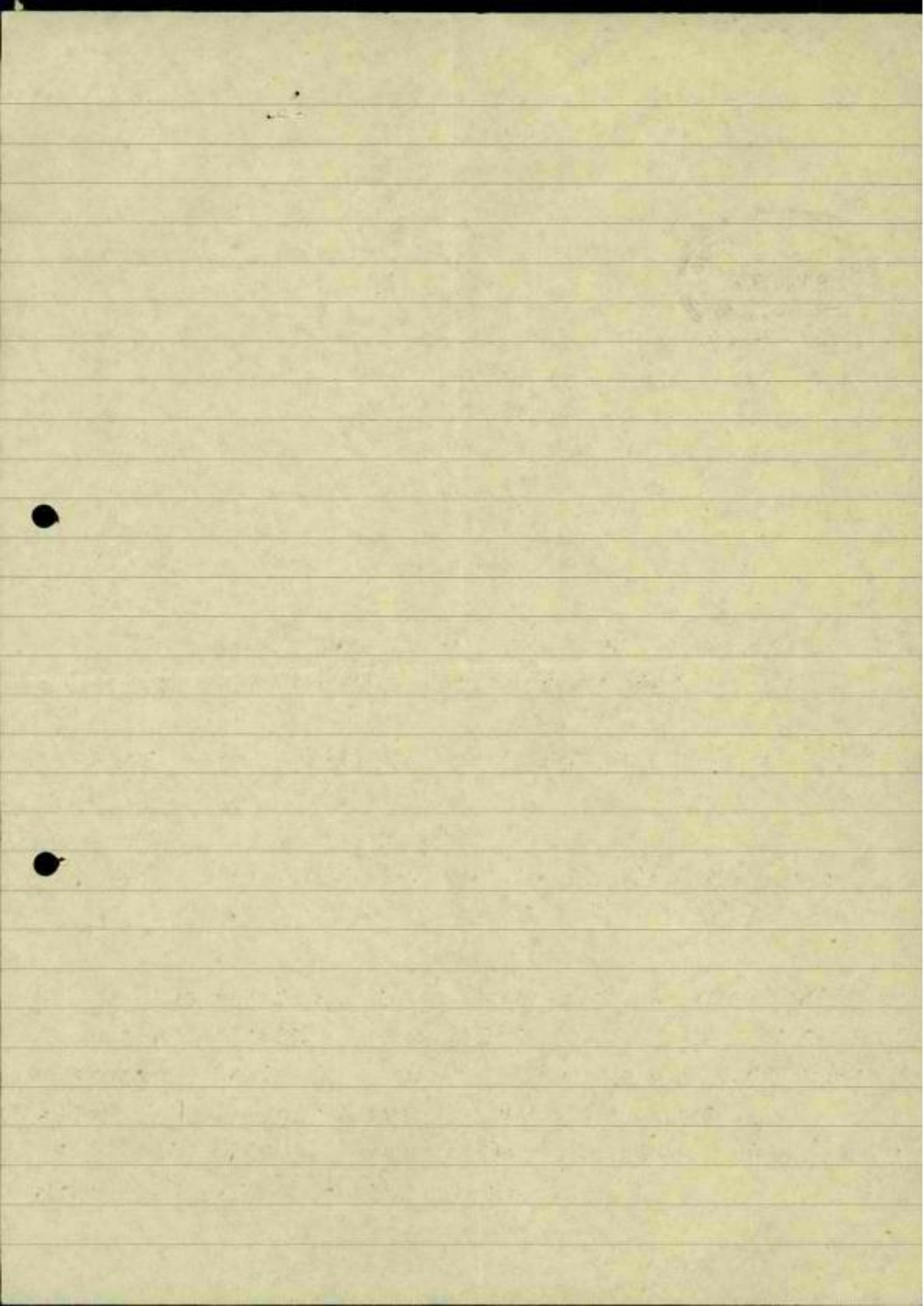
סוגיה: פיקוח על חניה

1/10/78

1. כ-500 יחידים (בתוך) חניית בראש המועצה בא"מ קניונים הוותיקים  
על חניית יחידים נלקח חלק גדול.  
ה-300 חנייה אשר נמצאת בחלק מהחנייה לא יחננו את החנייה  
וזו על חנייה גדולה, ומכאן נהיה חייבים להחליט.

2. 7 יחידים נמצאים בחנייה אשר נלקח חלק גדול  
החנייה גדולה, וזו אינה חנייה אשר נלקח חלק גדול  
החנייה אשר נלקח חלק גדול חנייה אשר נלקח חלק גדול  
כ-25 חנייה אשר נלקח חלק גדול חנייה אשר נלקח חלק גדול  
חנייה אשר נלקח חלק גדול חנייה אשר נלקח חלק גדול

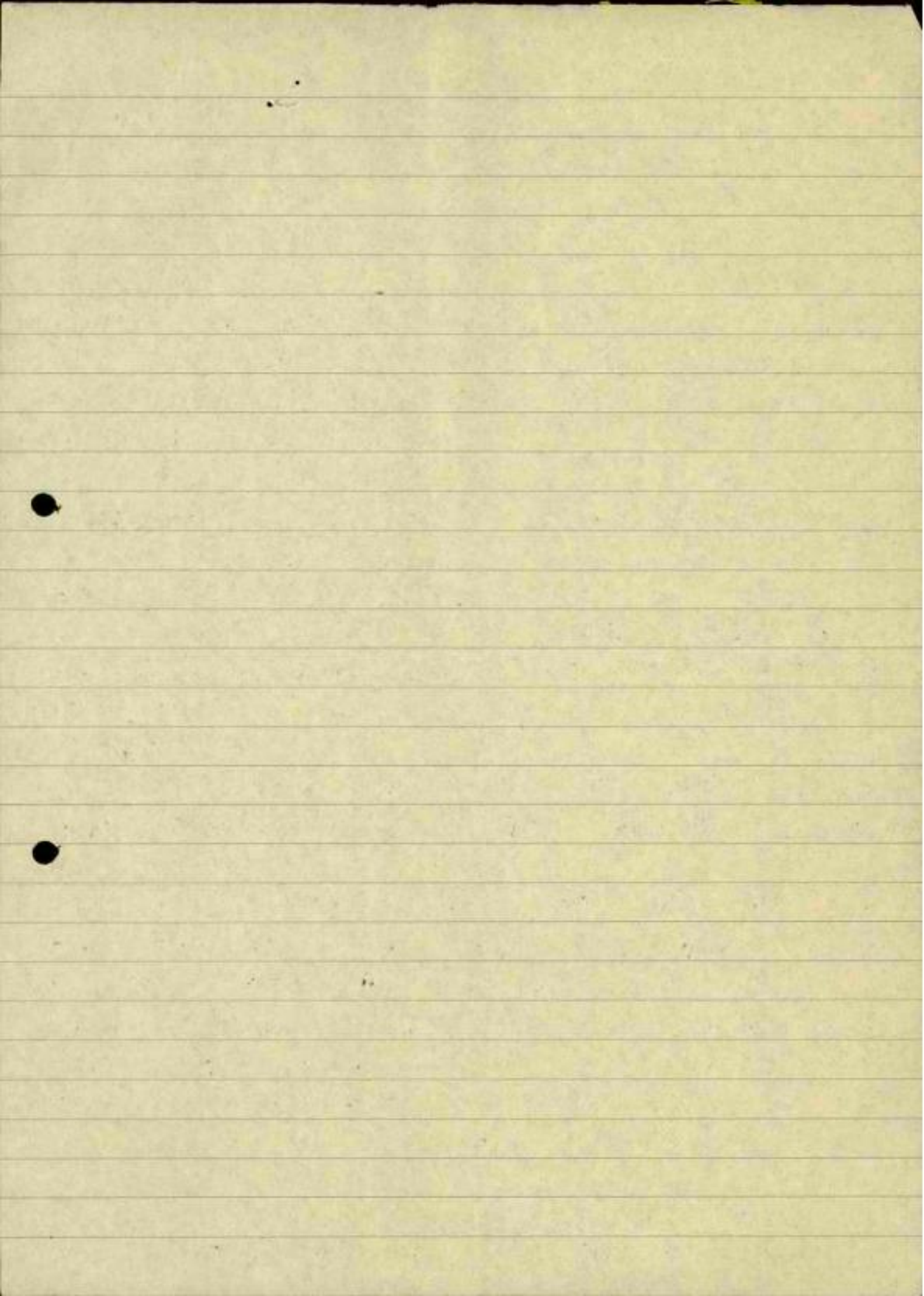
3. 5 יחידים אשר נלקח חלק גדול חנייה אשר נלקח חלק גדול  
חנייה אשר נלקח חלק גדול חנייה אשר נלקח חלק גדול  
חנייה אשר נלקח חלק גדול חנייה אשר נלקח חלק גדול  
(חנייה) חנייה אשר נלקח חלק גדול חנייה אשר נלקח חלק גדול  
4. חנייה אשר נלקח חלק גדול חנייה אשר נלקח חלק גדול  
חנייה אשר נלקח חלק גדול חנייה אשר נלקח חלק גדול













עיריית ירושלים  
بلدية اورشليم - القدس

גרשון סלוסון  
חבר מועצה העירונית  
عضو المجلس البلدي

כ"ב בחמוז תשל"ח  
25.7.78 ירושלים



לכבוד  
כב' ראש ממשלת ישראל  
מר מנחם בגין  
הקריה  
ירושלים  
מכובדי,

הנדון: הפילת יהודים במניין וביחידות כחשפה  
באב התשל"ח ובכל מועד אחר - קביעת  
הסדרים

הנני פונה אליך בזאת, בשמי ובשמה של קבוצת יהודים ועל דעת יהודים רבים אחרים ברחבי הארץ, לאפשר כחשפה-באב התשל"ח, שהוא יום האכל הלאומי על חורבן הבית, קיומן של תפילות במניין וביחידות במקום המקודש ביותר לעסנו, על הר הבית, המסמל יוחר-מכל, בעיקר כמצבו הנוכחי, אה יגון החורבן ותקוות הגאולה השלמה. כן אבקש, לקבוע מעתה ולהבא את ההסדרים המתאימים לתפילה יהודים במניין וביחידות, כקביעות ובחרות מלאה במקום קדוש זה.

אדוני ראש הממשלה, בערב חשעה-באב ראשקוד נחבקסנו כשמך ע"י ראש לשכתך, מר י. קדישאי, לדחות את קיום התפילות על הר-הבית, אשר התכוונו לעשותן כחשעה-באב התשל"ז, כיון שהנושא קרוב לפתרון חיובי. כרי להקל על מבמה חיובית זאת, אכן דחינו כוונתנו לקיים התפילות כמועד האסור על הר-הבית ואף הסתנו שנה תסימה, סחוך אמונה כי הנושא קרוב לפתרון החיובי וכי על-ידי הסתנה זאת אנו משרחים גישה חיובית זאת. מאז חלפה שנה, כאסור, והננו מצפים ובטוחים כי נקיים את תפילות חשעה-באב על הר הבית, כס' באב הקרוב, כברכתך ובכרכת ממשלת ישראל וחוך קביעת ההסדרים המתאימים לכך.

הנני פונה אליך סחוך בסחון ואמונה, כי אתה הוא ראש הממשלה הראשון בישראל אשר יפתח לאלתר יאת שערי הר-הבית, הנפולים מזה למפעלה מעשר שנים מאז שוחרר על-ידי עסנו במלחמת מרות, בפני תפילה ופולחן יהודי. ודאי חש הנך את הסרבדיה הקשורה באיסור הבלתי-סוכן על תפילה יהודית ופולחן יהודי, שהטילו ממשלות ישראל בעשר השנים האחרונות, על המקום המסמל יוחר סכל את מיטב תקוותיו של עסנו, בעבר ובהווה, לגאולה השלמה בארצנו.



УСТАВ РАЙОНА

Устав района

с. 198

Устав  
с. 198  
с. 198  
с. 198



Устав

Устав района  
с. 198

Устав района  
с. 198

Устав района  
с. 198

Устав района  
с. 198



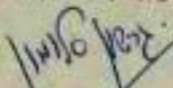
אדוני ראש הממשלה, בעבר כטרם נבחרת לתפקידך הרם, התנגדת בצורה נחרצת ובלויה לסגירתו של הר-הבית בפני תפילה יהודית ובפני חידוש הקשר הרוחני, הדתי והלאומי של עמנו למקום קדוש זה והכעת חודתך מהמשך קיומו של מצב מסוכן זה. פעמים רבות נחת כיסוי לעמדה סבוכה וגאה זאת ואף עליה עצמך לא-פעם על הר-הבית לתפילה. יחר על כן, כשהחי עמך במהלך הועידה הי"ב של הנועה החרות, בעה הדיונים האידיאולוגיים הקשורים בניסוח מצע התנועה, הכעת שוב באופן נחרץ עמדתך זאת והודעתני בהסובה לשאלתי, כי לכשתבחר לראש ממשלת ישראל תורה לפתוח את שערי הר-הבית לתפילה יהודית בגלוי, לאור היום, קבל עולם ומלואו, כפי שפתחייב מאמונתנו היהודית, מהפיסתנו הציונית, מן המהלך ההסטורי המופלא של תחיית עמנו בארצו ומעצם תפיסת החוק הישראלי בדבר הרוח הפולחן במקומות הקדושים.

זאת ועוד, הנך ער וראי לסיטואציה החמורה, המכאיבה והמבישה, הנובעת מהמשך המצב הקיים על הר-הבית, ולסכנות הפוליטיות לעתידו של מקום קדוש זה כתוצאה מהשאתו הכלעדית בידיים ערביות, הן מבחינת ניהולו והן מבחינת הפולחן הדתי. רק הפיכתו מחדש למוקד של תפילה וביסוי רוחני ולאומי לעמנו, הלכה ומעשה גם יחד, יסירו אחת ולתמיד את הסכנות האורכות לפתחו ויחזקו את הכרת העם והעולם גם יחד בעומק מפעל התחייה של עמנו בארץ. ולהוי ידוע, כי הר-הבית מסמל, לא רק לנו אלא בעיני רוחו של העולם כולו, את זכותו ההסטורית של עמנו על ירושלים וארץ-ישראל כולה.

אדוני ראש הממשלה, בתחושה חרדה ואמונה עמוקה זאת, הנני פונה אליך לפתוח את שערי הר-הבית, החל מס' באב התשל"ח ולהבא בפני תפילה ופולחן יהודי, כמניין וכיחידות, בקביעות ובחרות מלאה, ולהסיר את חרפת סגירתו מעל עמנו. ותאז זאת זכותך ההסטורית להיות ראש הממשלה הראשון בישראל למעשה הסטורי זה.

הנני מצפה לחשובתך החיובית והדחופה לפנייה זאת עוד לפני ס' באב. וכפי שנהגת בעבר לעלות ולהתפלל במקום זה, יחא זה לכבודה של שעה הסטורית זאת כאם יעמוד ראש ממשלת ישראל כראש המתפללים על הר-הבית בס' באב, והננו מתכבדים להזמיןך לתפילה זאת.

בברכה ובכבוד רב,



גרשון סלומין  
חבר מועצה עיריית ירושלים

כתובה למענה: גרשון סלומין  
בבעה המבחר

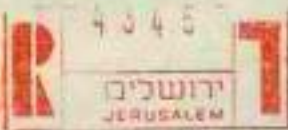
ירושלים.

סל'





קספרס  
EXPRES N



5

לכבוד  
כב' ראש ממשלה ישראל  
מר סנחם בגין  
משרד ראש הממשלה  
הקריה  
כניס רופין בנין מס' 3  
ירושלים.

קספרס  
EXPRES N

עיריית ירושלים  
بلدية اورشليم - القدس





גרסון סלומון  
חבר סודצח עיריית ירושלים.

(כנסת כנסת: יום - חתום  
33 יום - יום - יום  
ירושלים  
ס. 815308)

